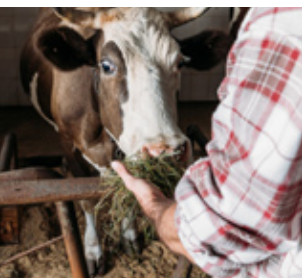

2019

Wypadki przy pracy i choroby zawodowe rolników oraz działania prewencyjne KRUS w 2019 roku

KASA ROLNICZEGO
UBEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO

Wypadki przy pracy i choroby zawodowe rolników oraz działania prewencyjne KRUS w 2019 roku

Warszawa 2020

Opracowano w Biurze Prewencji na podstawie rocznych informacji i sprawozdań statystycznych
Oddziałów Regionalnych KRUS

© Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego 2020

www.krus.gov.pl

Spis treści

Wstęp	5
I. Wypadki przy pracy i choroby zawodowe rolników	6
A. Wypadki przy pracy rolniczej	6
1. Wypadki zgłoszone	6
2. Decyzje podjęte w sprawie jednorazowych odszkodowań z tytułu uszczerbku na zdrowiu lub śmierci wskutek wypadku przy pracy rolniczej	6
2.1. Wypadki zakończone odmową prawa do jednorazowego odszkodowania	7
2.2. Wypadki zakończone wypłatą jednorazowych odszkodowań, rodzaj zdarzeń i ich skutki zdrowotne	8
2.2.1. Wskaźnik wypadkowości	9
2.2.2. Struktura wypadków według grup zdarzeń	10
2.2.3. Skutki zdrowotne wypadków przy pracy rolniczej	11
2.2.4. Wypadki śmiertelne	13
B. Choroby zawodowe rolników	16
II. Działania prewencyjne Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	21
1. Formy i kierunki działalności prewencyjnej KRUS	21
2. Analiza przyczyn i okoliczności wypadków oraz chorób zawodowych rolników	23
2.1. Powierzchnia i profil gospodarstw, w których zgłoszono wypadki	23
2.2. Miejsce zdarzenia	24
2.3. Rodzaj wykonywanej pracy	26
2.4. Wypadki z udziałem maszyn i urządzeń wykorzystywanych w działalności rolniczej	27
2.5. Wypadki według pory dnia, dni tygodnia	28
2.6. Przyczyny wypadków	29
2.7. Grupy wypadkowe	31
3. Dobrowolne i nieodpłatne szkolenia dla ubezpieczonych i ich rodzin	38
4. Pozaszkoliowe formy upowszechniania wiedzy o zagrożeniach wypadkami przy pracy rolniczej i rolniczymi chorobami zawodowymi oraz zasad ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym	53
4.1. Konkursy wiedzy	53
4.2. Przeglądy gospodarstw i prac polowych	75
4.3. Stoiska informacyjno-prewencyjne KRUS	77
4.4. Pokazy i wystawy	79
4.5. Popularyzowanie zasad bezpiecznej pracy za pośrednictwem środków masowego przekazu ..	81
4.6. Seminaria i konferencje	83
4.7. Udział Kasy w tworzeniu systemu ratownictwa przedlekarskiego	84
5. Oddziaływanie KRUS na rzecz właściwej produkcji i dystrybucji środków stosowanych w rolnictwie oraz sprzętu i odzieży ochronnej	84
6. Finansowanie działań prewencyjnych KRUS z Funduszu Prewencji i Rehabilitacji ..	88
Podsumowanie	89
Wnioski:	92
Załączniki	94

Wstęp

Opracowanie pt. „Wypadki przy pracy i choroby zawodowe rolników oraz działania prewencyjne KRUS w 2019 roku” zawiera dane statystyczne na temat wypadków i chorób zawodowych rolników w latach 2010–2019, informacje o przyczynach i okolicznościach zdarzeń wypadkowych w 2019 roku, a także prezentuje dane na temat kierunków i form działań prewencyjnych zrealizowanych przez KRUS, których celem jest ograniczenie liczby wypadków i chorób zawodowych rolników.

Aktualny stan prawny nie nakłada sankcji na rolników nieprzestrzegających zasad ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym, a ich udział w działaniach prewencyjnych jest dobrowolny. Mimo to działania prewencyjne prowadzone przez KRUS, których kierunki i formy planowane są w oparciu o analizę przyczyn i okoliczności wypadków oraz chorób zawodowych, są efektywne i przyczyniły się do spadku liczby zgłaszanych wypadków, wypłaconych jednorazowych odszkodowań, w tym z tytułu wypadków śmiertelnych, a także do obniżenia wskaźnika wypadkowości, tj. liczby wypadków przypadającej na 1000 osób ubezpieczonych w KRUS. Występujące duże zróżnicowanie wskaźnika wypadkowości pomiędzy województwami wynika m.in. z ukształtowania terenu, warunków klimatycznych regionu, specyfiki produkcji rolnej na danym terenie oraz sytuacji ekonomicznej gospodarstw rolnych.

Poprawa bezpieczeństwa pracy rolników indywidualnych to m.in. efekt wieloletniego oddziaływania Kasy oraz innych instytucji i organizacji społecznych na świadomość mieszkańców wsi, tj. upowszechniania *Zasad ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym* oraz wiedzy o zagrożeniach wypadkowych związanych z działalnością rolniczą. Kasa wskazuje mieszkańcom wsi przykłady prostych, niekosztownych rozwiązań, eliminujących ryzyka wypadkowe, a także zachęca rolników do eliminowania zagrożeń i stosowania rozwiązań poprawiających komfort i bezpieczeństwo pracy.

W ostatnich latach na wsi obserwowane są zmiany w wielkości i strukturze gospodarstw rolnych oraz technologii produkcji, m.in. obieranie jednego profilu produkcji, budowa nowoczesnej, przystosowanej do prowadzonej działalności infrastruktury, zakup nowoczesnych maszyn i urządzeń o wysokim standardzie bezpieczeństwa, wyeliminowanie wielu prac ręcznych, zwiększenie dbałości o ład, porządek i estetykę w obejściu gospodarstwa, częstsze stosowanie właściwego ubrania i obuwia roboczego oraz środków ochrony indywidualnej (okularów, rękawic, ochronników słuchu, masek przeciwpyłowych, itd.).

Na poprawę poziomu bezpieczeństwa pracy w gospodarstwach rolnych ma również wpływ przejmowanie gospodarstw przez młodych, wykształconych i otwartych na zmiany rolników. Przyczyniło się to do zaobserwowania na wsi w ostatnich latach zmian w strukturze i wielkości gospodarstw rolnych, inwestowania środków unijnych w modernizację i rozbudowę gospodarstw, sięgania po nowe technologie produkcji eliminujące zagrożenia wypadkowe.

Niniejsze opracowanie opublikowane zostało na stronie internetowej KRUS www.krus.gov.pl w zakładce *Prewencja*.

I. Wypadki przy pracy i choroby zawodowe rolników

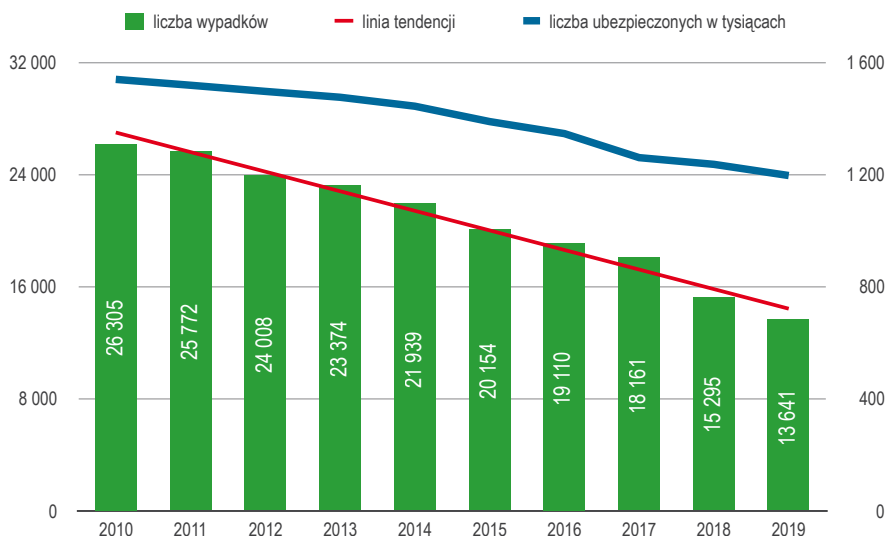
A. Wypadki przy pracy rolniczej

1. Wypadki zgłoszone

W 2019 roku do KRUS zgłoszono 13 641 zdarzeń wypadkowych, o 1 654 (10,8%) mniej niż w 2018 roku, przy spadku liczby osób ubezpieczonych o 35 129 (2,9%) z 1 226 173 do 1 191 044. Od 2010 roku liczba zgłoszonych wypadków zmniejszyła się o 12 664 (48,1%), a osób ubezpieczonych o 344 417 (22,4%).

Wykres nr 1

Zdarzenia zgłoszone jako wypadki przy pracy rolniczej w latach 2010–2019 na tle liczby ubezpieczonych

O poprawie stanu bezpieczeństwa pracy w gospodarstwach rolnych osób ubezpieczonych w KRUS świadczy odnotowywany każdego roku spadek liczby zgłaszanych wypadków. Dzięki wspólnym i wieloletnim oddziaływaniom Kasy oraz innych instytucji i organizacji społecznych na świadomość mieszkańców wsi, coraz więcej rolników przykłada starań do poprawy warunków pracy i życia, m.in. eliminując istniejące nieprawidłowości w miejscu ich pracy.

Zestawienie danych na temat zgłoszonych wypadków w latach 2010–2019 w województwach przedstawiono w **załączniku nr 1**.

2. Decyzje podjęte w sprawie jednorazowych odszkodowań z tytułu uszczerbku na zdrowiu lub śmierci wskutek wypadku przy pracy rolniczej

Do jednostek terenowych KRUS wpłynęło 13 679 wniosków o jednorazowe odszkodowanie z tytułu stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu bądź śmierci

spowodowanej wypadkiem przy pracy rolniczej. Decyzje podjęto wobec 14 660 wypadków (łącznie z wnioskami niezadowolonymi w roku 2018 i sprawami z odwołań sądowych).

Za wypadki przy pracy rolniczej w rozumieniu ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników (bez względu na skutki zdrowotne wypadku) uznano 12 909 zdarzeń, o 2 089 (13,9%) mniej niż w roku poprzednim.

Wśród zakończonych spraw było:

- 10 295 decyzji przyznających jednorazowe odszkodowanie (70,2% spraw) – w tym 109 na podstawie odwołań;
- 4 059 decyzji odmawiających jednorazowego odszkodowania (27,7% spraw);
- 306 umorzeń z powodu rezygnacji z roszczeń (2,1% spraw).

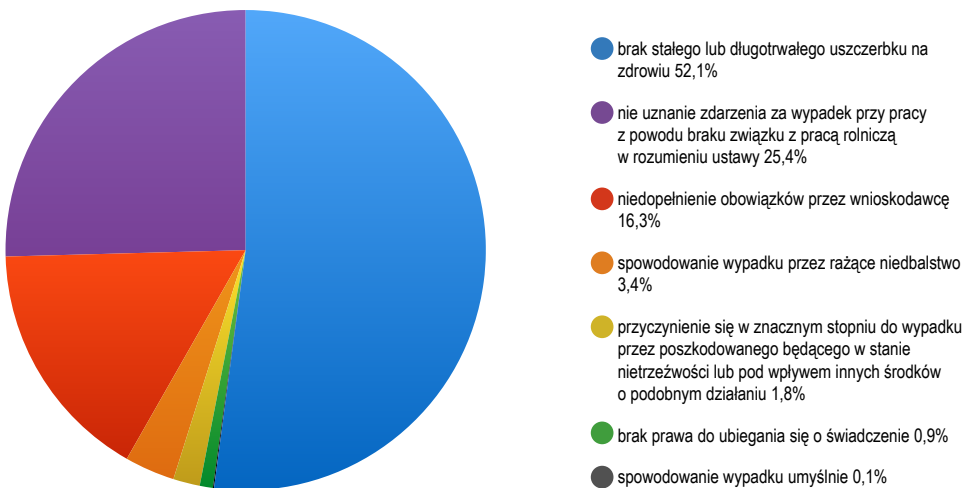
2.1. Wypadki zakończone odmową prawa do jednorazowego odszkodowania

W 2019 roku wydano decyzje odmowne w sprawie 4 059 wypadków, o 636 (13,5%) mniej niż w 2018 roku. Dane o liczbie wypadków zakończonych decyzją odmawiającą prawa do jednorazowego odszkodowania zestawiono w tabeli poniżej.

Tabela nr 1
Decyzje odmowne w latach 2010–2019

Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Liczba wypadków zakończonych decyzją odmawiającą prawa do jednorazowego odszkodowania	9 762	9 062	8 362	7 825	7 352	6 625	5 900	5 787	4 695	4 059

Wykres nr 2
Decyzje odmowne w 2019 roku

2.2. Wypadki zakończone wypłatą jednorazowych odszkodowań, rodzaj zdarzeń i ich skutki zdrowotne

Liczba wypadków zakończonych wypłatą jednorazowego odszkodowania zmniejszyła się z 11 861 w 2018 roku do 10 295 w 2019 roku, tj. o 1 566 (13,2%) mniej niż w poprzednim roku. W ciągu ostatnich dziesięciu lat (od 2010 roku) spadła o 6 602 (39,1%) wypadków.

Zestawienie danych na temat liczby wypadków zakończonych wydaniem decyzji przyznającej jednorazowe odszkodowanie z tytułu uszczerbku na zdrowiu bądź śmierci wskutek wypadku przy pracy rolniczej w latach 2010–2019, według województw, przedstawiono w **załączniku nr 2**.

Wykres nr 3

Wypadki zakończone wypłatą jednorazowego odszkodowania w latach 2010–2019 na tle liczby ubezpieczonych

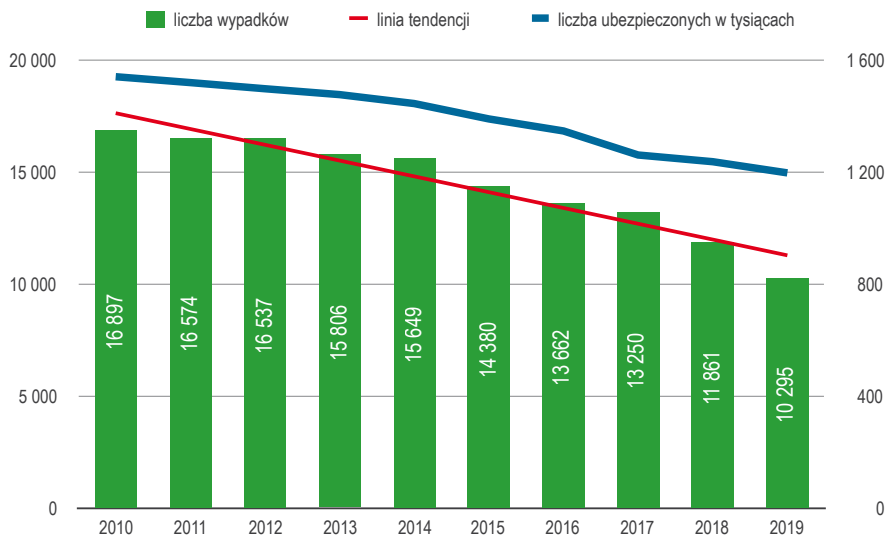

Tabela nr 2

Wiek i płeć osób poszkodowanych w wypadkach w 2019 roku

Wyszczególnienie	Razem	Liczba wypadków w grupach wiekowych								
		<18	18–19	20–29	30–39	40–49	50–59	60–64	65 i więcej	
Kobiety	a – liczba poszkodowanych	3 125	0	0	104	546	1 035	1 357	52	31
	b – udział % w wypadkach ogółem:	30,4%	0,0%	0,0%	1,0%	5,3%	10,1%	13,2%	0,5%	0,3%
Mężczyźni	a – liczba poszkodowanych	7 170	0	13	749	1 399	1 929	2 472	552	56
	b – udział % w wypadkach ogółem:	69,6%	0,0%	0,1%	7,3%	13,6%	18,7%	24,0%	5,4%	0,5%

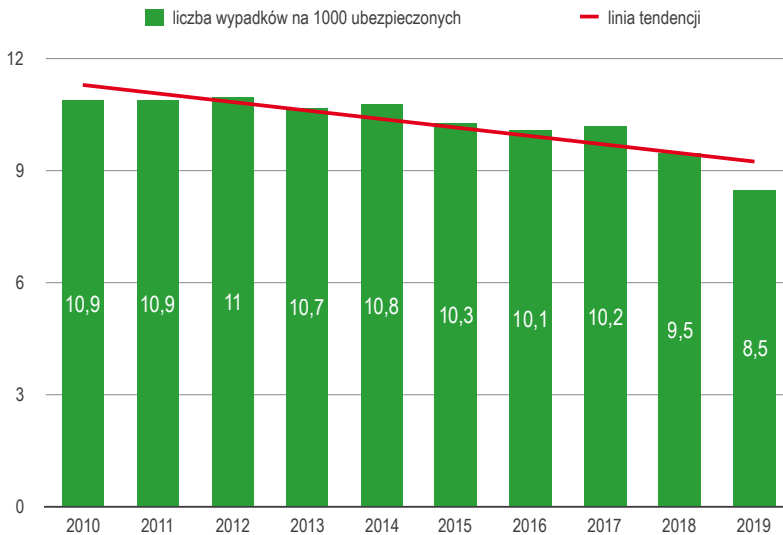
Większość poszkodowanych – 69,6% – stanowili mężczyźni, przede wszystkim osoby w grupach wiekowych: **50–59 lat** (24,0% wszystkich poszkodowanych), **40–49 lat** (18,7% wszystkich poszkodowanych) oraz **30–39 lat** (13,6% wszystkich poszkodowanych). Wśród kobiet najczęściej poszkodowanych odnotowano w grupach wiekowych: **50–59 lat** (13,2% wszystkich poszkodowanych), **40–49 lat** (10,1% wszystkich poszkodowanych).

2.2.1. Wskaźnik wypadkowości

W 2019 roku obniżył się wskaźnik wypadkowości w rolnictwie indywidualnym (liczba wypadków zakończonych wypłatą jednorazowego odszkodowania przypadających na 1 000 ubezpieczonych) z 9,5 w 2018 roku do 8,5 w 2019 roku, tj. o 1,0 niższy i wyniósł 8,5. W ciągu ostatnich 10 lat wskaźnik wypadkowości zmniejszył się z 10,9 do 8,5, tj. o 2,4.

Wykres nr 4

Zestawienie danych na temat liczby wypadków na 1000 ubezpieczonych w latach 2010–2019 (według decyzji powodujących wypłatę jednorazowego odszkodowania)

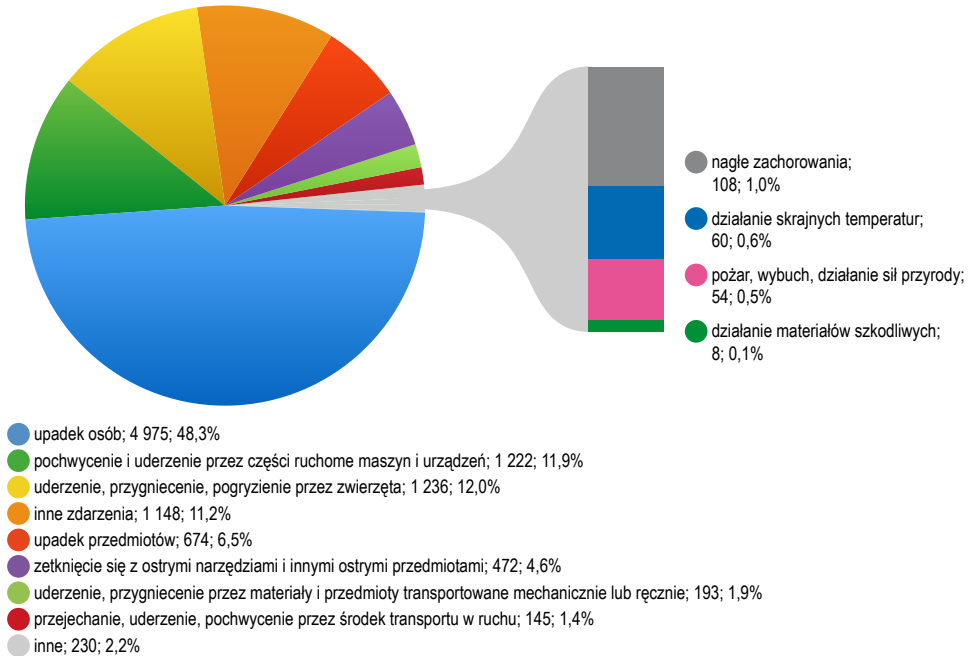
Od lat Kasa odnotowuje duże zróżnicowanie wskaźnika wypadkowości pomiędzy województwami. Najwyższą wypadkowość odnotowano w województwach: podlaskim (11,2), wielkopolskim (11), kujawsko-pomorskim (10,9), warmińsko-mazurskim (10,1), lubuskim (10,1), a najniższą w województwach: śląskim i opolskim (po 4,5), zachodniopomorskim (5,6) i małopolskim (6,4).

Zestawienie danych na temat wskaźnika wypadkowości w latach 2010–2019 stanowi **załącznik nr 3**.

Wykres nr 5
Struktura wypadków w 2019 roku według grup wypadkowych

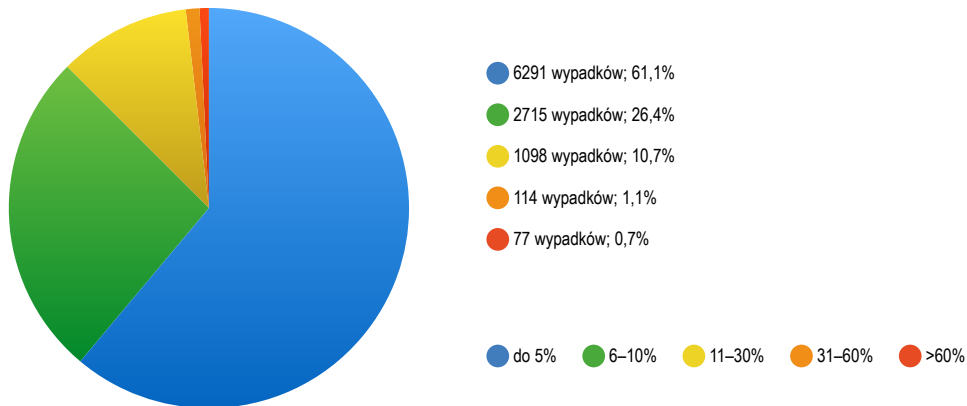
2.2.3. Skutki zdrowotne wypadków przy pracy rolniczej

Dokonano oceny uszczerbku na zdrowiu w 12 353 sprawach wypadkowych. W 2 115 przypadkach nie orzeczono uszczerbku na zdrowiu (sprawy te stanowiły ok. 17,1% wypadków kierowanych do orzecznictwa lekarskiego). Większość wypadków zakończonych przyznaniem odszkodowania (61,1%) spowodowało uszczerbki na zdrowiu nieprzekraczające 5%. Wypadki z uszczerbkiem powyżej 60% stanowiły 0,7% wypadków zakończonych wypłatą jednorazowego odszkodowania.

Tabela nr 3
Wypadki zakończone wypłatą jednorazowego odszkodowania w latach 2010–2019 według orzeczonego uszczerbku na zdrowiu

Liczba wypadków z uszczerbkiem na zdrowiu	Rok									
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
do 5%	10 729	10 444	10 569	10 045	9 992	9 164	8 681	8 490	7 504	6 291
6–10%	4 128	4 138	4 085	3 904	3 849	3 509	3 374	3 287	2 916	2 715
11–30%	1 752	1 713	1 590	1 607	1 558	1 487	1 378	1 288	1 214	1 098
31–60%	166	158	173	133	139	133	127	92	122	114
> 60%	122	121	120	117	111	87	102	93	105	77
Suma	16 897	16 574	16 537	15 806	15 649	14 380	13 662	13 250	11 861	10 295

Wykres nr 6
Struktura wypadków w 2019 roku według orzeczonego uszczerbku na zdrowiu

Niezdolność do samodzielnej egzystencji spowodowana wypadkiem przy pracy rolniczej orzeczono u 19 osób (0,14% zakończonych wypadków wypłatą jednorazowych odszkodowań). Najczęściej była skutkiem zdarzeń z grupy „upadek osób” (9 zdarzeń wypadkowych).

Tabela nr 4
Struktura uszczerbku na zdrowiu w 2019 roku w grupach wypadkowych

Grupa wypadkowa	Udział % uszczerbku w grupie wypadkowej						Liczba poszkodowanych z ustaloną niezdolnością do samodzielnej egzystencji
	do 5%	6–10%	11–20%	21–30%	31–60%	powyżej 60%	
02 Upadek osób	54,6	32,0	11,7	1,1	0,4	0,2	9
03 Upadek przedmiotów	71,1	18,5	5,9	1,5	0,6	2,4	2
04 Zetknięcie się z ostrymi narzędziami ręcznymi i innymi ostrymi przedmiotami	75,4	19,3	3,4	0,4	1,5	0,0	0
05 Uderzenie, przygniecenie przez materiały i przedmioty transportowane mechanicznie lub ręcznie	79,8	14,0	2,6	1,5	2,1	0,0	0
06 Przejechanie, uderzenie, pochwylenie przez środek transportu w ruchu	37,9	22,8	17,9	6,3	4,8	10,3	4
07 Pochwylenie i uderzenie przez części ruchome maszyn i urządzeń	63,3	22,0	10,1	1,8	2,1	0,7	1
08 Uderzenie, przygniecenie, pogryzienie przez zwierzęta	66,0	25,1	6,9	0,7	1,1	0,2	0
09 Pożar, wybuch, działanie sił przyrody	61,1	9,3	18,5	3,7	3,7	3,7	2
10 Działanie skrajnych temperatur	75,0	13,3	5,0	3,3	1,7	1,7	0
11 Działanie materiałów szkodliwych	62,5	25,0	0,0	0,0	12,5	0,0	0
12 Nagłe zachorowania	46,3	24,1	13,0	4,5	2,8	9,3	0
13 Inne zdarzenia	70,5	19,9	5,4	1,0	2,3	0,9	1
Ogółem	61,1	26,4	9,4	1,3	1,1	0,7	19

Wskutek wypadków przy pracy rolnicy doznali **11 416 urazów powodujących stały lub długotrwały uszczerbek na zdrowiu**. Podobnie jak w latach poprzednich na urazy najbardziej narażone były kończyny górne – 5 529 urazów (48,4%) i kończyny dolne – 4 293 urazy (37,6%).

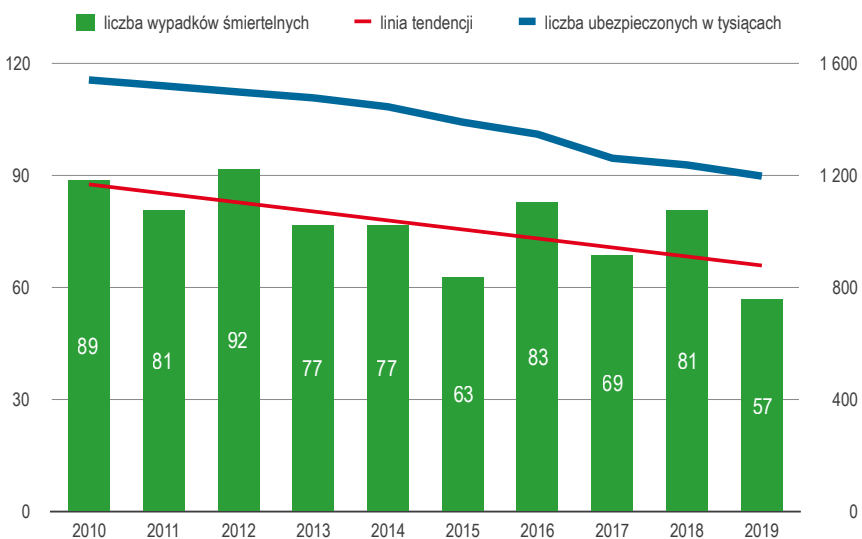
Tabela nr 5
Struktura urazów w 2019 roku

Urazy	Liczba urazów												
	Głowy i twarzy	Narządu wzroku	Narządu słuchu	Szyi, krtani, tchawicy i przełyku	Klatki piersiowej i ich następstwa	Brzucha i ich następstwa	Narządów moczowo-płciowych	Kręgosłupa, rdzenia kręgowego i ich następstwa	Mednicy	Kończyn górnych	Kończyn dolnych, porażenia i niedowładny poszczególnych nerwów obwodowych	Liczba ostrych zatruc i ich następstw	
Liczba	11 416	549	150	20	9	306	64	17	413	65	5 529	4 293	1
(%)	100,0	4,8	1,3	0,2	0,1	2,7	0,6	0,1	3,6	0,6	48,4	37,6	0,0

2.2.4. Wypadki śmiertelne

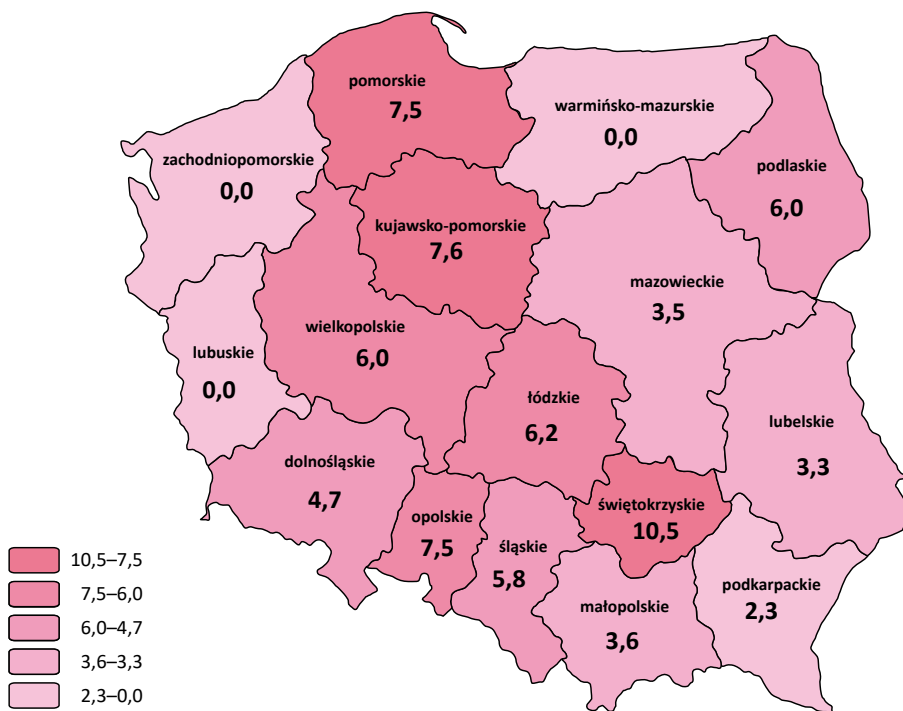
Wypłacono jednorazowe odszkodowania z tytułu śmierci wskutek 57 wypadków przy pracy rolniczej, o 24 (29,6%) mniej niż w 2018 roku. Liczba wypadków śmiertelnych zakończonych wypłatą jednorazowych odszkodowań zmniejszyła się od 2010 roku o 32 (36,0%) – z 89 w 2010 do 57 w 2019 roku. Wypadki śmiertelne stanowiły 0,56% wszystkich wypadków zakończonych wypłatą świadczeń. Częstotliwość tych wypadków wynosiła 4,7 na 100 000 ubezpieczonych.

Wykres nr 7
Wypadki śmiertelne zakończone wypłatą jednorazowego odszkodowania w latach 2010–2019 na tle liczby ubezpieczonych

Rysunek nr 2

Częstotliwość wypadków śmiertelnych w 2019 roku (liczba wypadków na 100 000 ubezpieczonych, według województw)

Odnotowano duże zróżnicowanie pomiędzy województwami w liczbie wypadków śmiertelnych przypadających na 100 000 ubezpieczonych (od 2,3 do 10,5). Najwięcej wypadków śmiertelnych na 100 000 ubezpieczonych przypadło w województwach: świętokrzyskim (10,5), kujawsko-pomorskim (7,6), opolskim i pomorskim (po 7,5), a najmniej w województwie: podkarpackim (2,3), lubelskim (3,3) oraz małopolskim (3,6). Nie odnotowano wypadków śmiertelnych w województwie lubuskim, zachodniopomorskim i warmińsko-mazurskim.

Dane o liczbie wypadków śmiertelnych w latach 2010–2019 według województw zestawiono w **załączniku nr 5**.

Tabela nr 6

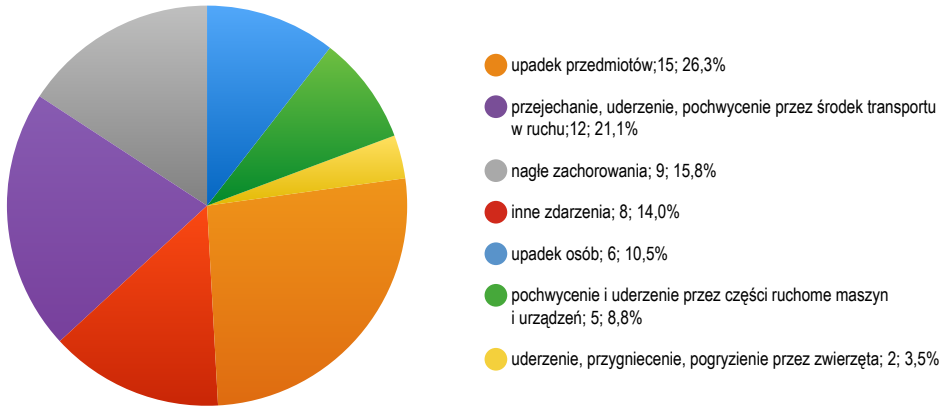
Wiek i płeć ofiar wypadków śmiertelnych w 2019 roku

Wyszczególnienie		Razem	Liczba wypadków w grupach wiekowych								
			<18	18–19	20–29	30–39	40–49	50–59	60–64	65 i więcej	
a – liczba poszkodowanych	b – udział % w wypadkach śmiertelnych ogółem:										
		Kobiety	a	3	0	0	0	1	1	1	0
		b	5,4	0	0	0	1,8	1,8	1,8	0	0
Mężczyźni	a	54	0	0	4	6	15	22	7	0	
	b	94,6	0	0	6,9	10,6	26,3	38,6	12,2	0	

Wypadkom śmiertelnym ulegli najczęściej mężczyźni (94,6% poszkodowanych w wypadkach śmiertelnych), w wieku **50–59 lat** (38,6% wszystkich poszkodowanych w wypadkach śmiertelnych) i **40–49 lat** (26,3%). Wskutek wypadków przy pracy rolniczej zmarły 3 kobiety.

Najwięcej wypadków ze skutkiem śmiertelnym wystąpiło w grupach: „upadek przedmiotów” (15 ofiar), „przejechanie, uderzenie i pochwylenie przez środek transportu w ruchu” (12 ofiar), i „nagle zachorowania” (9 ofiar).

Wykres nr 8
Struktura wypadków śmiertelnych w 2019 roku według grup zdarzeń

W porównaniu do 2018 roku odnotowano zmniejszenie liczby wypadków śmiertelnych w grupach: „upadek osób” (o 12), „przejechanie, uderzenie, pochwylenie przez środek transportu w ruchu” (o 10), „pochwylenie i uderzenie przez ruchome części maszyn i urządzeń” (o 3), „uderzenie, przygnięcie, pogryzienie przez zwierzęta” (o 2), „inne zdarzenia” (o 2), „działanie materiałów szkodliwych” (o 1), „pożar, wybuch, działanie sił przyrody” (o 1). Wzrosła natomiast liczba wypadków śmiertelnych w grupach: „nagle zachorowania” (o 4), „upadek przedmiotów” (o 3).

W 2019 roku odnotowano:

- 15 zgonów w grupie „upadek przedmiotów”: najczęściej były to wypadki związane z wycinką drzew (6 przypadków), a ich przyczyną były niewłaściwy sposób wykonywania czynności oraz przebywanie w strefie zagrożenia; 4 zdarzenia dotyczyły przygnięcia przez maszyny rolnicze podczas wykonywania prac polowych lub ich agregowania z ciągnikiem; kolejne 3 przypadki dotyczyły przygnięcia przez naprawiany samochód, na skutek złego zabezpieczenia przed opadnięciem; 2 spowodowane były obsunięciem się balotów ze słomą;
- 12 zgonów w grupie „przejechanie, uderzenie i pochwylenie przez środek transportu w ruchu”, w tym 6 przygnięć przez przewrócone ciągniki rolnicze (doszło do nich wskutek stosowania niewłaściwej techniki jazdy na pochyłych i grząskich terenach), 4 wypadki komunikacyjne na drogach publicznych, w tym 2 przypadki zderzenia z pociągiem na przejeździe kolejowym, których przyczyną było nieprzestrzeżenie

przepisów prawa o ruchu drogowym (nadmierna prędkość, nieustąpienie pierwszeństwa przejazdu);

- 9 zgonów w grupie „nagle zachorowania” podczas wykonywania różnych prac w gospodarstwie rolnym, tj. agregowania i naprawy maszyn rolniczych, obsługi zwierząt gospodarskich oraz zbioru tytoniu; przyczyną był długotrwały i nadmierny wysiłek fizyczny, często pracy poszkodowanych towarzyszył stres i niekorzystne warunki atmosferyczne;
- 6 wypadków ze skutkiem śmiertelnym w grupie „upadek osób”, spowodowanych upadkiem z wysokości, tj. dachów, schodów do piwnicy, przyczepy załadowanej słomą; wynikały one z braku zabezpieczeń podczas pracy na wysokości, złego stanu używanych drabin i przebywania w miejscu niedozwolonym podczas transportu;
- 5 wypadków z grupy „pochwycenia i uderzenia przez części ruchome maszyn i urządzeń” nastąpiło podczas niewłaściwej i nieostrożnej obsługi, a także wskutek braku osłon i niewyłączenia napędu przed przystąpieniem do regulacji/naprawy podczas pracy z kosiarką, rozrzutnikiem obornika, prasą do słomy, szlifierką, sieczkarnią;
- 2 wypadki śmiertelne w grupie „uderzenie, przygniecenie i pogryzienie przez zwierzęta”, do których doszło podczas obsługi bydła hodowlanego; poszkodowani zostali zaatakowani przez zwierzęta podczas wykonywania obrządku, przyczyną tych wypadków były agresja zwierząt oraz nieodpowiedni sposób ich obsługi, a także wady konstrukcyjne budynków, w których przebywały, np. brak korytarza paszowego;
- 8 zgonów w grupie „inne zdarzenia”, w tym 6 przypadków porażenia prądem, dwa z nich wynikały z kontaktu pracujących maszyn rolniczych z napowietrznymi liniami energetycznymi, dwa związane były z nieumiejętnym podłączaniem piecyków gazowych bez odłączonego zasilania elektrycznego; pozostałe porażenia prądem rolników wystąpiły podczas naprawiania pompy wodnej i obsługi żmijki; kolejnym zdarzeniem z tej grupy było utonięcie w stawie podczas napełniania zbiornika opryskiwacza ręcznego oraz uraz spowodowany rozerwaniem felgi oraz opony w czasie pompowania sprzężarką ciągnikową.

W 8 wypadkach zakończonych śmiercią poszkodowani przystąpili do pracy po spożyciu alkoholu.

Zestawienie danych o wypadkach śmiertelnych w latach 2010–2019, według grup wypadkowych, zawiera **załącznik nr 6**.

B. Choroby zawodowe rolników

Do oddziałów regionalnych i placówek terenowych KRUS zgłoszono ogółem 475 wniosków o jednorazowe odszkodowanie z tytułu stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu bądź śmierci wskutek choroby zawodowej. Decyzje podjęto wobec 488 spraw (łącznie z wnioskami pozostałymi z 2018 roku i 15 sprawami z odwołań sądowych).

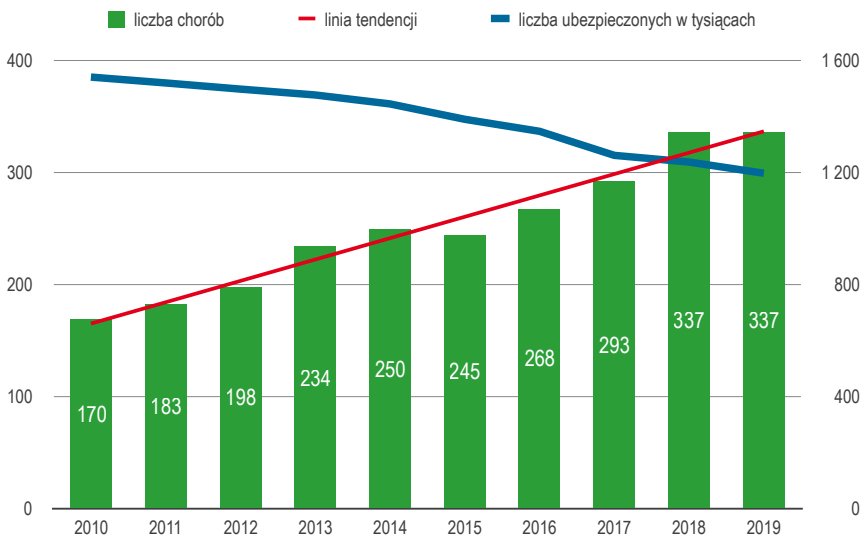
Odmownie rozpatrzono 150 wniosków, w tym w 39 przypadkach wnioskodawcy nie posiadali uprawnień do ubiegania się o świadczenia z ubezpieczenia społecznego

rolników, a w 110 przypadkach – z powodu braku uszczerbku na zdrowiu. W jednym przypadku wnioskodawca nie dopełnił obowiązku dostarczenia zaświadczenia o stanie zdrowia (N-14).

Tabela nr 7
Stwierdzone choroby zawodowe, z tytułu których wydano decyzje odmowne w 2019 roku

Jednostka lub grupa chorobowa	Pozycja w wykazie chorób zawodowych	Ogółem	Liczba odmów z powodu		
			brak prawa do ubiegania się o świadczenie	brak stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu	niepełnienie obowiązków przez poszkodowanego
Choroby zakaźne lub pasożytnicze albo ich następstwa	26	139	33	105	1
Alergiczny nieżyt nosa	12	1	0	1	0
Astma oskrzelowa	6	1	0	1	0
Zewnątrzopłucyjne zapalenie pęcherzyków płucnych	7	4	3	1	0
Obustronny trwały odbiorczy ubytek słuchu typu ślimakowego lub czuciowo-nerwowego spowodowany hałasem	21	1	1	0	0
Przewlekłe zapalenie ścięgna i jego pochewki	19	1		1	0
Zespół cieśni w obrębie nadgarstka	20	1	0	1	0
Zespół wibracyjny – postać naczyniowo-nerwowa	22	1	1	0	0
Kontaktowe zapalenie skóry z podrażnienia	18	1	1	0	0
Suma		150	39	110	1

Wykres nr 9
Choroby zawodowe zakończone wypłatą jednorazowego odszkodowania w latach 2010–2019 na tle liczby ubezpieczonych i linii tendencji

Przyznano 337 jednorazowych odszkodowań z tytułu uszczerbku na zdrowiu spowodowanego chorobą zawodową, tyle samo co w 2018 roku. Odnotowano: 296 chorób zakaźnych (głównie boreliozę), 31 chorób układu oddechowego, 4 przypadki chorób obwodowego układu nerwowego oraz układu ruchu wywołanych sposobem wykonywania pracy, 4 przypadki chorób skóry, 1 przypadek obustronnego trwałego odbiorczego ubytku słuchu i 1 przypadek choroby narządu wzroku wywołany czynnikiem fizycznym, chemicznym lub biologicznym. Nastąpił wzrost zachorowań na choroby układu oddechowego o 7, a w przypadku chorób narządu wzroku o 1. Spadek liczby zachorowań odnotowano natomiast w odniesieniu do chorób obwodowego układu nerwowego oraz układu ruchu wywołanych sposobem wykonywania pracy (o 4), chorób zakaźnych oraz pasożytniczych (o 3), a także chorób skóry (o 1).

Zestawienie rozpoznanych chorób zawodowych w latach 2010–2019 stanowi załącznik nr 7.

W większości przypadków (prawie 85% spraw) uszczerbek na zdrowiu wskutek chorób zawodowych nie przekroczył 10%.

Wykres nr 10

Struktura uszczerbku na zdrowiu wskutek choroby zawodowej w 2019 roku

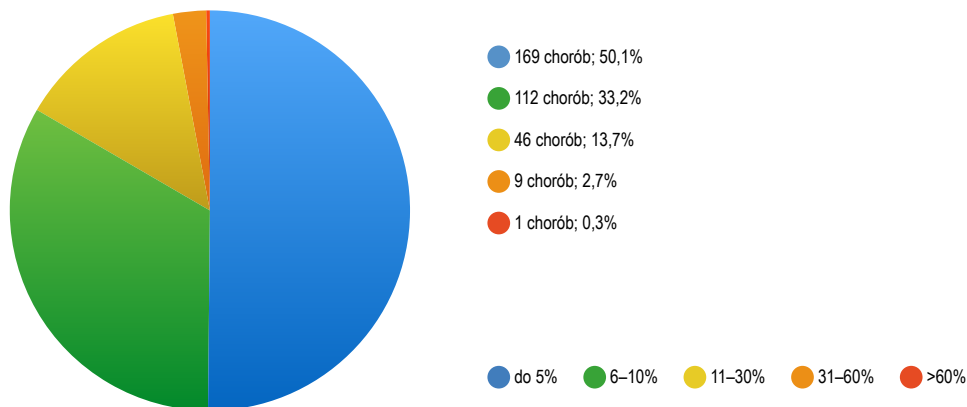

Tabela nr 8

Struktura uszczerbku na zdrowiu dla chorób/grup chorobowych w 2019 roku

% uszczerbek na zdrowiu	Astma oskrzelowa	Zewnątrzopłucnowe zapalenie płuc	Choroby płuc	Alergiczny nieżyt nosa	Choroby skóry	Obustronny trwały odbiorczy ubytek słuchu typu ślimakowego lub czuciowo-nerwowego spowodowany hałasem	Przewlekłe choroby układu ruchu	wywołane sposobem wykonywania pracy	Choroby układu wzrokowego	wywołane czynnikami fizycznymi, chemicznymi lub biologicznymi	Choroby zakaźne lub pasożytnicze albo ich następstwa	Suma
do 5%	0	0	0	1	0	1	0	167	169			
6–10%	8	7	3	2	0	2	0	90	112			
11–30%	3	5	0	1	0	1	0	36	46			
31–60%	1	4	0	0	1	0	1	2	9			
Powyżej 61%	1	0	0	0	0	0	0	0	1			
Suma	12	16	3	4	1	4	1	296	337			

Tabela nr 9

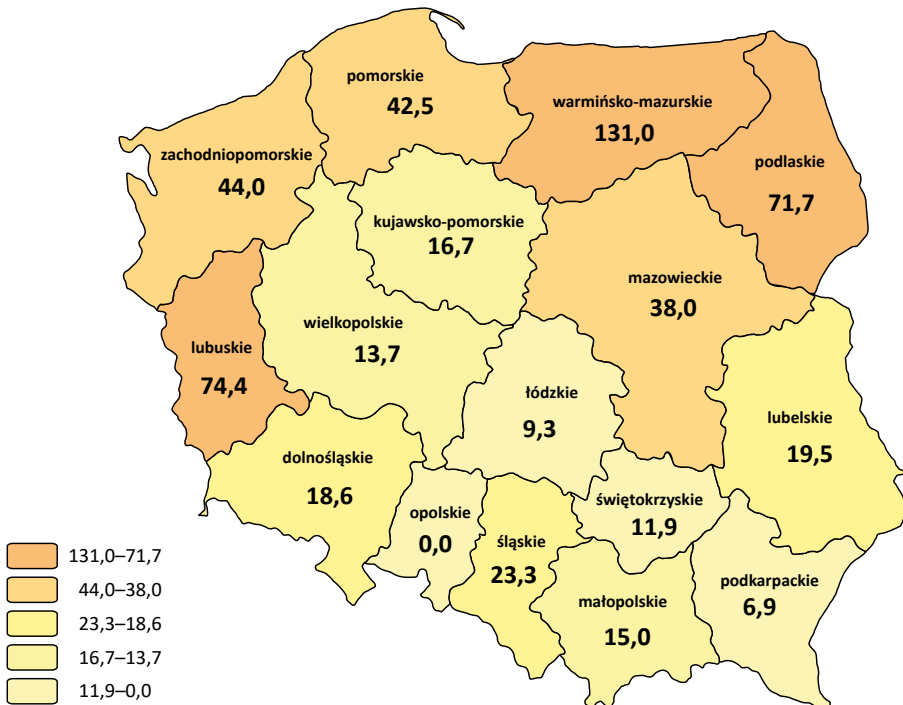
Zestawienie liczby chorób zawodowych w latach 2010–2019 według orzeczonego uszczerbku na zdrowiu

Liczba chorób z uszczerbkiem	Rok									
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
do 5%	63	81	80	109	109	104	159	154	190	169
6 do 10%	61	60	76	85	91	98	71	87	96	112
11 do 30%	42	40	38	36	47	41	36	49	44	46
31 do 60%	3	0	2	3	1	2	2	3	4	9
Powyżej 60%	1	2	2	1	2	0	0	0	3	1
Ogółem	170	183	198	234	250	245	268	293	337	337

Liczba zachorowań na choroby zawodowe zakończone wypłatą jednorazowego odszkodowania przypadająca na 100 000 ubezpieczonych w KRUS wzrosła z 27,0 w 2018 roku do 27,8 w 2019 roku. Największą częstotliwość występowania chorób zawodowych rolników stwierdzono w województwach: warmińsko-mazurskim (131,0), lubuskim (74,4), podlaskim (71,7), zachodniopomorskim (44,0). Najmniejszą w województwach: podkarpackim (6,9), łódzkim (9,3), świętokrzyskim (11,9) i wielkopolskim (13,7). W województwie opolskim nie odnotowano chorób zawodowych.

Rysunek nr 3

Liczba chorób zawodowych przypadająca na 100 000 ubezpieczonych w 2019 roku (według decyzji przyznających jednorazowe odszkodowanie)

Dane o liczbie chorób zawodowych w latach 2010–2019 według województw zawiera **załącznik nr 8**.

Najwięcej przypadków zachorowań odnotowano u osób w wieku: **50–59 lat** (25,2% ogółu chorych stanowili mężczyźni, a 23,1% kobiety), **40–49 lat** (13,4% kobiety i 10,7% mężczyźni).

Tabela nr 10

Wiek i płeć osób, u których stwierdzono uszczerbek na zdrowiu wskutek chorób zawodowych w 2019 roku

Wyszczególnienie a – liczba poszkodowanych b – udział % w chorobach ogółem:		Razem	Liczba chorób w grupach wiekowych							
			<18	18–19	20–29	30–39	40–49	50–59	60–64	65 i więcej
Kobiety	a	156	0	0	0	20	45	78	8	5
	b	46,3	0,0	0,0	0,0	5,9	13,4	23,1	2,4	1,5
Mężczyźni	a	181	0	0	2	22	36	85	31	5
	b	53,7	0,0	0,0	0,6	6,5	10,7	25,2	9,2	1,5

II. Działania prewencyjne Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

1. Formy i kierunki działalności prewencyjnej KRUS

Działania Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego na rzecz zapobiegania wypadkom przy pracy i chorobom zawodowym rolników, prowadzone od 1993 r. na terenie całego kraju, realizowane są zgodnie z postanowieniami **ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. 2020 poz.174)**. W art. 63 ustawodawca zobowiązał Kasę do:

- 1) analizowania przyczyn wypadków i chorób zawodowych;
- 2) prowadzenia dobrowolnych nieodpłatnych szkoleń i instruktażu dla ubezpieczonych w zakresie zasad ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym;
- 3) upowszechniania wśród ubezpieczonych wiedzy o zagrożeniach wypadkami przy pracy rolniczej i chorobami zawodowymi oraz zasad ochrony zdrowia i życia;
- 4) podejmowania starań o właściwą produkcję i dystrybucję bezpiecznych środków stosowanych w rolnictwie oraz sprzętu i odzieży ochronnej dla rolników.

Prezes Kasy, w porozumieniu z Radą Ubezpieczenia Społecznego Rolników i ministrami właściwymi do spraw: zdrowia, zabezpieczenia społecznego, rozwoju wsi, określił w 1995 roku „Zasady ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym”, będące zaleceniami dotyczącymi wyposażenia gospodarstwa, zabezpieczenia osób w nim pracujących oraz sposobu wykonywania czynności związanych z działalnością rolniczą, które zostały uaktualnione w 2008 r. i dostosowane do obowiązujących w krajach Unii Europejskiej unormowań prawnych i dobrych praktyk rolniczych. Upowszechnianie tych zasad jest głównym celem działań prewencyjnych, realizowanych przez jednostki terenowe Kasy.

Art. 56 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników umożliwia prezesowi KRUS dochodzenie od dostawców wyrobów i usług dla rolnictwa – których wadliwość była wyłączną lub główną przyczyną wypadków przy pracy rolniczej albo chorób zawodowych – zwrotu wypłaconych poszkodowanym rolnikom świadczeń z tytułu ubezpieczenia.

W oparciu o analizę przyczyn i okoliczności zgłoszonych wypadków oraz chorób zawodowych prezes Kasy ustanowił w 2016 roku następujące **kierunki działalności prewencyjnej KRUS**:

- 1) upowszechnianie „Zasad ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym” oraz „Wykazu czynności szczególnie niebezpiecznych, związanych z prowadzeniem gospodarstwa rolnego, których nie wolno powierzać dzieciom poniżej 16 lat” wśród rolników, ich rodzin i dzieci oraz osób związanych ze środowiskiem wiejskim;
- 2) oddziaływanie na likwidację zagrożeń i zapobieganie najczęściej występującym wypadkom z grup: „upadek osób”, „pochwycenie i uderzenie przez ruchome części maszyn i urządzeń”, „uderzenie, przygniecenie i pogryzienie przez zwierzęta”, „upadek przedmiotów” oraz „inne zdarzenia” poprzez popularyzowanie:
  - poprawy stanu nawierzchni podwórz i ciągów komunikacyjnych w gospodarstwach;

- stosowania ochron pracy;
  - używania podczas pracy na wysokości podestów i drabin, posiadających zabezpieczenie przed przechyłem i osunięciem;
  - likwidowania progów i uskoków w budynkach i przejściach;
  - prawidłowego sposobu wchodzenia i schodzenia z maszyn rolniczych;
  - dbania o wyposażenie maszyn i urządzeń w osłony i zabezpieczenia ich ruchomych elementów;
  - zapoznawania się z instrukcjami obsługi stosowanych maszyn i urządzeń;
  - zasad wyłączania napędu maszyn i urządzeń podczas wykonywania ich napraw i regulacji;
  - prawidłowego zabezpieczania maszyn, urządzeń i narzędzi w trakcie postoju i w ruchu;
  - stosowania zasad bezpiecznego pozyskiwania drewna na potrzeby gospodarstwa rolnego;
  - bezpiecznego agregowania maszyn i urządzeń rolniczych;
  - konieczności zapewnienia zwierzętom dobrostanu i odpowiedniego traktowania, poznanie ich fizjologii i naturalnych zachowań;
  - dbałości o stan psychofizyczny rolnika – zdrowy styl życia, diagnostykę i zapobieganie chorobom, prawidłową organizację pracy, m.in. przeciwdziałanie spiętrzeniu prac i przemęczeniu, a także popularyzowanie sposobów zapobiegania przeciążeniom układu ruchu;
- 3) oddziaływanie na rzecz właściwej produkcji i dystrybucji środków stosowanych w rolnictwie oraz sprzętu i odzieży ochronnej poprzez:
- informowanie rolników o wyrobach oznaczonych Znakiem Bezpieczeństwa KRUS oraz posiadających wyróżnienia targowe prezesa KRUS pn. „Wyrób zwiększający bezpieczeństwo pracy w gospodarstwach rolnych” i zachęcanie do ich nabywania i stosowania;
  - prowadzenie postępowań prewencyjnych i regresowych w celu eliminowania z rynku wyrobów, których wady konstrukcyjne, wykonanie lub błędne informacje w instrukcji były lub mogą być przyczyną wypadku lub stanowić zagrożenie dla użytkowników;
- 4) informowanie rolników o sposobach zapobiegania chorobom zawodowym – głównie o zapobieganiu ukąszeniom przez kleszcze oraz o zasadach postępowania w przypadku ukąszenia;
- 5) zapoznawanie rolników z zasadami postępowania w razie wypadku oraz podstawowymi sposobami udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej.

Ponadto prezes Kasy zobowiązał dyrektorów oddziałów regionalnych do nadzorowania prawidłowego określania przyczyn i okoliczności wypadków oraz chorób zawodowych rolników, a także prowadzenia adekwatnych do nich działań prewencyjnych, zgodnie z ustawą o ubezpieczeniu społecznym rolników i wymienionymi wyżej kierunkami działalności prewencyjnej.

2. Analiza przyczyn i okoliczności wypadków oraz chorób zawodowych rolników

Zgodnie z ustawową dyspozycją art. 63 ust. 1 pkt. 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. 2020, poz. 174) Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego każdego roku dokonuje analizy przyczyn oraz okoliczności wypadków przy pracy i chorób zawodowych rolników. W czasie prowadzenia postępowania powypadkowego inspektorzy ds. prewencji uzyskują informacje od poszkodowanych i świadków zdarzeń oraz dokonują oględzin miejsc i przedmiotów związanych z wypadkami. Oceniają przy tym metody pracy i stan techniczny stosowanych środków produkcji oraz zapoznają się z dokumentacją medyczną związaną z udzieleniem pierwszej pomocy lekarskiej i dokumentacją przekazaną przez organy ścigania. Rozpoznanie zagrożeń będących przyczyną zaistniałych wypadków przy pracy rolniczej i chorób zawodowych rolników dokonują pracownicy Kasy obsługujący zgłoszone zdarzenia wypadkowe. Podczas postępowania dowodowego identyfikowane są przyczyny tych zdarzeń, a na ich podstawie poszkodowanym lub ich rodzinom wydawane zalecenia prewencyjne w celu ograniczenia ryzyka ponownego zaistnienia wypadku.

Analiza przyczyn i okoliczności wypadków, w których zakończono postępowanie powypadkowe w okresie od 01 stycznia 2019 roku do 31 grudnia 2019 roku

Postępowanie dowodowe prowadzono w sprawie 14 768 zdarzeń wypadkowych (w tym 1 127 zgłoszonych w poprzednich latach), a zakończono w sprawie 13 719. W okresie sprawozdawczym analizie poddanych zostało 12 435 zdarzeń uznanych za wypadki przy pracy rolniczej.

2.1. Powierzchnia i profil gospodarstw, w których zgłoszono wypadki

Prawie 80% wypadków odnotowano w gospodarstwach rolnych o powierzchni nieprzekraczającej 15 ha przeliczeniowych, większość (36,0%) w gospodarstwach od 1 do 5 ha przeliczeniowych. Najwięcej wypadków (61,6%) zarejestrowano w gospodarstwach rolnych o mieszanym profilu produkcji. Do dużej liczby wypadków doszło również u rolników prowadzących gospodarstwa rolne o profilu roślinnym, w których uprawiane były zboża i inne uprawy rolne (20,2%) oraz w gospodarstwach z chowem i hodowlą bydła (9,4%), a także z produkcją warzywniczą, sadowniczą i ogrodniczą (5,3%).

Tabela nr 11
Wielkość powierzchni gospodarstw, w których odnotowano zgłoszone wypadki w latach 2018–2019

Lp.	Powierzchnia gospodarstwa w ha przeliczeniowych	2018	2019	Udział %		2019–2018	2019/2018 (%)
				2018	2019		
1.	0,00–1,00	924	779	6,6	6,3	-145	84,3
2.	1,01–5,00	5 131	4 478	36,4	36,0	-653	87,3
3.	5,01–10,00	3 281	2 913	23,3	23,4	-368	88,8
4.	10,01–15,00	1 726	1 595	12,3	12,8	-131	92,4
5.	15,01–20,00	951	847	6,8	6,8	-104	89,1

6.	20,01–30,00	948	823	6,8	6,6	-125	86,8
7.	30,01–40,00	479	391	3,4	3,1	-88	81,6
8.	40,01–50,00	246	247	1,7	2,1	1	100,4
9.	50,01–100,00	301	282	2,1	2,3	-19	93,7
10.	>100	90	80	0,6	0,6	-10	88,9
Ogółem		14 077	12 435	100,0	100,0	-1642	88,3

Wykres nr 11

Wypadki przy pracy rolniczej w 2019 roku według profilu produkcji w gospodarstwie

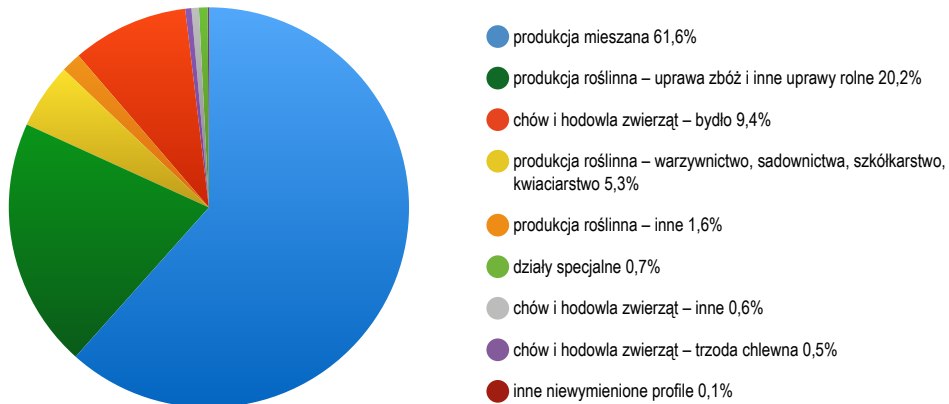

Tabela nr 12

Profil produkcji gospodarstw, w których zgłoszono wypadki w latach 2018–2019

Lp.	Profil produkcji	Liczba wypadków		Udział (%)		2019–2018	2019/2018 (%)
		2018	2019	2018	2019		
1.	Produkcja mieszana	8 844	7 656	62,8	61,6	-1 188	86,6
2.	Produkcja roślinna – zboża i inne uprawy rolne	2 649	2 515	18,8	20,2	-134	94,9
3.	Produkcja roślinna – warzywnictwo, sadownictwo i ogrodnictwo	753	655	5,3	5,3	-98	87,0
4.	Produkcja roślinna – inne	239	211	1,7	1,7	-28	88,3
5.	Chów i hodowla zwierząt – bydło	1 292	1 172	9,2	9,4	-120	90,7
6.	Chów i hodowla zwierząt – trzoda chlewna	93	58	0,7	0,5	-35	62,4
7.	Chów i hodowla zwierząt – inne	82	79	0,6	0,6	-3	96,3
8.	Działy specjalne	111	82	0,8	0,7	-29	73,9
9.	Inne niewymienione	14	7	0,1	0,1	-7	50,0
Ogółem		14 077	12 435	100,0	100,0	-1 642	88,3

2.2. Miejsce zdarzenia

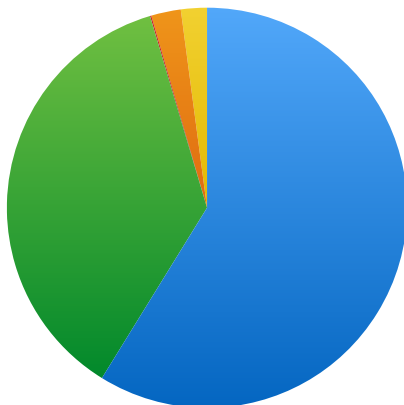
Najczęściej do wypadków dochodziło podczas:

- produkcji i magazynowania płodów rolnych w gospodarstwie rolnym (7 309 wypadków, tj. 58,8%), m.in. na podwórzu gospodarstwa, tj. na placach manewrowych i ciągach komunikacyjnych, w ich obrębie oraz w miejscu magazynowania i składowania płodów rolnych;
- chowu, hodowli, uprawy itp. (4 555 wypadków, 36,6%), m.in. w pomieszczeniach inwentarskich i wybiegach dla zwierząt, a także na polach, łąkach, w sadach i w szklarniach).

Tabela nr 13
Struktura wypadków według miejsca zdarzenia w latach 2018–2019

Lp.	Miejsce zdarzenia	Liczba wypadków		Udział (%)		2019–2018	2019/2018 (%)
		2018	2019	2018	2019		
1.	Miejsca produkcji i magazynowania w gospodarstwie rolnym, w tym:	8 442	7 309	60,0	58,8	-1 133	86,6
	miejsce przetwarzania produktów rolnych i przygotowywania paszy	170	130	1,2	1,0	-40	76,5
	miejsce magazynowania i składowania produktów rolnych, paszy itp.	1 187	946	8,4	7,6	-241	79,7
	miejsce składowania obornika, gnojowicy (w tym szamba, kanały ściekowe itp.)	42	30	0,3	0,2	-12	71,4
	miejsce garażowania, składowania, konserwacji i napraw maszyn, urządzeń i innych środków technicznych (np. warsztaty, wiaty, garaże, place itp.)	908	854	6,5	6,9	-54	94,1
	podwórze, w tym place manewrowe i ciągi komunikacyjne w obrębie obejścia gospodarczego	5 952	5 196	42,3	41,8	-756	87,3
	inne miejsce w gospodarstwie rolnym	183	153	1,3	1,2	-30	83,6
2.	Miejsca chowu, hodowli, uprawy, tereny zielone itp., w tym:	5 007	4 555	35,6	36,6	-452	91,0
	miejsce hodowli – pomieszczenia inwentarskie, wybiegi dla zwierząt	2 970	2 769	21,1	22,3	-201	93,2
	miejsce hodowli poza gospodarstwem – np. pastwiska	182	140	1,4	1,1	-42	76,9
	miejsce upraw (pola, łąki, sady, szklarnie itp.)	1 596	1 498	11,3	12,0	-98	93,9
	teren leśny	143	73	1	0,6	-70	51,0
	inne tereny zielone, miejsca upraw i hodowli (w tym ogrody przydomowe, stawy rybne itp.)	116	75	0,8	0,6	-41	64,7
3.	Teren budowy w obrębie gospodarstwa	25	17	0,2	0,1	-8	68,0
4.	Gospodarstwa domowe bezpośrednio związane z gospodarstwem rolnym	293	296	2,0	2,4	3	101,0
5.	Inne miejsca poza gospodarstwem rolnym (biura, placówki ochrony zdrowia, zakłady usługowe, kopalnie odkrywkowe, drogi, parkingi, środki komunikacji zbiorowej itp.)	310	258	2,2	2,1	-52	83,2
Ogółem		14 077	12 435	100,0	100,0	-1 642	88,3

Wykres nr 12
Wypadki przy pracy rolniczej w 2019 roku według miejsc zdarzeń

- miejsca produkcji i magazynowania w gospodarstwie rolnym 58,8%
- miejsca chowu, hodowli, uprawy, tereny zielone itp. 36,6%
- gospodarstwo domowe bezpośrednio związane z gospodarstwem rolnym 2,4%
- inne miejsca poza gospodarstwem rolnym (biura, placówki ochrony zdrowia, zakłady usługowe, kopalnie odkrywkowe, drogi, parkingi, środki komunikacji zbiorowej itp.) 2,1%
- teren budowy w obrębie gospodarstwa 0,1%

2.3. Rodzaj wykonywanej pracy

Do większości wypadków doszło podczas prac związanych z obsługą zwierząt (2 593 wypadki, tj. 20,9%), przemieszczania się po gospodarstwie bez obciążenia, – do i z miejsca (2 017 wypadków, tj. 16,2%), ręcznych prac transportowych – chodzenia z przenoszeniem w rękach, na barku itp. (1 609 wypadków, tj. 12,9%), obsługi i eksploatacji maszyn i urządzeń rolniczych, w tym agregowania i regulacji, pracy w polu, sadzie i na łące (1 404 wypadków, tj. 11,3%) oraz pozyskiwania i obróbki drewna (1 093 wypadki, tj. 8,8%).

Tabela nr 14
Struktura wypadków w latach 2018–2019 według rodzaju wykonywanej pracy

Lp.	Rodzaj wykonywanej pracy	Liczba wypadków		Udział (%)		2019–2018	2019/2018 (%)
		2018	2019	2018	2019		
1.	Przemieszczanie się bez obciążenia (do i z miejsca)	2 152	2 017	15,3	16,2	-135	93,7
2.	Ręczne prace transportowe – chodzenie z przenoszeniem w rękach, na barku itp.	1 976	1 609	14,0	12,9	-367	81,4
3.	Transport ładunków przy pomocy taczek, wózków itp.	203	133	1,4	1,1	-70	65,5
4.	Transport mechaniczny zwierząt, płodów rolnych i środków produkcji	297	249	2,1	2,0	-48	83,8
5.	Prace na wysokości (drzewach, stogach, pryzmach, strychach, poddaszach, rusztowaniach itp.)	925	848	6,6	6,8	-77	91,7
6.	Prace w wykopach, zbiornikach i zagłębieniach	19	8	0,1	0,1	-11	42,1
7.	Prace porządkowe w obejściu gospodarstwa	396	326	2,8	2,6	-70	82,3
8.	Prace rolnicze w gospodarstwie domowym	121	82	0,9	0,7	-39	67,8
9.	Konserwacja, remont, budowa i rozbiórka obiektów budowlanych	416	372	3,0	3,0	-44	89,4
10.	Obsługa i eksploatacja maszyn i urządzeń rolniczych (w tym agregowanie i regulacja, praca w polu sadzie i na łące)	1 553	1 404	11,0	11,3	-149	90,4
11.	Remont i naprawa maszyn i urządzeń rolniczych	736	679	5,2	5,5	-57	92,3
12.	Pozyskiwanie i obróbka drewna (przygotowanie opału, materiału budowlanego itp.)	1 280	1 093	9,1	8,8	-187	85,4
13.	Przygotowanie karmy dla zwierząt (parowanie, rozdrabnianie itp.)	256	190	1,8	1,5	-66	74,2
14.	Obsługa zwierząt (karmienie, dojenie, zabiegi zoohigieniczne, przepędzanie itp.)	2 762	2 593	19,6	20,9	-169	93,9
15.	Prace ręczne w gospodarstwie rolnym, w tym z narzędziami prostymi (grabiami, motykami, widłami, nożami, sekatorami itp.)	364	333	2,6	2,7	-31	91,5
16.	Przetwórstwo produktów rolnych (owoców, warzyw, mięsa, mleka, zbóż itp.)	51	36	0,4	0,3	-15	70,6
17.	Załatwianie spraw urzędowych, zakup środków produkcji itp.	90	69	0,6	0,6	-21	76,7
18.	Inne	480	394	3,4	3,2	-86	82,1
Ogółem		14 077	12 435	100,0	100,0	-1 642	88,3

2.4. Wypadki z udziałem maszyn i urządzeń wykorzystywanych w działalności rolniczej

Wśród odnotowanych i poddanych analizie zdarzeń wypadkowych w okresie sprawozdawczym 4 618, tj. 37,1% było z udziałem maszyn i urządzeń rolniczych, o 596 mniej niż w 2018 roku. Większość miała miejsce podczas obsługi: ciągników rolniczych (1 028 wypadków, tj. 22,3% analizowanych w okresie sprawozdawczym wypadków z udziałem maszyn i urządzeń do produkcji rolniczej), maszyn i urządzeń do pozyskiwania i obróbki drewna (883 wypadki, tj. 19,1%), środków transportowych – przyczep, wozów konnych, samochodów dostawczych (656 wypadków, tj. 14,2%). Najczęstsze z udziałem maszyn i urządzeń były zdarzenia z grup:

- „pochwycenia, uderzenia przez ruchome części maszyn i urządzeń” (30,7% wszystkich wypadków z udziałem maszyn i urządzeń rolniczych);
- „upadki osób” (28,4%);
- „inne zdarzenia” (zwichnięcia i skręcenia kończyn podczas wchodzenia i wychodzenia z maszyn rolniczych (14,1%);
- „upadki przedmiotów, głównie w czasie agregowania maszyn do prac polowych z ciągnikami rolniczymi” (10,0%);
- „zetsknięcie się z ostrymi narzędziami ręcznymi i innymi ostrymi przedmiotami” (6,7%);
- „przejechanie, uderzenie, pochwycenie przez środek transportu w ruchu” (4,0%).

Tabela nr 15
Struktura wypadków w latach 2018–2019 według rodzaju maszyn i urządzeń

Lp.	Rodzaj maszyn/urządzeń	Liczba wypadków		Udział (%)		2019–2018	2019/2018 (%)
		2018	2019	2018	2019		
1.	Ciągniki rolnicze	1 154	1 028	22,1	22,3	-126	89,1
2.	Środki komunikacyjne (samochody osobowe, motocykle, rowery, środki komunikacji zbiorowej itp.)	223	189	4,3	4,1	-34	84,8
3.	Środki transportowe (przyczepy, wozy konne, samochody dostawcze itp.)	804	656	15,4	14,2	-148	81,6
4.	Maszyny i narzędzia uprawowe (brony, pługi, agregaty uprawowe itp.)	197	158	3,8	3,4	-39	80,2
5.	Maszyny i urządzenia do siewu, sadzenia, nawożenia i deszczowania, w tym:	209	195	4,0	4,2	-14	93,3
	siewniki do zboża		45	0,9	1,0	-2	95,7
	sadzarki do ziemniaków		20	0,2	0,4	7	153,8
	rozrzutnik obornika		71	1,8	1,5	-21	77,2
	rozsiwacz nawozów		28	0,6	0,6	-2	93,3
	inne maszyny i urządzenia do siewu, sadzenia, nawożenia i deszczowania		31	0,5	0,7	4	114,8
6.	Maszyny i narzędzia do pielęgnacji roślin (do produkcji polowej, warzywniczej, sadowniczej itp.)	54	65	1,0	1,4	11	120,4
7.	Maszyny i urządzenia do ochrony roślin (w tym zaprawiania) oraz dezynfekcji (np. opryskiwacze, zaprawiarki itp.)	47	43	0,9	0,9	-4	91,5

8. Maszyny i urządzenia do zbioru ziemiopłodów, w tym:	384	350	7,4	7,6	-34	91,1
kombajny zbożowe	155	147	3,0	3,2	-8	94,8
kombajny i inne maszyny do zbiorów okopowych	73	66	1,4	1,4	-7	90,4
maszyny do zbioru siana, słomy i zielonek	142	118	2,7	2,6	-24	83,1
inne maszyny i urządzenia do zbioru ziemiopłodów	14	19	0,3	0,4	5	135,7
9. Maszyny i urządzenia omlotowe, suszarnie i urządzenia pomocnicze	24	24	0,5	0,5	0	100,0
10. Maszyny i urządzenia do czyszczenia, sortowania ziemiopłodów i owoców	28	11	0,5	0,2	-17	39,3
11. Maszyny i urządzenia do przetwórstwa paszowego (śrutowniki, mieszalniki itp.)	103	57	2,0	1,2	-46	55,3
12. Maszyny oraz urządzenia do chowu i hodowli zwierząt (do zadawania pasz, usuwania obornika, pielęgnacji zwierząt itp.)	106	106	2,0	2,3	0	100,0
13. Maszyny, urządzenia do pozyskiwania i obróbki drewna, w tym:	973	883	18,7	19,1	-90	90,8
pilarki tarczowe	527	421	10,1	9,1	-106	79,9
pilarki łańcuchowe	323	325	6,2	7,0	2	100,6
inne urządzenia do pozyskiwania i obróbki drewna	123	137	2,4	3,0	14	111,4
14. Pozostałe maszyny, urządzenia i narzędzia, w tym:	908	853	17,4	18,5	-55	93,9
elektronarzędzia ręczne	312	300	6,0	6,5	-12	96,2
inne maszyny, urządzenia i narzędzia	596	553	11,4	12,0	-43	92,8
Ogółem	5 214	4 618	100,0	100,0	-596	88,6

2.5. Wypadki według pory dnia, dni tygodnia

Od wielu lat struktura wypadków według dni tygodnia i pór dnia jest podobna. Nadal największa liczba wypadków odnotowywana jest w soboty i poniedziałki, w godz. 12.00–18.00.

Tabela nr 16
Wypadki w latach 2018–2019 według pory dnia

Lp.	Pora dnia	Liczba wypadków		Udział (%)	
		2018	2019	2018	2019
1.	Rankiem 06.01–12.00	5 054	4 413	35,9	35,5
2.	Po południu 12.01–18.00	6 974	6 151	49,5	49,5
3.	Wieczorem 18.01–24.00	1 683	1 564	12,0	12,5
4.	Nocą 00.01–6.00	366	307	2,6	2,5
	Ogółem	14 077	12 435	100,0	100,0

Tabela nr 17
Wypadki w latach 2018–2019 według dni tygodnia

Lp.	Dzień tygodnia	Liczba wypadków		Udział (%)	
		2018	2019	2018	2019
1.	Poniedziałek	2 278	2 062	16,2	16,6
2.	Wtorek	2 064	1 838	14,7	14,8
3.	Środa	2 122	1 803	15,1	14,5
4.	Czwartek	2 000	1 756	14,1	14,1
5.	Piątek	2 108	1 839	15,0	14,8
6.	Sobota	2 397	2 160	17,0	17,4
7.	Niedziela	1 108	977	7,9	7,8
	Ogółem	14 077	12 435	100,0	100,0

2.6. Przyczyny wypadków

Tabela nr 18

Przyczyny wypadków w latach 2018–2019 według kategorii

Lp.	Kategoria przyczyn	Liczba wypadków		Udział (%)		2019–2018	2019/2018 (%)
		2018	2019	2018	2019		
1.	Inne przyczyny	1 091	1 038	7,7	8,3	-53	95,1
2.	Ludzkie:	7 838	6 959	55,7	56,0	-879	88,8
	niewłaściwe postępowanie rolnika:	2 736	2 454	19,4	19,7	-282	89,7
	niewłaściwe posługiwanie się maszynami, urządzeniami i narzędziami:	1 701	1 491	12,1	12,0	-210	87,7
	stan psychofizyczny rolnika, nie zapewniający bezpiecznego wykonywania pracy, w tym:	745	632	5,3	5,1	-113	84,8
	nieużywanie ochron pracy i urządzeń zabezpieczających	1 409	1 402	10,0	11,3	-7	99,5
	zachowanie rolnika	1 247	980	8,9	7,9	-267	78,6
3.	Organizacyjne:	1 417	1 270	10,1	10,2	-147	89,6
4.	Techniczne:	3 731	3 168	26,5	25,5	-563	84,9
	niewłaściwy stan maszyn, urządzeń i narzędzi w tym:	534	446	3,8	3,6	-88	83,5
	niewłaściwy stan obiektów budowlanych	605	550	4,3	4,4	-55	90,9
	niewłaściwy stan podwórza, ciągów komunikacyjnych, placów manewrowych itp. w gospodarstwie rolnym:	2 101	1 777	14,9	14,3	-324	84,6
	niewłaściwy stan techniczny drabin, podestów, rusztowań i innych urządzeń pomocniczych wykorzystywanych w gospodarstwie rolnym:	356	271	2,5	2,2	-85	76,1
	niewłaściwy stan ciągów komunikacyjnych (dróg, chodników itp.) oraz obiektów budowlanych poza gospodarstwem rolnym	110	95	0,8	0,8	-15	86,4
	pozostałe nieprawidłowości techniczne	25	29	0,2	0,2	4	116,0
	Ogółem	14 077	12 435	100,0	100,0	-1 642	88,3

Do większości wypadków doszło z przyczyn ludzkich (6 959, tj. 56,0% wszystkich poddanych analizie w okresie sprawozdawczym):

- 1) niewłaściwe postępowanie rolnika (2 454 wypadki, tj. 19,7%), w tym:
  - niewłaściwe operowanie kończynami w strefie zagrożenia (782 wypadki, tj. 6,3%);
  - niewłaściwy sposób obsługi zwierząt, w tym niezachowanie szczególnej ostrożności przy obsłudze zwierząt niebezpiecznych (635 wypadków, tj. 4,8%);
  - niekorzystanie lub nieprawidłowy sposób wchodzenia i schodzenia z drabin, podestów i rusztowań podczas pracy na wysokościach (321 wypadków, tj. 2,6%);
- 2) niewłaściwe posługiwanie się maszynami, urządzeniami i narzędziami (1 491 wypadków, tj. 12,0%), w tym:
  - niewłaściwe uchwycenie, trzymanie narzędzi, środków i przedmiotów pracy (614 wypadków, tj. 4,9%);
  - nieprawidłowy sposób wchodzenia i schodzenia z maszyn rolniczych, przyrzep, wozów itp. (358 wypadków, tj. 2,9%);
  - niewłaściwa obsługa i eksploatacja maszyn i urządzeń rolniczych (regulacja, naprawy, agregowanie, 236 wypadków, tj. 1,9%);

3) nieużywanie ochron pracy i urządzeń zabezpieczających (1 402 wypadki, tj. 11,3%), w tym:

- nieużywanie odpowiedniego obuwia roboczego (968 wypadków tj. 7,8%);
- nieużywanie środków ochrony indywidualnej – ochron głowy, twarzy, rąk, słuchu itp. (204 wypadki, tj. 1,6%);

Na wystąpienie wypadków miały wpływ także przyczyny techniczne (3 168 wypadków, tj. 25,5%):

- 1) niewłaściwy stan podwórza, ciągów komunikacyjnych, placów manewrowych itp. w gospodarstwie rolnym (1 777 wypadków, tj. 14,3%), w tym: zły stan nawierzchni, nierówna, śliska, grząska (1 707 wypadków, tj. 13,7%);
- 2) niewłaściwy stan obiektów budowlanych (550 wypadków, tj. 4,4%), w tym wady konstrukcyjne budynków, schodów i stanowisk dla zwierząt, niezabezpieczone otwory zrzutowe i kanały gnojowe, progi w otworach drzwiowych, różnice poziomów nawierzchni itp. (399 wypadków, tj. 3,2%);
- 3) niewłaściwy stan maszyn, urządzeń i narzędzi (446 wypadków, tj. 3,6%), w tym:
  - brak lub niewłaściwe osłony i zabezpieczenia ruchomych elementów maszyn i urządzeń rolniczych (212 wypadków, tj. 1,8%);
  - zły stan techniczny spowodowany brakiem napraw i konserwacji albo niewłaściwą eksploatacją maszyn, urządzeń i narzędzi rolniczych (98 wypadków, tj. 0,8%).

Tabela nr 19
Najczęstsze przyczyny wypadków w latach 2018–2019

Lp.	Kategoria przyczyn	Liczba przyczyn		Udział (%)	
		2018	2019	2018	2019
1.	Zły stan nawierzchni (nierówne, śliskie, grząskie)	1 986	1 707	14,1	13,7
2.	Nieużywanie odpowiedniego obuwia roboczego	978	968	6,9	7,8
3.	Niewłaściwe operowanie kończynami w strefie zagrożenia	833	782	5,9	6,3
4.	Narowistość i agresja zwierząt, niewynikające z ich fizjologii (np. z rui, pierwszej laktacji, porodu, zapalenia wymion itp.)	695	677	4,9	5,4
5.	Niewłaściwe uchwycenie, trzymanie narzędzi, środków i przedmiotów pracy	678	614	4,8	4,9
6.	Niewłaściwy sposób obsługi zwierząt, w tym niezachowanie szczególnej ostrożności przy obsłudze zwierząt niebezpiecznych	671	635	4,8	5,1
7.	Niedostateczną koncentracją uwagi na wykonywanej czynności	841	583	6,0	4,7
8.	Wady konstrukcyjne budynków, schodów i stanowisk dla zwierząt, niezabezpieczone otwory zrzutowe i kanały gnojowe, progi w otworach drzwiowych, różnice poziomów nawierzchni itp.	463	399	3,4	3,2
9.	Nieprawidłowy sposób wchodzenia i schodzenia z maszyn rolniczych, przyczep, wozów itp.	418	358	3,0	2,9
10.	Niewłaściwe tempo pracy, pośpiech	397	339	2,8	2,7
11.	Niekorzystanie lub nieprawidłowy sposób wchodzenia i schodzenia z drabin, podestów i rusztowań podczas pracy na wysokości	369	321	2,6	2,6
12.	Brak ubrania i obuwia roboczego	301	303	2,1	2,4
13.	Zaskoczenie niespodziewanym zdarzeniem	252	248	1,8	2,0
14.	Niewłaściwa obsługa i eksploatacja maszyn i urządzeń rolniczych (regulacja, naprawy, agregowanie itp.)	248	236	1,8	1,9
15.	Brak lub niewłaściwe osłony i zabezpieczenia ruchomych elementów maszyn i urządzeń rolniczych	246	212	1,7	1,8

16. Nieprawidłowo skonstruowane drabiny (np. brak zabezpieczeń przed przechyłem i osunięciem, zły rozstaw szczebli itp.)	271	201	1,9	1,6
17. Pozostałe ogółem	4 430	3 852	31,5	31,0
18. Ogółem	14 077	12 435	100	100

Przyczyny wypadków w 2019 roku w porównaniu do roku 2018 nie uległy istotnym zmianom. Tak jak w ubiegłym roku najczęściej były to: zły stan nawierzchni, nieużywanie odpowiedniego obuwia roboczego, niewłaściwe operowanie kończynami w strefie zagrożenia, narowistość i agresja zwierząt, niewynikające z ich fizjologii (np. z rui, pierwszej laktacji, porodu, zapalenia wymion itp.) oraz niewłaściwe postępowanie rolników w czasie obsługi zwierząt oraz maszyn i urządzeń rolniczych.

2.7. Grupy wypadkowe

Od wielu lat struktura grup zdarzeń wypadkowych odnotowanych przez KRUS jest podobna. Najwięcej wypadków stwierdzono w grupie: „upadek osób” (5 894 wypadków, tj. 47,4%). Kolejne liczne grupy wypadkowe to: „uderzenie, przygniecenie, pogryzienie przez zwierzęta” (1 609 wypadków, tj. 12,9%), „pochwycenie i uderzenie przez części ruchome maszyn i urządzeń” (1 420 wypadków, tj. 11,4%), „inne zdarzenia” (1 411 wypadków, tj. 11,3%), „upadek przedmiotów” (745 wypadków, tj. 6,0%), „zetknięcie się z ostrymi narzędziami ręcznymi i in. ostrymi przedmiotami” (648 wypadków, tj. 5,2%). Liczba wypadków w porównaniu do 2018 roku zmniejszyła się we wszystkich grupach wypadkowych poza grupą „działanie materiałów szkodliwych”. Największy spadek wypadków odnotowano w grupach „upadek osób” (o 771 wypadków, tj. 11,6%), „pochwycenie i uderzenie przez części ruchome maszyn i urządzeń” (o 200 wypadków, tj. 12,3%), a także „inne zdarzenia” (o 171 wypadków, tj. 10,8%). Szczegóły w tabeli poniżej.

Tabela nr 20
Struktura wypadków w latach 2018–2019 według grup zdarzeń

Grupa wypadkowa	Liczba wypadków		Różnica wypadków 2019–2018	Udział (%) 2019/2018	Udział w wypadkach ogółem (%)	
	2018	2019			2018	2019
Upadek osób	6 665	5 894	-771	88,4	47,3	47,4
Upadek przedmiotów	948	745	-203	78,6	6,7	6,0
Zetknięcie się z ostrymi narzędziami ręcznymi i in. ostrymi przedmiotami	697	648	-49	93,0	5,0	5,2
Uderzenie i przygniecenie przez przedmioty transportowane mechanicznie lub ręcznie	283	218	-65	77,0	2,0	1,8
Przejechanie, uderzenie, pochwycenie przez środek transportu w ruchu	252	186	-66	73,8	1,9	1,5
Pochwycenie i uderzenie przez części ruchome maszyn i urządzeń	1 620	1 420	-200	87,7	11,5	11,4
Uderzenie, przygniecenie, pogryzienie przez zwierzęta	1 670	1 609	-61	96,3	11,9	12,9
Pożar, wybuch, działanie sił przyrody	91	84	-7	92,3	0,6	0,7
Działanie skrajnych temperatur	132	83	-49	62,9	0,9	0,7
Działania materiałów szkodliwych	12	17	5	141,7	0,1	0,1

Nagle zachorowania	125	120	-5	96,0	0,9	1,0
Inne zdarzenia	1 582	1 411	-171	89,2	11,2	11,3
Ogółem	14 077	12 435	-1 642	88,3	100,0	100,0

Okoliczności i przyczyny wypadków w grupach wypadkowych

(w kolejności od najliczniejszej grupy do najmniej licznej)

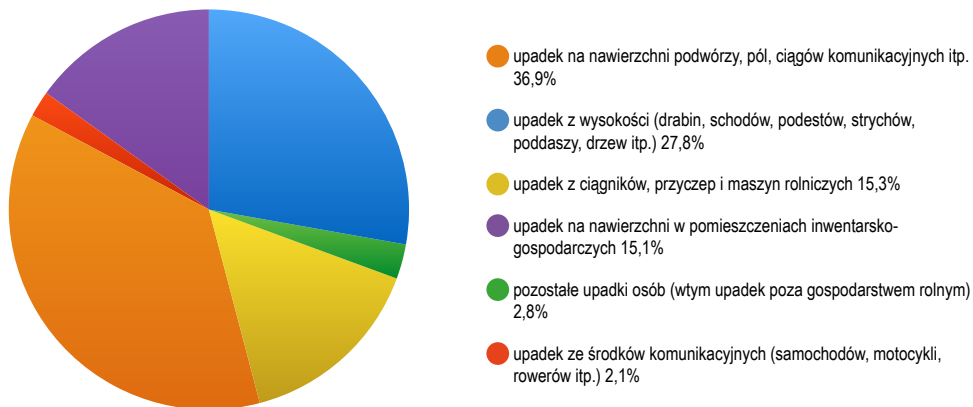
Grupa 2 – „upadek osób”

W okresie sprawozdawczym odnotowano 5 894 wypadków w grupie „upadek osób”, co stanowiło 47,4% wszystkich zdarzeń zakończonych uznaniem za wypadek przy pracy rolniczej w rozumieniu ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników z 20 grudnia 1990 roku (Dz. U. 2020, poz. 174). Najwięcej „upadków osób” stwierdzono:

- na nawierzchni podwórzy, pól, ciągów komunikacyjnych (2 172 wypadki);
- z wysokości, tj. drabin, schodów, podestów, strychów, poddaszy, drzew (1 639 wypadków);
- z ciągników, przyczep i maszyn rolniczych (902 wypadki);
- na nawierzchni w pomieszczeniach inwentarsko-gospodarczych (893 wypadki);
- pozostałe upadki osób (165 wypadków);
- ze środków komunikacyjnych, w tym samochodów, motocykli, rowerów (123 wypadki).

Wykres nr 13

Struktura zdarzeń z grupy „upadek osób” w 2019 roku

Do „upadków osób” dochodziło najczęściej podczas przemieszczania się bez obciążenia (1 721 wypadków, tj. 29,2%), ręcznych prac transportowych (1 193 wypadki, tj. 22,2%), obsługi zwierząt (747 wypadków, tj. 12,7%), prac na wysokości: na drzewach, schodach, drabinach, poddaszach, strychach (804 wypadki, tj. 13,6%) oraz podczas obsługi zwierząt (747 wypadków, tj. 12,7%).

Przyczyną wypadków z tej grupy były:

- zły stan nawierzchni (nierówne, śliskie, grząskie) – 1 541 wypadków;
- nieużywanie odpowiedniego obuwia roboczego – 757 wypadków;
- niedostateczna koncentracja uwagi na wykonywanej czynności – 365 wypadków;

- nieprawidłowy sposób wchodzenia i schodzenia z drabin, podestów i rusztowań lub brak ich stosowania podczas pracy na wysokości – 300 wypadków;
- wady konstrukcyjne budynków, schodów i stanowisk dla zwierząt, niezabezpieczone otwory zrzutowe i kanały gnojowe, progi w otworach drzwiowych, różnice poziomów nawierzchni itp. – 295 wypadków;
- nieprawidłowy sposób wchodzenia i schodzenia z maszyn rolniczych, przyczep, wozów itp. – 293 wypadki;
- brak ubrania i odpowiedniego obuwia roboczego – 236 wypadków;
- niewłaściwe tempo pracy, pośpiech – 219 wypadków;
- nieprawidłowo skonstruowane drabiny (np. brak zabezpieczeń przed przechyłem i osunięciem, zły rozstaw szczebli itp.) – 197 wypadków.

Grupa 8 – „uderzenie, przygniecenie i pogryzienie przez zwierzęta”

Analizie poddano 1 609 wypadków odnotowanych w tej grupie, co stanowi 12,9% zdarzeń w okresie sprawozdawczym. Większość z nich (1 523 wypadki, tj. 94,7%) odnotowano podczas codziennej obsługi zwierząt: zadawania karmy, udoju, zabiegów zoohigienicznych, czyszczenia pomieszczeń inwentarskich w obecności zwierząt oraz przepędzania lub załadunku zwierząt na środki transportu. Przyczyną tych zdarzeń były:

- narowistość i agresja zwierząt, niewynikające z ich fizjologii (np. z rui, pierwszej laktacji, porodu, zapalenia wymion itp.) – 567 wypadków;
- niewłaściwy sposób obsługi zwierząt, w tym niezachowanie szczególnej ostrożności przy obsłudze zwierząt niebezpiecznych – 523 wypadki;
- niezapewnienie zwierzętom dobrostanu (nadmierne zagęszczenie, brak dostępu do paszy, wody i wybiegów) – wynikająca z tego reakcja/agresja zwierząt – 90 wypadków;
- nieznajomość zachowań zwierząt (behawiorystyki) – 67 wypadków;
- zaskoczenie niespodziewanym zdarzeniem – 61 wypadków;
- wejście pomiędzy zwierzęta bez ich uprzedzenia – 47 wypadków;
- nieużywanie poskromów, płyt przepędowych itp. przy obsłudze zwierząt – 45 wypadków;
- niedostosowanie do rodzaju prowadzonej produkcji i stosowanej technologii produkcji – 44 wypadki;
- wady konstrukcyjne budynków, schodów i stanowisk dla zwierząt, niezabezpieczone otwory zrzutowe i kanały gnojowe, progi w otworach drzwiowych, różnice poziomów nawierzchni itp. – 37 wypadków.

Grupa 7 – „pochwycenie i uderzenie przez części ruchome maszyn i urządzeń”

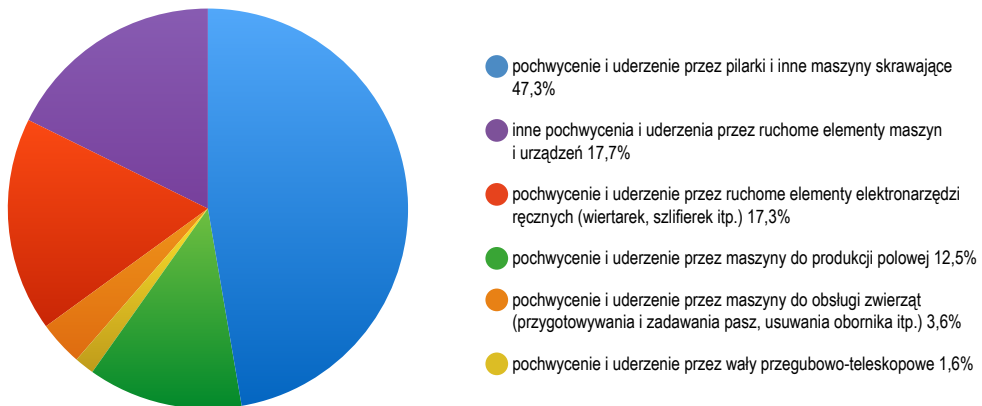
Odnotowano 1 420 wypadków przy pracy rolniczej w tej grupie. Stanowiły 11,4% wszystkich analizowanych w okresie sprawozdawczym. Najwięcej pochwyceń i uderzeń przez części ruchome maszyn i urządzeń nastąpiło podczas pracy z:

- pilarkami i innymi maszynami skrawającymi (671 wypadków);
- elektronarzędziami ręcznymi, tj. wiertarkami, szlifierkami itp. (245 wypadków);

- maszynami do produkcji polowej (178 wypadków);
- maszynami do obsługi zwierząt, w tym wykorzystywane do przygotowywania i zadawania pasz, usuwania obornika itp. (51 wypadków);
- wałami przegubowo-teleskopowymi (23 wypadki).

Wykres nr 14

Struktura wypadków z grupy „pochwycenie i uderzenie przez części ruchome maszyn i urządzeń” w 2019 roku

Do większości zdarzeń dochodziło podczas pozyskiwania i obróbki drewna (617 wypadków, tj. 43,5%), obsługi i eksploatacji maszyn i urządzeń rolniczych (284 wypadki, tj. 20,0%), remontu i napraw maszyn rolniczych (186 wypadków, tj. 13,1%) oraz konserwacji, remontu, budowy i rozbiórki obiektów budowlanych (123 wypadki, tj. 8,7%). Przyczynami tych wypadków były:

- niewłaściwe operowanie kończynami w strefie zagrożenia – 307 wypadków;
- niewłaściwe uchwycenie, trzymanie narzędzi, środków i przedmiotów pracy – 236 wypadków;
- brak lub niewłaściwe osłony i zabezpieczenia ruchomych elementów maszyn i urządzeń rolniczych – 170 wypadków;
- niewłaściwa obsługa i eksploatacja maszyn oraz urządzeń rolniczych (regulacja, naprawy, agregowanie itp.) – 78 wypadków;
- wykonywanie czynności bez usunięcia zagrożenia (np. niewyłączenie maszyny lub zasilania) – 76 wypadków;
- niedostateczna koncentracja uwagi na wykonywanej czynności – 45 wypadków;
- wadliwe zainstalowanie, zamocowanie, zawieszenie narzędzi, obrabianego materiału i innych przedmiotów pracy – 39 wypadków;
- nieużywanie środków ochrony indywidualnej (ochrona głowy, twarzy, rąk, uszu itp.) – 36 wypadków.

Grupa 13 – „inne zdarzenia”

Do tej grupy zaklasyfikowano 1 411 zdarzenia, co stanowiło 11,3% wszystkich wypadków poddanych analizie. Wśród nich wyodrębniono:

- 644 przypadki nieskoordynowanego, niewłaściwego ruchu (złego stąpienia, gwałtownego szarpnięcia);
- 252 przypadki uderzeń przez obiekt w ruchu (odprysk metalu, wiór, kamień itp.);
- 238 przypadków uwięzień, zmiążdżeń (np. młotkiem);
- 175 przypadków zderzenia z nieruchomy obiektom lub uderzenia w nieruchomy obiekt;
- 11 przypadków porażeń prądem;
- 1 przypadek przemocy, ataku, zagrożenia ze strony innych osób.

Wykres nr 15
Struktura wypadków z grupy „inne zdarzenia” w 2019 roku

Wypadki te odnotowano najczęściej podczas eksploatacji maszyn i urządzeń rolniczych (235 wypadków, tj. 16,7%), obsługi zwierząt (198 wypadków, tj. 14,0%), przemieszczania się po gospodarstwie bez żadnego obciążenia (187 wypadków, tj. 13,3%), ręcznych prac transportowych (179 wypadków, tj. 12,7%).

Przyczyny tych zdarzeń to:

- nieużywanie odpowiedniego obuwia roboczego – 105 wypadków;
- zły stan nawierzchni (nierówne, śliskie, grząskie) – 99 wypadków;
- niewłaściwe operowanie kończynami w strefie zagrożenia – 93 wypadki;
- niewłaściwe uchwycenie, trzymanie narzędzi, środków i przedmiotów pracy – 90 wypadków;
- niedostateczna koncentracja uwagi na wykonywanej czynności – 74 wypadki;
- nieużywanie środków ochrony indywidualnej (ochron głowy, twarzy, rąk, uszu itp.) – 70 wypadków;
- niewłaściwe tempo pracy, pośpiech – 69 wypadków;
- nadmierny wysiłek fizyczny, przemęczenie, brak przerw na odpoczynek, wymuszona postawa – 68 wypadków;
- nieprawidłowy sposób wchodzenia na maszyny rolnicze i schodzenia z nich – 58 wypadków.

Grupa 3 – „upadek przedmiotów”

Zakończono postępowanie dowodowe w sprawie 745 wypadków, które stanowiły 6,0% wszystkich analizowanych zdarzeń. Do tych wypadków dochodziło podczas obsługi i eksploatacji maszyn oraz urządzeń rolniczych (243 wypadki, tj. 32,6%), pozyskiwania i obróbki drewna (112 wypadków tj. 15,0%), remontów i napraw maszyn i urządzeń rolniczych (108 wypadków, tj. 14,5%) oraz ręcznych prac transportowych (77 wypadków, tj. 10,3%).

Przyczyny tych wypadków to:

- niewłaściwe uchwycenie, trzymanie narzędzi, środków i przedmiotów pracy – 79 wypadków;
- niewłaściwa obsługa i eksploatacja maszyn oraz urządzeń rolniczych (regulacja, naprawy, agregowanie itp.) – 67 wypadków;
- nieprawidłowe ułożenie ładunku, niezabezpieczenie ładunku przed osunięciem i upadkiem – 67 wypadków;
- niewłaściwe zabezpieczenie maszyn, urządzeń i narzędzi podczas postoju oraz w ruchu – 61 wypadków;
- niewłaściwe operowanie kończynami w strefie zagrożenia – 51 wypadków;
- wykonywanie pracy w niepełnej obsadzie osobowej – 44 wypadki;
- przebywanie w miejscach niedozwolonych lub w strefie zagrożenia, a także przechodzenie i przejeżdżanie przez takie miejsca i strefy – 30 wypadków;
- nieużywanie odpowiedniego obuwia roboczego – 29 wypadków.

Grupa 4 – „zetknięcie z ostrymi narzędziami ręcznymi i innymi ostrymi przedmiotami”

W okresie sprawozdawczym odnotowano 648 wypadków (5,2% analizowanych). Do zetknięcia z ostrymi narzędziami ręcznymi i ostrymi przedmiotami dochodziło podczas pozyskiwania i obróbki drewna w gospodarstwie (222 wypadki, tj. 34,3%), remontu i naprawy maszyn oraz urządzeń rolniczych (81 wypadków, tj. 12,5%), prac ręcznych, w tym z prostymi narzędziami (74 wypadki, tj. 11,4%) oraz obsługi zwierząt (53 wypadki, tj. 8,2%).

Najczęstsze przyczyny tych wypadków to:

- niewłaściwe uchwycenie, trzymanie narzędzi, środków i przedmiotów pracy – 152 wypadki;
- niewłaściwe operowanie kończynami w strefie zagrożenia – 150 wypadków;
- nieużywanie środków ochrony indywidualnej (ochron głowy, twarzy, rąk, uszu itp.) – 47 wypadków;
- niedostateczna koncentracja uwagi na wykonywanej czynności – 42 wypadki;
- brak odpowiednich środków ochrony indywidualnej – 23 wypadki;
- nieużywanie odpowiedniego obuwia roboczego – 19 wypadków;
- niewłaściwe tempo pracy, pośpiech – 16 wypadków;
- zaskoczenie niespodziewanym zdarzeniem – 14 wypadków.

Grupa 5 – „uderzenie, przygniecenie przez materiały transportowane mechanicznie lub ręcznie”

W tej grupie odnotowano 218 wypadków (1,8%). Najczęściej dochodziło do nich podczas obsługi i eksploatacji maszyn oraz urządzeń rolniczych (49 wypadków, tj. 22,4%) oraz ręcznych prac transportowych (46 wypadków, tj. 21,1%), jak również przy remoncie i naprawach maszyn i urządzeń rolniczych (24 wypadki, tj. 11,0%). Przyczyną tych wypadków było:

- niewłaściwe uchwycenie, trzymanie narzędzi, środków i przedmiotów pracy – 26 wypadków;
- niewłaściwe operowanie kończynami w strefie zagrożenia – 25 wypadków;
- niewłaściwa obsługa i eksploatacja maszyn oraz urządzeń rolniczych (regulacja, naprawy, agregowanie itp.) – 14 wypadków;
- nieprawidłowe ułożenie ładunku, niezabezpieczenie ładunku przed osunięciem i upadkiem – 12 wypadków;
- niewłaściwa koordynacja prac zbiorowych (m.in. nieustalenie sposobu komunikacji) – 12 wypadków;
- wykonywanie pracy w niepełnej obsadzie osobowej – 10 wypadków.

Grupa 6 – „przejechanie, uderzenie, pochwylenie przez środek transportu w ruchu”

W tej grupie odnotowano ogółem 186 wypadków (1,5% analizowanych). Do największej ich liczby doszło podczas: obsługi i eksploatacji maszyn oraz urządzeń rolniczych (60 wypadków, tj. 32,3%), załatwiania spraw urzędowych, zakupów środków produkcji itp. (44 wypadki, tj. 23,7%), transportu mechanicznego zwierząt, płodów rolnych i środków produkcji (20 wypadków, tj. 10,8%) oraz przemieszczania się bez obciążenia (19 wypadków, tj. 10,2%). Przyczyną tych wypadków było:

- nieprzestrzeganie prawa o ruchu drogowym przez innych użytkowników – 60 wypadków;
- nieprzestrzeganie prawa o ruchu drogowym przez poszkodowanego – 18 wypadków;
- niewłaściwe zabezpieczenie maszyn, urządzeń i narzędzi podczas postoju i w ruchu – 18 wypadków;
- niewłaściwa obsługa i eksploatacja maszyn oraz urządzeń rolniczych (regulacja, naprawy, agregowanie itp.) – 16 wypadków.

Grupa 12 – „nagle zachorowania”

Odnutowano 120 wypadków w grupie „nagle zachorowania” (1,0% analizowanych zdarzeń). Dochodziło do nich przede wszystkim podczas ręcznych prac transportowych: chodzenia z przenoszeniem w rękach lub na barkach (46 wypadków, tj. 38,3%), obsługi zwierząt (17 wypadków, tj. 14,2%) oraz obsługi i eksploatacji maszyn i urządzeń rolniczych (13 wypadków, tj. 10,8%). Nagłe zachorowania były skutkiem nadmiernego wysiłku fizycznego i przemęczenia długotrwałą pracą w trudnych warunkach atmosferycznych lub wymuszonej pozycji ciała, wykonywania pracy niewspółmiernej do stanu psychofizycznego.

Grupa 9 – „pożar, wybuch, działanie sił przyrody”

Do wypadków tej grupy zdarzeń zakwalifikowano 84 wypadki (0,7% analizowanych wypadków). Związane były one z obsługą i eksploatacją maszyn oraz urządzeń rolniczych (w tym agregowaniem a także regulacją), pracą w polu, sadzie i na łące (15 wypadków, tj. 17,9%), remontem i naprawą maszyn oraz urządzeń rolniczych (11 wypadków, tj. 13,1%). Ponadto wypadki o tym charakterze zdarzały się podczas przemieszczania się bez obciążenia, do i z miejsca (9 wypadków, tj. 10,7%), jak i obsługi zwierząt (6 wypadków, tj. 7,1%). Głównymi przyczynami tych zdarzeń było działanie sił przyrody (np. opady atmosferyczne, wichury, burze itp.) oraz zaskoczenie niespodziewanym zdarzeniem.

Grupa 10 – „działanie skrajnych temperatur”

W tej grupie odnotowano 83 wypadki (0,7% analizowanych). Miały one miejsce podczas przygotowywania karmy dla zwierząt (30 wypadków, tj. 36,1%), obsługi oraz eksploatacji maszyn i urządzeń rolniczych (20 wypadków, tj. 24,1%) oraz ręcznych prac transportowych (13 wypadków, tj. 15,7%). Najczęściej powodem tych zdarzeń było nieużywanie odpowiedniego ubrania roboczego i środków ochrony indywidualnej (ochron głowy, twarzy, rąk, uszu itp.) oraz niewłaściwa obsługa i eksploatacja maszyn i urządzeń rolniczych (regulacja, naprawy, agregowanie itp.).

Grupa 11 – „działanie materiałów szkodliwych”

Zakończono postępowanie dowodowe w sprawie 17 wypadków z tej grupy (0,1% ogółu wypadków). Dochodziło do nich zwykle podczas obsługi i eksploatacji maszyn i urządzeń rolniczych (6 wypadków, tj. 35,3%). Przyczyny tych zdarzeń to przede wszystkim nieużywanie środków ochrony indywidualnej (ochron głowy, twarzy, rąk, uszu itp.).

3. Dobrowolne i nieodpłatne szkolenia dla ubezpieczonych i ich rodzin

W popularyzowaniu wiedzy na temat bezpiecznej pracy w gospodarstwie rolnym Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego kładzie nacisk na bezpośrednie spotkania, które najczęściej przybierają formę szkoleń, pogadanek, a także konferencji. Biorą w nich udział rolnicy ubezpieczeni w KRUS, ich rodziny, sołtysi, uczniowie szkół rolniczych, osoby związane ze środowiskiem wiejskim, dzieci i młodzież szkolna. Pracownicy ds. prewencji jednostek terenowych Kasy dobierają tematykę i metodykę realizowania szkoleń biorąc pod uwagę szereg czynników, przede wszystkim potrzeby grupy odbiorców. Często w ramach spotkań organizowane są:

- konkursy, gdzie uczestnicy szkolenia sprawdzają stopień przyswojenia wiedzy;
- pokazy bezpiecznej obsługi maszyn i urządzeń rolniczych, środków ochrony indywidualnej, odzieży roboczej czy pierwszej pomocy przedmedycznej;
- prezentacje materiałów audiowizualnych, m.in. tematycznych prezentacji, czy filmów nawiązujących do omawianych zagadnień.

Uczestnikom szkoleń prezentowane są również zdjęcia z postępowań powypadkowych, które obrazują konkretne zagrożenia stwierdzone podczas oględzin miejsc i przedmiotów związanych ze zdarzeniem wypadkowym.

Do dyspozycji osób biorących udział w szkoleniach Kasa przygotowała również materiały popularyzatorskie (ulotki i broszury), które zawierają szereg istotnych informacji na temat praktycznych aspektów podnoszenia poziomu bezpieczeństwa pracy i mogą stanowić cenne wsparcie we wdrażaniu koniecznych zmian w organizacji miejsca i sposobu pracy rolniczej. Podczas szkoleń prezentowane są również plakaty, roll'upy, plansze, a sprawniejszemu przyswajaniu wiedzy służy prezentacja filmów o tematyce prewencyjnej zarówno zrealizowanych przez Kasę, jak również przez inne instytucje zajmujące się bezpieczeństwem pracy rolników.

Szkolenia, pogadanki i inne spotkania o charakterze szkoleniowym, podobnie jak pozostałe działania prewencyjne Kasy, organizowane są w miejscach bliskich rolnikom: w świetlicach wiejskich, urzędach gmin, domach sołtysów, a niejednokrotnie podczas spotkań i imprez organizowanych przez inne instytucje zainteresowane wspieraniem rolnictwa, np. Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, samorządy terytorialne, grupy producenckie itp. Szkolenia na temat bezpieczeństwa w gospodarstwie rolnym są również częścią programu turnusów rehabilitacyjnych dla rolników oraz letnich turnusów rehabilitacyjnych dla dzieci. W miejscach, gdzie odbywały się szkolenia eksponowano roll'upy zawierające treści prewencyjne np. na temat profilaktyki chorób odkleszczowych i chorób układu ruchu, zwracające uwagę rolników na najistotniejsze zagadnienia z obszaru prewencji wypadkowej.

Tabela nr 21

Szkolenia, konferencje i spotkania szkoleniowe z zakresu bhp w gospodarstwie rolnym przeprowadzone przez Oddziały Regionalne KRUS w latach 2010–2019

Wyszczególnienie	Rok									
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Liczba szkoleń, konferencji i spotkań szkoleniowych	4 194	4 468	4 305	4 181	4 229	4 061	4 017	4 480	4 870	4 635
Liczba uczestników	139 440	153 448	156 496	145 388	148 291	140 743	148 565	157 220	194 014	167 675

W 2019 roku oddziały regionalne i placówki terenowe KRUS przeprowadziły ogółem 4 635 szkoleń, konferencji i spotkań szkoleniowych z zakresu bhp w gospodarstwie rolnym dla 167 675 osób. Odbywały się one najczęściej w rejonach, gdzie odnotowano najwięcej wypadków, a ich tematyka opracowywana była w oparciu o analizę przyczyn i okoliczności wypadków, do których dochodziło w poprzednim roku. Najczęściej poruszano zagadnienia związane z upadkami osób, uderzeniami, przygnieceniami, pogryzieniami przez zwierzęta, pochwyceńiami i uderzeniami przez części ruchome maszyn i urządzeń, innymi zdarzeniami dominującymi wśród zgłoszonych wypadków, zapobieganiem zakaźnym chorobom zawodowym – przede wszystkim boreliozie i odkleszczowemu zapaleniu mózgu, a także chorobom układu ruchu. Program spotkań dostosowywano również do grupy odbiorców, profilu produkcji oraz zagrożeń wypadkowych i chorobowych występujących w rejonie.

Zagadnienia poruszane podczas szkoleń, konferencji i spotkań szkoleniowych z zakresu bhp w gospodarstwie rolnym

- podstawowe informacje na temat działania Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego oraz zagadnienia związane z ubezpieczeniem społecznym rolników;
- zagrożenia zdrowia i życia rolników;
- zasady bezpiecznej pracy z maszynami i urządzeniami rolniczymi;
- zasady bezpiecznej pracy przy obsłudze zwierząt;
- bezpieczeństwo w transporcie rolniczym;
- bezpieczeństwo w pracy na wysokości, w zagłębieniach i zbiornikach;
- zasady bezpiecznej pracy ze środkami chemicznymi;
- bezpieczne użytkowanie instalacji i urządzeń elektrycznych;
- profilaktyka antyalkoholowa, zdrowy styl życia i właściwa organizacja pracy;
- zapobieganie chorobom odzwierzęcym;
- udzielanie pierwszej pomocy poszkodowanym w wypadkach.

Wśród wszystkich odnotowanych wypadków przy pracy rolniczej największą grupę stanowiły zdarzenia z grupy „**upadek osób**”, stąd też najwięcej uwagi podczas spotkań z rolnikami poświęcano profilaktyce zdarzeń z tej kategorii, omawiając przyczyny oraz sposoby minimalizowania ryzyka wystąpienia.

Zapobieganie upadkom na nawierzchni podwórzy, pól, ciągów komunikacyjnych oraz z wysokości

- utwardzanie nawierzchni podwórzy;
- odprowadzanie wód opadowych;
- posypywanie mokrych, oblodzonych ciągów komunikacyjnych piaskiem lub popiołem;
- likwidowanie progów i uskoków w budynkach i przejściach;
- używanie obuwia roboczego na protektorowanej podeszwie, usztywniającego staw skokowy, ze wzmocnionymi noskami;
- stosowanie środków ochrony indywidualnej;
- prawidłowy sposób wchodzenia i schodzenia z maszyn rolniczych;
- stosowanie podestów i drabin posiadających zabezpieczenia przed przechyłem i osunięciem;
- zadbanie o właściwe oświetlenie miejsc pracy i ciągów komunikacyjnych;
- niepodjęcie pracy po spożyciu alkoholu i środków odurzających oraz w złym stanie psychofizycznym;
- dbałość o stan zdrowia (regularne badanie wzroku i słuchu, poznawanie skutków ubocznych leków, które mogłyby doprowadzić do utraty równowagi i koordynacji ruchowej).

„Pochwycenia i uderzenia przez części ruchome maszyn i urządzeń” to druga pod względem liczebności zdarzeń grupa wypadków, dlatego podczas spotkań edukacyjnych istotne miejsce zajmuje przekazywanie wiedzy o sposobach zapobiegania sytuacjom o zwiększonym ryzyku wystąpienia wypadków z tej grupy.

Zapobieganie wypadkom z udziałem maszyn i urządzeń rolniczych

- dbanie o właściwy stan techniczny maszyn i urządzeń;
- zapoznawanie się z instrukcjami obsługi i przestrzeganie zaleceń producentów dotyczących prawidłowej i bezpiecznej eksploatacji sprzętu;
- wyposażenie maszyn i urządzeń w osłony i zabezpieczenia elementów ruchomych;
- dokonywanie napraw i regulacji tylko przy wyłączonym napędzie dbałość o kompletne osłony wałów przegubowo-teleskopowych;
- stosowanie właściwego ubioru, tj. przylegającego do ciała oraz innych ochron pracy;
- przebywanie w bezpiecznej odległości od pracujących maszyn i urządzeń.

Zwracano również uwagę na zagrożenia związane z pozyskiwaniem drewna na potrzeby gospodarstwa rolnego oraz prezentowano zasady bezpiecznego posługiwania się pilarkami tarczowymi i łańcuchowymi oraz elektronarzędziami. Zachęcano do stosowania ochron pracy przy pozyskiwaniu i obróbce drewna (odzież, przyłbic, okularów ochronnych, ochronników słuchu, kasków). Promowano wyroby oznaczone „Znakiem Bezpieczeństwa KRUS” i wyróżnieniem targowym Prezesa Kasy „Wyrób zwiększający bezpieczeństwo pracy w gospodarstwie rolnym”.

Podczas szkoleń dla rolników i osób związanych ze środowiskiem wiejskim podkreślano również znaczenie dla zachowania sprawności i uniknięcia wypadków dobrych nawyków związanych z profilaktyką chorób układu ruchu. W ramach akcji „Rolniku! Dźwigaj z głową, mierz siły na zamiary” zalecano m.in. stosowanie właściwej techniki podnoszenia i przenoszenia ładunków przy jednoczesnym ograniczaniu ręcznych prac transportowych, zorganizowanie ergonomicznego stanowiska pracy, dostosowanie tempa pracy do swoich możliwości i predyspozycji, wykorzystywanie do transportu wózków, taczek itp. czy zapobieganie urazom układu ruchu poprzez np. stosowanie czystego obuwia dostosowanego do wykonywanej pracy, usztywniającego staw skokowy, z podeszwą antypoślizgową.

Tematyka szkoleń zawierała również zagadnienia związane z zagrożeniami charakterystycznymi dla danego obszaru, czy profilami produkcji gospodarstw.

Poruszano kwestie:

- **bezpiecznej obsługi zwierząt gospodarskich i sposobów minimalizowania ryzyka zarażenia się chorobami odzwierzęcymi;** podkreślano wagę zapewnienia zwierzętom dobrostanu czyli odpowiedniego żywienia, przestrzeni, dostępu do wody itp., zalecano poznawanie ich potrzeb i zachowań oraz stosowanie zasad ograniczonego zaufania, szczególnie podczas karmienia, dojenia oraz zabiegów

pielęgnacyjnych; wskazywano również na konieczność organizowania bezpiecznego przepędzania i transportu zwierząt oraz przestrzegania higieny osobistej podczas kontaktu z nimi;

- **stosowania środków ochrony roślin, nawozów i paliw;**
- **zapobiegania ukąszeniom kleszczy** z uwagi na możliwość przenoszenia przez nie patogenów wywołujących boreliozę i kleszczowe zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych; przekazywano wiedzę na temat sposobów ograniczenia ryzyka ukąszenia, kształtowano również umiejętność rozpoznawania pierwszych objawów zakażenia organizmu.

Zarówno zasady ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym oraz dobre praktyki związane z pracą rolnika, jak i wiedzę o zagrożeniach wypadkowych popularyzowano podczas konferencji poświęconych bezpieczeństwu pracy rolniczej. Stwarzały one szansę dotarcia do audytorium złożonego nie tylko z rolników i ich rodzin, lecz także przedstawicieli władz samorządowych i innych instytucji związanych z rolnictwem.

Szkolenia adresowane do dzieci i młodzieży planowane były tak, by ich zakres merytoryczny dotyczył przede wszystkim bezpiecznego przebywania w gospodarstwie rolnym i jego otoczeniu, a także bezpiecznego pomagania rodzicom. Zapoznawano najmłodszych z „Wykazem czynności szczególnie niebezpiecznych związanych z prowadzeniem gospodarstwa rolnego, których nie wolno powierzać dzieciom poniżej 16 lat”. Formy przekazu dostosowywane były do wieku uczestników – aby uatrakcyjnić przekaz i wspomóc przyswajanie wiadomości stosowano gry i zabawy, dyskusje i praktyczne pokazy, wyświetlano filmy prewencyjne. Inspektorzy z jednostek terenowych Kasy odwiedzali dzieci przede wszystkim w szkołach, jak również podczas zorganizowanych form wypoczynku w wakacje i ferie (półkolonie, kolonie).

Dokumentacja zdjęciowa szkoleń, konferencji, spotkań szkoleniowych oraz pogadanek zrealizowanych przez jednostki terenowe KRUS w 2019 roku

OR KRUS w Bydgoszczy – szkolenie dla rolników w Lubieniu Kujawskim

OR KRUS w Olsztynie – szkolenie dla rolników z gminy Mrągowo

OR KRUS w Poznaniu – szkolenie dla rolników z gminy Wierzbinek

OR KRUS w Warszawie – szkolenie dla uczniów, realizowane przez PT KRUS w Węgrowie

OR KRUS w Warszawie – szkolenie dla rolników w Tarcynie

OR KRUS w Zielonej Górze – szkolenie dla rolników w Nowym Miasteczku

OR KRUS w Warszawie – szkolenie dla uczniów SP w Wachu

OR KRUS we Wrocławiu – szkolenie dla dzieci uczestniczących w turnusie rehabilitacyjnym w Centrum Rehabilitacji Rolników KRUS w Szklarskiej Porębie

OR KRUS w Poznaniu – konferencja w Łobznicy

OR KRUS w Olsztynie – szkolenie dla uczniów Zespołu Szkół Rolniczych w Dobrym Mieście

W 2019 roku Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego skupiła większość działań prewencyjnych wokół zapobiegania wypadkom z grupy „pochwycenie i uderzenie przez części ruchome maszyn i urządzeń” – jednym z najczęściej zgłaszanych do Kasy. Kampania pod hasłem „Nie daj się wkręcić” zwracała uwagę rolników na zagrożenia, których zniwelowanie może uchronić przed często tragicznymi w skutkach zdarzeniami.

Znak Kampanii „Nie daj się wkręcić”

Roll'-upy prewencyjne wykorzystywane podczas działań prewencyjnych

Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

Otocz dzieci
parasolem bezpieczeństwa

- ✓ Zapewnij dzieciom opiekę dorosłych.
- ✓ Oddziel część mieszkalną gospodarstwa rolnego od części produkcyjnej.
- ✓ Zorganizuj miejsce do zabaw.
- ✓ Nie powierzaj dzieciom wykonania czynności przekraczających ich możliwości psychofizyczne.

www.krus.gov.pl/prewencja

Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

Rolniku, stosuj podczas pracy z maszynami i urządzeniami rolniczymi zasady ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym.

www.krus.gov.pl/zadania-krus/prewencja/

Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

Dbam o zdrowie i życie swoje i najbliższych

Przestrzegam zasad ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym.

www.krus.gov.pl/prewencja

W 2019 roku wydrukowano i przekazano do Oddziałów Regionalnych KRUS następujące wydawnictwa prewencyjne:

- broszurę „Upadek to nie przypadek” w nakładzie 44 500 egzemplarzy;
- broszurę „Bezpieczna obsługa maszyn i urządzeń w gospodarstwie rolnym” w nakładzie 46 100 egzemplarzy;
- broszurę „Bezpieczna obsługa zwierząt w gospodarstwie rolnym” w nakładzie 44 500 egzemplarzy;
- broszurę „Bezpieczna praca na wysokości, w wykopach i zbiornikach w gospodarstwie rolnym” w nakładzie 45 000 egzemplarzy;
- broszurę „Borelioza i kleszczowe zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych”, w nakładzie 49 100 egzemplarzy;
- broszurę „Bezpieczne pozyskiwanie drewna na potrzeby gospodarstwa rolnego”, w nakładzie 51 800 egzemplarzy;
- książeczkę dla dzieci „Bezpieczniewo czyli jak uniknąć wypadków na wsi”, w nakładzie 30 000 egzemplarzy;
- kolorowankę dla dzieci „Upadek to nie przypadek” w nakładzie 69 000 egzemplarzy;
- komiks edukacyjny dla starszych dzieci i młodzieży „PROJEKT IMMORTALS czyli jak żyć na wsi bezpiecznie...i z pasją!”, w nakładzie 52 300 egzemplarzy;
- kolorowankę dla dzieci – 60 000 egz.;
- kalendarz dla rolników na 2020 rok w nakładzie 140 000 egzemplarzy

Wszystkie wydawnictwa dotyczyły zasad bezpiecznej pracy i zachęcały do ich praktycznego stosowania w gospodarstwie rolnym.

Kalendarz prewencyjny dla rolników na 2020 r. (przykładowe strony)

MARZEC 2020

poniedziałek	wtorek	środa	czwartek	piątek	sobota	niedziela
24	25	26	27	28	29	1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23/30	24/31	25	26	27	28	29

www.krus.gov.pl

Plan pracy i zadania wykonania w tym miesiącu

1. Wykonanie prac w zakresie...

2. Wykonanie prac w zakresie...

3. Wykonanie prac w zakresie...

4. Wykonanie prac w zakresie...

5. Wykonanie prac w zakresie...

6. Wykonanie prac w zakresie...

7. Wykonanie prac w zakresie...

8. Wykonanie prac w zakresie...

9. Wykonanie prac w zakresie...

10. Wykonanie prac w zakresie...

11. Wykonanie prac w zakresie...

12. Wykonanie prac w zakresie...

13. Wykonanie prac w zakresie...

14. Wykonanie prac w zakresie...

15. Wykonanie prac w zakresie...

16. Wykonanie prac w zakresie...

17. Wykonanie prac w zakresie...

18. Wykonanie prac w zakresie...

19. Wykonanie prac w zakresie...

20. Wykonanie prac w zakresie...

21. Wykonanie prac w zakresie...

22. Wykonanie prac w zakresie...

23. Wykonanie prac w zakresie...

24. Wykonanie prac w zakresie...

25. Wykonanie prac w zakresie...

26. Wykonanie prac w zakresie...

27. Wykonanie prac w zakresie...

28. Wykonanie prac w zakresie...

29. Wykonanie prac w zakresie...

30. Wykonanie prac w zakresie...

31. Wykonanie prac w zakresie...

LISTOPAD 2020

poniedziałek	wtorek	środa	czwartek	piątek	sobota	niedziela
26	27	28	29	30	31	1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23/30	24	25	26	27	28	29

www.krus.gov.pl

Plan pracy i zadania wykonania w tym miesiącu

1. Wykonanie prac w zakresie...

2. Wykonanie prac w zakresie...

3. Wykonanie prac w zakresie...

4. Wykonanie prac w zakresie...

5. Wykonanie prac w zakresie...

6. Wykonanie prac w zakresie...

7. Wykonanie prac w zakresie...

8. Wykonanie prac w zakresie...

9. Wykonanie prac w zakresie...

10. Wykonanie prac w zakresie...

11. Wykonanie prac w zakresie...

12. Wykonanie prac w zakresie...

13. Wykonanie prac w zakresie...

14. Wykonanie prac w zakresie...

15. Wykonanie prac w zakresie...

16. Wykonanie prac w zakresie...

17. Wykonanie prac w zakresie...

18. Wykonanie prac w zakresie...

19. Wykonanie prac w zakresie...

20. Wykonanie prac w zakresie...

21. Wykonanie prac w zakresie...

22. Wykonanie prac w zakresie...

23. Wykonanie prac w zakresie...

24. Wykonanie prac w zakresie...

25. Wykonanie prac w zakresie...

26. Wykonanie prac w zakresie...

27. Wykonanie prac w zakresie...

28. Wykonanie prac w zakresie...

29. Wykonanie prac w zakresie...

30. Wykonanie prac w zakresie...

31. Wykonanie prac w zakresie...

CHOROBY ZAWODOWE ZAKAŻNE OSÓB UBEZPIECZONYCH W KRUS

Wskazywanie chorób

1. Choroby zakaźne...
2. Choroby zakaźne...
3. Choroby zakaźne...
4. Choroby zakaźne...
5. Choroby zakaźne...
6. Choroby zakaźne...
7. Choroby zakaźne...
8. Choroby zakaźne...
9. Choroby zakaźne...
10. Choroby zakaźne...

Środki zapobiegawcze

1. Środki zapobiegawcze...
2. Środki zapobiegawcze...
3. Środki zapobiegawcze...
4. Środki zapobiegawcze...
5. Środki zapobiegawcze...
6. Środki zapobiegawcze...
7. Środki zapobiegawcze...
8. Środki zapobiegawcze...
9. Środki zapobiegawcze...
10. Środki zapobiegawcze...

Środki eliminacyjne

1. Środki eliminacyjne...
2. Środki eliminacyjne...
3. Środki eliminacyjne...
4. Środki eliminacyjne...
5. Środki eliminacyjne...
6. Środki eliminacyjne...
7. Środki eliminacyjne...
8. Środki eliminacyjne...
9. Środki eliminacyjne...
10. Środki eliminacyjne...

Środki eliminacyjne

1. Środki eliminacyjne...
2. Środki eliminacyjne...
3. Środki eliminacyjne...
4. Środki eliminacyjne...
5. Środki eliminacyjne...
6. Środki eliminacyjne...
7. Środki eliminacyjne...
8. Środki eliminacyjne...
9. Środki eliminacyjne...
10. Środki eliminacyjne...

Środki zapobiegawcze

1. Środki zapobiegawcze...
2. Środki zapobiegawcze...
3. Środki zapobiegawcze...
4. Środki zapobiegawcze...
5. Środki zapobiegawcze...
6. Środki zapobiegawcze...
7. Środki zapobiegawcze...
8. Środki zapobiegawcze...
9. Środki zapobiegawcze...
10. Środki zapobiegawcze...

Wskazywanie chorób

1. Wskazywanie chorób...
2. Wskazywanie chorób...
3. Wskazywanie chorób...
4. Wskazywanie chorób...
5. Wskazywanie chorób...
6. Wskazywanie chorób...
7. Wskazywanie chorób...
8. Wskazywanie chorób...
9. Wskazywanie chorób...
10. Wskazywanie chorób...

Broszury, wydawnictwa i inne materiały prezentowane oraz udostępniane rolnikom i ich rodzinom podczas działań prewencyjnych Kasy w 2019 roku

Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

BEZPIECZNA OBSŁUGA ZWIERZĄT GOSPODARSKICH

BEZPIECZNA OBSŁUGA ZWIERZĄT GOSPODARSKICH

Bydło domowe

Krowy to zwierzęta z natury spokojne, jednak z uwagi na ich dużą masę mogą stanowić poważne zagrożenie dla osób zajmujących się ich obsługą. Podczas pracy przy krowach – zadawania paszy, usuwania obornika, uboju, przeprowadzania na pastwisko oraz segregacji sztuk chorych lub zaskazanych, dochodzi do wielu wypadków. Najczęściej są to kopnięcia, przycięcia i uderzenia, będące efektem niebezpiecznych dla człowieka reakcji zwierząt na stres, ból, zaskoczenie, okres rui, wzmotywny instykt macierzyński po porodzie, występowanie owadów w oborze.

Utrzymanie ładu, porządku i czystości nawierzchni w ponieszczeniach inwentarskich chroni zwierzęta i ludzi przed upadkami.

9

BEZPIECZNA OBSŁUGA ZWIERZĄT GOSPODARSKICH

Trzoda chlewna

Nowe technologie chowu i hodowli trzody chlewniej wprowadzone w ostatnich latach znacznie ograniczyły ryzyko wypadku podczas pracy z tymi zwierzętami. W nowoczesnych, specjalistycznych gospodarstwach rolnych praca przy tych zwierzętach jest w większości zmechanizowana.

Do niepożądaných zdarzeń dochodzi najczęściej w małych chlewniach, gdzie stosuje się tradycyjne metody pracy. Wypadki odnotowywane są podczas obsługi zwierząt w rui i okresie poporodowym, przepędzania i sprzedaży świń, oraz wykonywania zabiegów zoohigienicznych.

Czynnikiem decydującym o bezpieczeństwie pracy z trzodą chlewnią jest infrastruktura gospodarstwa: stan zagrod i korytarzy, nawierzchni podłóg i ramp załadunkowych oraz używanych maszyn i urządzeń.

Okresem wymagającym wzmożonej uwagi jest obsługa macior i kruków w okresie rozrodczym. W tym czasie zwierzęta te powinny

Czynnikiem stresogennym jest nadmierne zagęszczenie stada. Zwierzęta, broniąc swojego terytorium, stają się niebezpieczne dla innych osobników i ludzi.

13

Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

BEZPIECZNA OBSŁUGA MASZYN I URZĄDZEŃ W GOSPODARSTWIE ROLNYM

PAMIĘTAJ!

Maszynerie rolnicze mogą obsługiwać osoby dorosłe, zdrowe, przeszkolone w zakresie obsługi konkretnej maszyny oraz zasad bezpieczeństwa pracy (dhp), posiadające wymagane uprawnienia (np. prawo jazdy kategorii T).

Nie przystępuj do pracy, jeżeli odczuwasz jakikolwiek dolegliwości – masz złe samopoczucie.

Przygotowanie maszyn

Aby zmniejszyć ryzyko wypadku, maszyny wyposaża się w osłony i obudowy. Zwykle corocznie są one zębym kolosem ostrzegawczym. Maszyny wykorzystywane w gospodarstwie powinny być wyposażone w kompletnie i nieuszkodzone osłony.

Jeśli posiadasz lub nabyłeś maszynę zdekompletowaną, konieczne wyposaż ją w brakujące osłony. Jeśli zgłębił osłonę na czas remontu lub smarowania, załóż ją z powrotem po zakończeniu tych czynności. Pozwól to uchronić osobę obsługującą przed uderzeniem lub podchwyceniem przez ruchome elementy.

Ostróżkę powinny być wszystkie mechanizmy napędowe, silniki, koła pasowe i łańcuch, pasy, łańcuchy, wały, przekładnie, przeguby, wały przegubowo-teleskopowe (na całej długości), końcówki wałów wystające poza korpus maszyny i inne ruchome elementy. Ostróżki powinny być także elementy robocze: noże, bójki (ostonami zamontowanymi na stałe), tarcza piły i szlifarki kątowej (ostonami regulowanymi), elementy trące maszyn zrywnych (ostonami zdejmowanymi wyłącznie na czas pracy).

2

BEZPIECZNA OBSŁUGA MASZYN I URZĄDZEŃ W GOSPODARSTWIE ROLNYM

Stabilnie podpieraj zaczepy maszyn, aby zapobiec ich opadnięciu.

Parkuj maszyny w taki sposób, aby nie stwarzały zagrożenia dla poruszających się w pobliżu osób.

9

Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

BORELIOZA I KLESZCZOWE ZAPALENIE OPON MÓZGOWO-RZDZENIOWYCH

BORELIOZA I KLESZCZOWE ZAPALENIE OPON MÓZGOWO-RZDZENIOWYCH

Rumień wędrujący

U 30-40% osób zakażonych boreliozą, w miejscu ukąszenia pojawia się tzw. rumień wędrujący. To objawem rozpoznania na rozpoznawanie są kędy. Najczęściej jest to koncentryczna, czerwona plama o otętej średnicy zwykle ok. 5 cm). Środek rumienia jest znacznym zmniejszeniem o jednolitej barwie, bez charakterystycznych kęgów.

Odczyn czy rumień?

Reakcja nie należy mylić z odczynem, który pojawia się na skórze po ukąszeniu przez kleszcza. Odczyn, w przeciwieństwie do rumienia, gęsta się już w momencie przegrzania skóry. Znika po kilku dniach od usunięcia pasożyta. To zwykle niewielkie zaczerwienienie o jednolitej barwie, bez charakterystycznych kęgów.

Rumień

Odczyn

Testy diagnostyczne

Wykrycie boreliozy jest możliwe na kilka sposobów: choć najczęściej diagnozy nie zawsze jest łatwe i jednoznaczne. Do diagnozowania choroby dużą rolę testy wykonywane z próbek krwi lub tkanki – Western Blot, ELISA, PCR i PCR RT.

9

Kleszczowe zapalenie opon mózgowo-rzrdzeniowych

KZM to choroba, która daje objawy po dołbie do grypy. Tworzącą jej przyczyną są bakterie z rodziny Borrelia burgdorferi. Chor. zwykle choroba przebiega łagodnie, nie to w skrajnych przypadkach może prowadzić do uszkodzenia ośrodkowego układu nerwowego – postępującego paraliżu kończyn, KZM, po dołbie jak borelioza, daje w pierwszej fazie objawy grypopodobne – łódz gło wy gorączkę, łódz migreny, łódz stry mywać się mogą od kilku dni do dwóch tygodni. U niektórych osób następuje zapalenie opon mózgowo-rzrdzeniowych (Borelia burgdorferi), łódz paraliżem kończyn i objawy ze strony układu nerwowego (m.in. sztywność karku). Nie podjęcie na czas leczenia może trwać uszkodzenie układu nerwowego. Nosicielami wirusa mogą być także zwierzęta gospodarskie, jednak same nie chorują na KZM.

Szaczenia przeciwko KZM

Na rynku dostępne są szczepionki przeciwko KZM. Odporność nabývá się zwykle po podaniu dwóch dawek (aleczanie jest podane trzech). Szczepienie wymaga co pięć lat podania dawki przypominającej; o podaniu dostępnych na rynku szczepionek decyduje lekarz, wykonując ewentualnie przeciwciała.

Ministerstwo Zdrowia zaleca wykonywanie szczepień, m.in. u rolników jako grupy narażonej na występowanie choroby. W 2012 z przeciwko KZM zaszczepiło się w Polsce ponad 25 tysięcy osób.

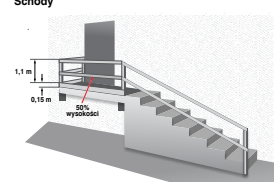

10

Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

BEZPIECZNA PRACA NA WYSOKOŚCI, W WYKOPACH I ZBIORNIKACH W GOSPODARSTWIE ROLNYM

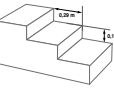

Schody

PAMIĘTAJ!

Schody powinny być mocne, wykonane z antypoślizgowego materiału i wyposażone w wygodne poręcze umieszczone z obu stron na wysokości 1,1 m – jeżeli mają powyżej 5 stopni.

Najbardziej bezpieczne są schody o kącie nachylenia 30°, stopniach o wysokości 0,17 m i głębokości około 0,29 m, wyposażone w podesty i bariereki o mocnej, stabilnej konstrukcji.

4

NA WYSOKOŚCI, W WYKOPACH I ZBIORNIKACH W GOSPODARSTWIE ROLNYM

BEZPIECZNA PRACA

- Pamiętaj! o używaniu właściwego obuwia, które zmniejsza niebezpieczeństwo poślizgnięcia się w czasie pracy oraz chroni palce przed przyrnięciem.

Obuwie robocze powinno być dostosowane do rodzaju wykonywanej pracy.

Czyste stopnie i właściwe obuwie zmniejszają ryzyko upadku podczas korzystania z drabiny.

17

Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

BEZPIECZNE POZYSKIWANIE DREWNA NA POTRZEBY GOSPODARSTWA ROLNEGO

BEZPIECZNE POZYSKIWANIE I PRZETWARZANIE DREWNA NA POTRZEBY GOSPODARSTWA ROLNEGO

Przerzynka, cięcie oraz łupanie drewna

Przed rozpoczęciem przerzynki cięcia czy też łupania drewna, należy zadbać o porządek w miejscu wykonywania pracy. Nie wolno zapomnieć o dobrym oświetleniu, środków ochrony osobistej (ochronie dłoń, stopy, głowę, uszy) i czuci oraz o dokładnym sprawdzeniu stanu technicznego narzędzia, którym będziemy pracować. Warto stosować specjalne kołki, które zmniejszają uciążliwość pracy.

Pilarka tarczowa

Jeśli używamy piłarki tarczowej (krążkowej), należy ustawić ją na równej i stabilnej powierzchni i zabezpieczyć przed przesuwaniem, a także sprawdzić, czy wszelkie osłony zabezpieczające są dokładnie umocowane i czy pasy transmisyjne są odpowiednio napięte. Jeśli osłona górnej części płyty jest regulowana ręcznie, ustaw ją na wysokości do

Układając drewno na szkie używaj przydatnych narzędzi np. klaczy.

Przed rozpoczęciem pracy pilarką tarczową sprawdź kompletność i mocowanie osłon.

17

Siekiera

Także w przypadku łupania drewna siekiera należy pamiętać o jej wczesniejszym sprawdzeniu. Szczególną uwagę należy zwrócić na ostrze: poziom jego nasadzenia, a także osadzenie. Niemniej ważny jest stan styliska, zarówno drewnianego, jak i z tworzywa sztucznego. Wszelkie pęknięcia, otarcia i uszkodzenia mogą wpłynąć na poziom bezpieczeństwa podczas pracy siekierą. Należy pamiętać także o tym, by piasek służący do rabrania był odpowiedniej wysokości i stabilnie spoczywał na podłożu. **Podczas łupania pod żadnym pozorem nie wolno przytrzymać drewna rękami! Zawsze należy stosować rękawice oraz okulary ochronne.**

Bezpieczna praca siekierą, ustalona jest od standardu i stanu osłona, a także od jakości i długości styliska.

Podczas łupania pod żadnym pozorem nie wolno przytrzymać drewna rękami!

20

BEZPIECZNIEWO

czyli jak uniknąć wypadków na wsi

Książeczka dla dzieci

Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

PROJEKT IMMORTALS

czyli jak żyć na wsi bezpiecznie... i z pasją!

Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

„Bezpieczny Krusik” – gra typu „memory”

„Mądry Krusik” – gra typu „Piotruś”

Zestaw ochronny do pozyskiwania drewna

Zestaw do ochrony dróg oddechowych

Naświetlacz LED z czujnikiem obecności

Pas transportowy

Mata stanowiskowa antypoślizgowa

Naklejki ostrzegawcze

W czerwcu 2019 roku dr Aleksandra Hadzik – Prezes KRUS wystosowała list skierowany do dzieci oraz ich opiekunów. Apelowała w nim o zapewnienie bezpieczeństwa najmłodszym mieszkańcom wsi podczas letnich wakacji i sezonu żniwnego. Ponadto list zawierał zaproszenie do poszerzania wiedzy przez rodziców o zasadach bezpiecznej pracy w gospodarstwie rolnym oraz do motywowania najmłodszych do skorzystania z kursu e-learningowego pt. „Bezpiecznie na wsi mamy – upadkom zapobiegamy”, który w nowoczesnej formie przybliży zagrożenia wypadkowe w gospodarstwach rolnych, a także uczy prawidłowych zachowań podczas przebywania na terenie obejścia. List udostępniany był w salach obsługi interesantów jednostek terenowych Kasy, w instytucjach współpracujących, publikowany na samorządowych stronach internetowych oraz na stronie internetowej www.krus.gov.pl. W celu rozpropagowania wśród najmłodszych mieszkańców wsi kursu Prezes Aleksandra Hadzik wystąpiła do Wojewódzkich Kuratorów Oświaty z prośbą o zachęcenie uczniów do skorzystania z niego. Ponadto Kasa zakupiła 50 hulajnóg dla najmłodszych mieszkańców wsi, którzy rozwiązali kurs i przesłali do Biura Prewencji Centrali KRUS certyfikat potwierdzający jego ukończenie. Do 13 grudnia 2019 r. wpłynęło prawie 4 000 zgłoszeń. W okresie od marca do grudnia 2019 r. odnotowano prawie 48 000 odsłon kursu.

Nagrodami dla dzieci były hulajnogi

dr Aleksandra Hadzik – Prezes Kasy oraz Artur Warzocha – Zastępca Prezesa Kasy losują nagrody

Ścianowi Rodzice i Opiekunowie,

w imieniu Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego zwracam się do Państwa z apelem o zapewnienie bezpieczeństwa dzieciom, które wkrótce rozpoczną letnie wakacje.

Od wielu lat Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego propaguje zasady bezpiecznej pracy rolniczej oraz bezpiecznego przebywania w gospodarstwach rolnych nie tylko wśród rolników, lecz także wśród dzieci zamieszkujących na obszarach wiejskich.

Choć z roku na rok poprawia się bezpieczeństwo pracy w gospodarstwach rolnych, o czym świadczy zmniejszenie się liczby wypadków zgłaszanych do Kasy, to jednak wciąż dochodzi do wielu tragicznych zdarzeń, również z udziałem najmłodszych. Wasze dzieci najczęściej spędzają czas wolny od nauki w miejscu zamieszkania, a więc w pobliżu pracujących maszyn i urządzeń rolniczych, zwierząt hodowlanych i domowych, nawozów, paliw i innych substancji chemicznych stosowanych w procesie produkcji rolnej, w pobliżu dróg publicznych, zbiorników wodnych i obszarów leśnych. Dzieci często nie są świadome zagrożeń, które występują w środowisku pracy rolniczej. Pozostawiane bez właściwej opieki osób dorosłych, stają się ofiarami wielu – tragicznych w skutkach – wypadków.

Czas wakacji to także czas żniw i zbioru plodów rolnych. Zapewnijcie wcześniej Waszym dzieciom właściwą opiekę oraz przygotujcie miejsce do wypoczynku i zabawy z dala od części produkcyjnej gospodarstwa.

Zachęcam Państwa do podnoszenia wiedzy na temat zasad ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym poprzez udział w działaniach prewencyjnych Kasy i proszę, by motywowali Państwo również Wasze pociechy do udziału w inicjatywach skierowanych do najmłodszych. Z myślą o nich opracowaliśmy między innymi kurs e-learningowy *Bezpiecznie na wsi mamy – upadkom zapobiegamy*, który jest dostępny na stronie internetowej prewencja.krus.gov.pl. Opracowany w nowoczesnej formie kurs ma na celu uświadomienie najmłodszym mieszkańcom wsi zagrożeń, jakie mogą wystąpić w gospodarstwie rolnym, a także uczy właściwych zachowań podczas przebywania na jego terenie.

Drogie Dzieci,

zapraszam Was do udziału w kursie – jestem pewna, że rozwiązywanie zagadek i quizów będzie okazją do wspaniałej zabawy. Na końcu czeka Was test, dzięki któremu sprawdzicie, w jakim stopniu przyswoiłyście sobie wiedzę o zasadach bezpieczeństwa w gospodarstwie rolnym.

Na czas wakacji, który w gospodarstwach rolnych jest też okresem wyjątkowej pracy, życzę Wszystkim sprzyjającej pogody i dobrych zbiorów, a wszystkim Dzieciom udanego i bezpiecznego wypoczynku.

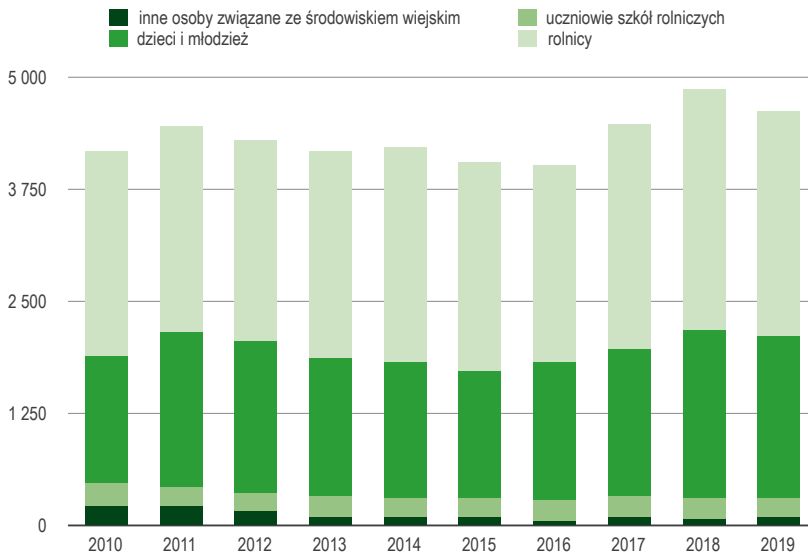
Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

Aleksandra Hadzik

Warszawa, dnia 5 czerwca 2019 r.

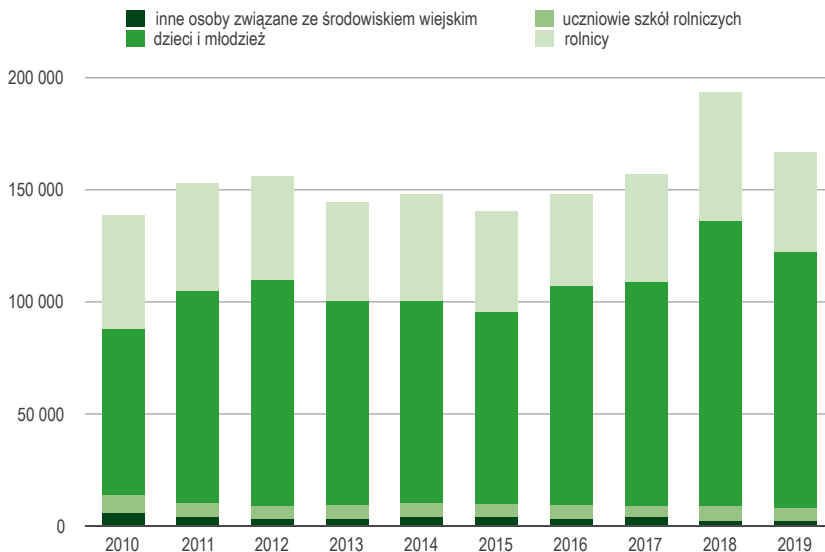
Wykres nr 16

Zestawienie danych na temat szkoleń, konferencji i spotkań szkoleniowych z zakresu bhp w gospodarstwie rolnym, przeprowadzonych przez jednostki terenowe KRUS w latach 2010–2019

Wykres nr 17

Zestawienie danych na temat uczestników szkoleń, konferencji i spotkań szkoleniowych z zakresu bhp w gospodarstwie rolnym, przeprowadzonych przez jednostki terenowe KRUS w latach 2010–2019

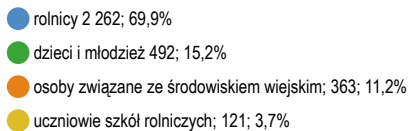
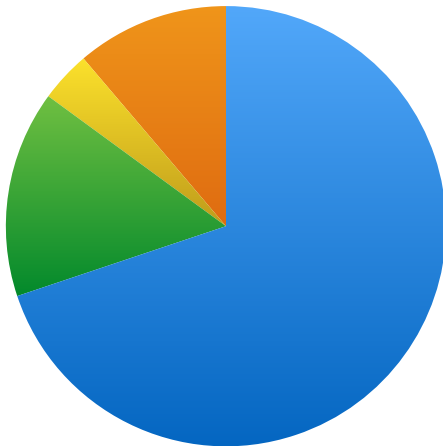
4. Pozaszkoleniowe formy upowszechniania wiedzy o zagrożeniach wypadkami przy pracy rolniczej i rolniczymi chorobami zawodowymi oraz zasad ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym

4.1. Konkursy wiedzy

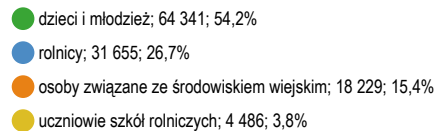
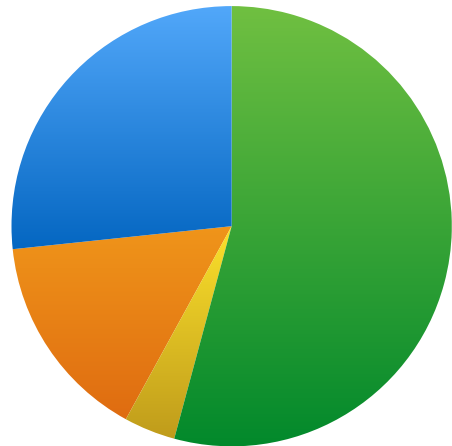
Do najczęściej prowadzonych przez oddziały regionalne pozaszkoleniowych działań prewencyjnych należały przede wszystkim różnego rodzaju konkursy i olimpiady wiedzy o bhp, które w 2019 roku organizowane były samodzielnie lub we współpracy z innymi instytucjami. Ich celem było popularyzowanie wiedzy o zagrożeniach i zasadach bezpiecznej pracy w rolnictwie.

W 2019 roku jednostki organizacyjne Kasy przeprowadziły 3 238 konkursów wiedzy o bhp lub konkursów z jej elementami. Wzięło w nich udział 118 711 osób: rolników, dzieci i młodzieży, uczniów szkół rolniczych oraz osób związanych ze środowiskiem wiejskim.

Wykres nr 18
Konkursy przeprowadzone przez jednostki terenowe KRUS w 2019 roku według grup odbiorców

Wykres nr 19
Uczestnicy konkursów przeprowadzonych przez jednostki terenowe KRUS w 2019 roku według grup odbiorców

Konkursy najczęściej towarzyszyły szkoleniom i stanowiły podsumowanie zdobytej podczas spotkania wiedzy. Organizowane były również przy stoiskach informacyjno-prewencyjnych oraz jako samodzielna forma upowszechniania treści prewencyjnych. Przybierały różne formy: od testowych dla dorosłych uczestników, po plastyczne, literackie i teatralne dla dzieci.

OR KRUS w Bydgoszczy – konkurs w Łowiczku

OR KRUS w Warszawie – konkurs przy stoisku informacyjnym w Gołymie

OR KRUS w Częstochowie – konkurs teatralny dla dzieci w Koziegłowach

OR KRUS w Opolu – konkurs dla uczniów Publicznej Szkoły Podstawowej w Wachowie

OR KRUS w Bydgoszczy – etap wojewódzki Konkursu Wiedzy o Bezpieczeństwie Pracy w Rolnictwie w Minikowie

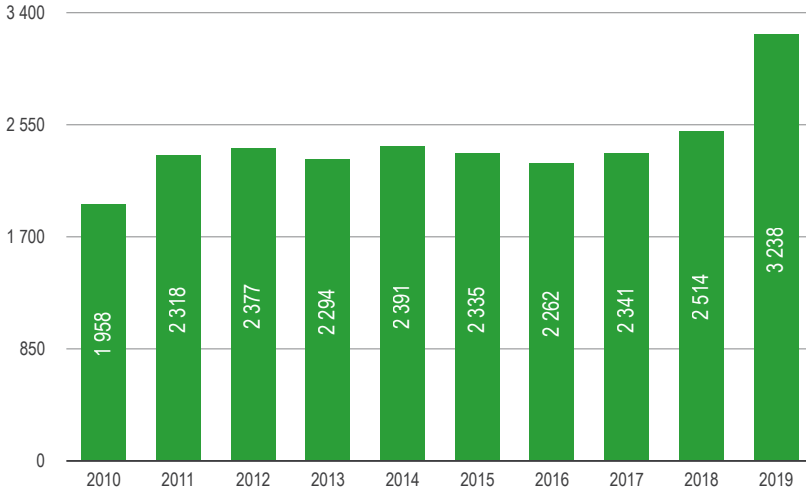

OR KRUS w Lublinie – konkurs dla uczniów Szkoły Rolniczej w Łukowie

Laureaci konkursów otrzymywali nagrody rzeczowe poprawiające bezpieczeństwo pracy rolnika np. rękawice, maski, okulary ochronne, narzędzia i elektronarzędzia, latarki, kamizelki i opaski odblaskowe, a w przypadku dzieci – zabawki edukacyjne, gry planszowe, materiały plastyczne, sprzęt sportowy oraz drobną elektronikę.

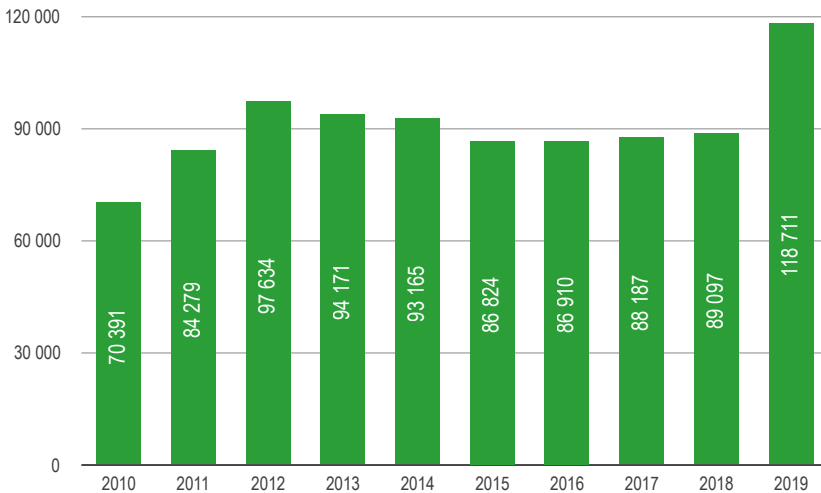
Wykres nr 20

Zestawienie danych na temat liczby konkursów wiedzy o bhp w gospodarstwie rolnym przeprowadzonych przez jednostki terenowe KRUS w latach 2010–2019

Wykres nr 21

Zestawienie danych na temat liczby uczestników konkursów wiedzy o bhp w gospodarstwie rolnym przeprowadzonych przez jednostki terenowe KRUS w latach 2010–2019

Wśród wielu konkursów organizowanych przez Oddziały Regionalne Kasy występują działania z kilkuletnią tradycją, jak chociażby dolnośląski „Bezpieczny KRUSnał” dotyczący bezpiecznego zachowania dzieci na obszarach wiejskich. W jego przebieg zaangażowano Regionalną Dyрекcję Lasów Państwowych oraz lokalne nadleśnictwa. Uczestnicy odpowiadali na pytania konkursowe dotyczące bezpieczeństwa podczas pracy rolniczej. W eliminacjach wzięło udział 91 uczniów z 18 szkół podstawowych.

Innym przykładem konkursu o zasięgu lokalnym, jest konkurs „Bezpieczna obsługa zwierząt gospodarskich” organizowany przez OR KRUS w Białymstoku przy współpracy Podlaskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Szepietowie i Podlaską Izbą Rolniczą. Działanie adresowane do rolników – producentów mleka – miało na celu zmniejszenie liczby wypadków przy obsłudze bydła mlecznego. W 2019 roku konkurs zorganizowany został po raz dziewiąty. Szczególnie na terenie województwa podlaskiego inicjatywa taka jest szczególnie cenna, ponieważ jest to region z przewagą tego profilu produkcji rolnej. Dzięki konkursowi zwiększa się świadomość rolników w zakresie zagrożeń związanych z hodowlą bydła mlecznego, potrzeb i zachowań zwierząt, czy znaczenia zachowań osoby obsługującej.

Do dzieci i młodzieży z terenów wiejskich adresowany był konkurs zorganizowany przez OR KRUS w Kielcach pt. „Napisz, zaśpiewaj, zagraj – dzień z życia rolnika”. Zadaniem konkursowym było przedstawienie dnia z życia rolnika w dowolnej formie artystycznej, z uwzględnieniem zasad bezpiecznej pracy w gospodarstwie rolnym.

Kolejnym rodzajem konkursów są konkursy na bezpieczne gospodarstwo rolne o różnym zasięgu. Zgłoszone do nich gospodarstwa są wizytowane, a rolnicy otrzymują konkretne zalecenia dotyczące zaobserwowanych zagrożeń, których wypełnienie jest weryfikowane i stanowi podstawę do klasyfikacji konkursowej.

XVII Ogólnokrajowy Konkurs „Bezpieczne Gospodarstwo Rolne”

W 2019 roku Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego we współpracy z Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Państwową Inspekcją Pracy, Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa oraz Krajowym Ośrodkiem Wsparcia Rolnictwa po raz siedemnasty przeprowadziła Ogólnokrajowy Konkurs „Bezpieczne Gospodarstwo Rolne”. Celem tego działania było upowszechnianie zasad ochrony zdrowia i życia w gospodarstwach rolnych. W 2019 roku w Konkursie rywalizowało 1 153 gospodarstwa indywidualne. Patronat honorowy nad XVII edycją Konkursu objął Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej Andrzej Duda. Partnerem strategicznym było Pocztove Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych. Patronat medialny sprawowali: I Program Telewizji Polskiej, Portal Rolny i Telewizja Interaktywna „AgroNews.com.pl”, „Gospodarz.pl – Twój Portal Rolniczy”, „TopTraktor.pl”, „Tygodnik Poradnik Rolniczy”, „AGRO SERWIS”, „Agrotechnika”, Magazyn Rolniczy „Agro Profil”, „Rolniczy Przegląd Techniczny”, „AGRO – Magazyn Ludzi Przedsiębiorczych” oraz portal „Wiescirolnicze.pl”.

Realizację przedsięwzięcia wspierały samorządy terytorialne: władze gminne, powiatowe, wojewódzkie, jednostki ochotniczej straży pożarnej, policja, lokalne izby rolnicze, ośrodki doradztwa rolniczego, organizacje zawodowe i społeczne rolników, instytuty naukowo-badawcze działające na rzecz poprawy bezpieczeństwa pracy w gospodarstwach rolnych, producenci maszyn i urządzeń rolniczych oraz szereg firm i instytucji.

Wykres nr 22

Zestawienie danych na temat liczby gospodarstw zgłoszonych do Ogólnokrajowego Konkursu „Bezpieczne Gospodarstwo Rolne” w kategorii „gospodarstwa indywidualne” w latach 2009–2019

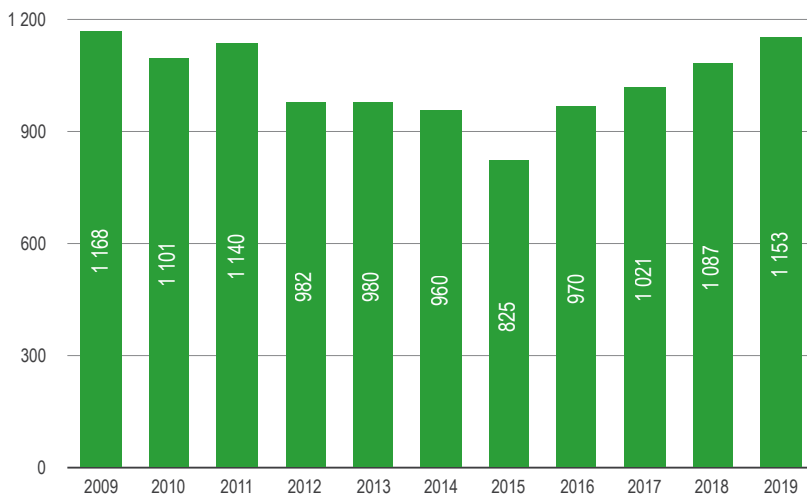

Tabela nr 22

Zestawienie danych na temat powierzchni gospodarstw indywidualnych uczestniczących w XVII Ogólnokrajowym Konkursie „Bezpieczne Gospodarstwo Rolne”

Powierzchnia w ha fizycznych	1–10 ha	11–20 ha	21–50 ha	51–100 ha	101–150 ha	>150 ha	Ogółem
Liczba gospodarstw	266	257	356	189	47	38	1 153
(%)	23,1%	22,3%	30,9%	16,4%	4,1%	3,3%	100,0%

Tabela nr 23

Zestawienie danych na temat profilu produkcji gospodarstw indywidualnych zgłoszonych do XVII Ogólnokrajowego Konkursu „Bezpieczne Gospodarstwo Rolne”

Profil produkcji	Produkcja mieszana	Produkcja roślinna – zboża i inne uprawy rolne	Produkcja roślinna – warzywnictwo, sadownictwo i ogrodnictwo	Produkcja roślinna – inne	Chów i hodowla zwierząt – bydło	Chów i hodowla zwierząt – trzoda chlewna	Chów i hodowla zwierząt – inne	Działy specjalne	Inne niewymienione	Ogółem
Liczba gospodarstw	489	294	96	14	178	36	11	25	1	1 153
(%)	43,2%	25,5%	8,3%	1,2%	15,4%	3,1%	1,0%	2,2%	0,1%	100,0%

Konkurs miał charakter ogólnokrajowy i przebiegał w trzech etapach: regionalnym, wojewódzkim oraz centralnym. Zgodnie z kryteriami zawartymi w regulaminie komisje regionalne i wojewódzkie oraz centralna oceniały gospodarstwa pod kątem:

- organizacji obejścia i podwórza gospodarstwa;
- ładu i porządku w obrębie podwórza, zabudowań i stanowisk pracy;

- stanu technicznego budynków inwentarskich i gospodarczych;
- stanu technicznego maszyn i urządzeń oraz narzędzi stosownych w gospodarstwach rolnych;
- warunków obsługi i bytowania zwierząt gospodarskich;
- wyposażenia w ubrania robocze i środki ochrony osobistej;
- sposobu przechowywania środków ochrony roślin i innych substancji niebezpiecznych;
- estetyki gospodarstwa;
- zastosowania rozwiązań organizacyjnych, technologicznych i technicznych wpływających na bezpieczeństwo osób pracujących i przebywających w gospodarstwach rolnych.

Podsumowania etapów regionalnych i wojewódzkich były organizowane podczas lokalnych wydarzeń i imprez rolniczych, dożynek, a także w siedzibach różnych urzędów, instytucji oraz oddziałów regionalnych i placówek terenowych KRUS.

W lipcu 2019 roku 16 gospodarstw finałowych wizytowała Centralna Komisja Konkursowa, w skład której weszli przedstawiciele: Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, Państwowej Inspekcji Pracy, Rady Ubezpieczenia Społecznego Rolników, redakcji: „Agro Profil” i dwutygodnika „Agro Serwis” oraz portalu „Gospodarz.pl – Twój Portal Rolniczy”. Komisja potwierdziła wysoki poziom bezpieczeństwa u wszystkich laureatów etapów wojewódzkich. Za najbezpieczniejsze w XVII edycji Konkursu uznała gospodarstwo sadownicze Państwa Anny i Mariusza Chrzanowskich, położone w województwie łódzkim.

Uroczystą galę konkursową w Bednarach poprzedziło spotkanie 16 wojewódzkich Laureatów z Prezydentem Rzeczypospolitej Polskiej Andrzejem Dudą, które odbyło się 13 września 2019 roku w Pałacu Belwederskim. Z rąk Prezydenta RP laureaci otrzymali listy gratulacyjne i podziękowania.

Spotkanie Laureatów XVII Ogólnokrajowego Konkursu „Bezpieczne Gospodarstwo Rolne” z Prezydentem RP Andrzejem Dudą w Pałacu Belwederskim

Prezes KRUS dr Aleksandra Hadzik wita gości

Wystąpienie Prezydenta RP Andrzeja Dudy

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi Jan Krzysztof Ardanowski składa gratulacje laureatom

Zwycięzcy w kategorii „gospodarstwa indywidualne” – Państwo Anna i Mariusz Chrzanowscy z dziećmi

Uczestnicy spotkania

Podziękowania Prezes Kasy i przekazanie upominku Prezydentowi RP Andrzejowi Dudzie

Pamiętkowe zdjęcie z Prezydentem RP Andrzejem Dudą

Zwiedzanie Pałacu Belwederskiego

Spotkania laureatów Konkursu BGR z Prezydentem RP w Ogrodach Pałacu Belwederskiego

Gala podsumowująca XVII edycję Ogólnokrajowego Konkursu „Bezpieczne Gospodarstwo Rolne” odbyła się 20 września 2019 r. podczas XXI Międzynarodowej Wystawy Rolniczej AGRO SHOW w Bednarach koło Poznania.

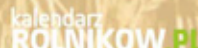
Nagrodą Prezesa KRUS dla zdobywców I miejsca w kategorii „gospodarstwa indywidualne” był ciągnik rolniczy Zetor Major CL 80, natomiast pozostali finaliści etapu centralnego otrzymali nagrody rzeczowe i pieniężne ufundowane przez organizatorów i fundatorów. Ponadto wszystkim wręczono:

- gawerfony okolicznościowe Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi i Głównego Inspektora Pracy;
- zestawy odzieży roboczej i środków ochrony indywidualnej, ufundowane przez Głównego Inspektora Pracy;
- zestawy odzieży ochronnej do wykonywania oprysków, ufundowane przez Polskie Stowarzyszenie Ochrony Roślin;
- roczne prenumeraty tytułów: „Agro Serwis”, „Agro Profil”, „Wieści Rolnicze”, „Tygodnik Poradnik Rolniczy” oraz „Rolniczy Przegląd Techniczny”, a także opracowania Wydawnictwa Duszpasterstwa Rolników.

Sponsorami nagród byli: Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, Główny Inspektor Pracy, Prezes Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Dyrektor Generalny Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa, Pocztove Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych – AGRO Ubezpieczenia, Polskie Stowarzyszenie Ochrony Roślin, Fucon z Kowalewa Pomorskiego, Związek Zawodowy Rolnictwa SAMOOBRONA, Krajowa Rada Izb Rolniczych, Krajowy Związek Zawodowy Centrum Narodowe Młodych Rolników, Krajowy Związek Młodzieży Wiejskiej, Polski Związek Producentów Ziemniaków i Nasion Rolniczych, Niezależny Samorządny Związek Zawodowy Rolników Indywidualnych „Solidarność”, Krajowy Związek Rolników Kółek i Organizacji Rolniczych, Zarząd Główny Związku Ochotniczych Straży Pożarnych RP, Syngenta Polska Sp. z o.o., Kingspan Enviromental Sp. z o.o., Polski Związek Pszczelarski, SWIMER – Łukasz Otremba, Bayer CropScience, Uni CARRIERS POLSAD z Kutna, wydawcy tytułów: „Agro Profil”, „Rolniczy Przegląd Techniczny”, „Tygodnik Poradnik Rolniczy”, „Agro Serwis”, „Wieści Rolnicze”, Redakcje portalów „TopTraktor.pl”, „Gospodarz.pl”, wiescirolnicze.pl, redakcja Portalu Rolnego i Telewizji Interaktywnej „AgroNews.com.pl” oraz Wydawnictwo Duszpasterstwa Rolników. Laureatom przekazano również statuetki Instytutu Technologiczno-Przyrodniczego w Falentach i „AGRO – Magazynu Ludzi Przedsiębiorczych”.

W ramach Konkursu BGR Telewizja Interaktywna "AgroNews.com.pl" zorganizowała po raz kolejny konkurs internetowy w kategorii gospodarstwa indywidualne. Na portalu zaprezentowano gospodarstwa 16 laureatów etapów wojewódzkich, a internauci oddawali głosy na ich zdaniem najbezpieczniejsze. Od 12 sierpnia do 12 września 2019 roku oddano 52 193 głosów.

Fundatorzy nagród przyznanych finalistom XVII Ogólnokrajowego Konkursu *Bezpieczne Gospodarstwo Rolne*

Anna i Mariusz Chrzanowscy

Nowy Chodów woj. łódzkie

Produkcja sadownicza – jabłonie. Powierzchnia gospodarstwa – 35 ha.

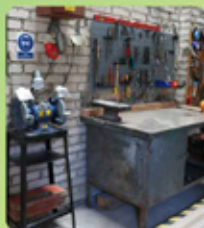

Alicja i Konrad Gilowscy

Łowce woj. podkarpackie

Produkcja roślinna – uprawa rzepaku ozimego, pszenicy ozimej, soi i kukurydzy.
Powierzchnia gospodarstwa – 240 ha.

Beata i Leszek Kamiński

Malinowo woj. warmińsko-mazurskie

Produkcja mieszana

– uprawa zbóż, kukurydzy

oraz hodowla bydła mlecznego (90 krów).

Powierzchnia gospodarstwa – 86 ha.

Grażyna i Leszek Bobrowscy

Wólka Kurdybanowska woj. mazowieckie

Produkcja sadownicza – czereśnie (3 ha),

śliwka węgierka (3 ha),

brzoskwinie (1,5 ha) i wiśnie (1 ha).

Powierzchnia gospodarstwa – 9 ha.

Magdalena i Tomasz Szczęśni

Złota woj. świętokrzyskie

Produkcja mieszana:

hodowla prosiąt (700 loch i 20 000 prosiąt rocznie)
oraz uprawa zbóż: kukurydzy (90 ha),
pszenicy (45 ha) i żyta (15 ha).

Powierzchnia gospodarstwa – 147 ha.

Izabela i Łukasz Dyczkowsky

Berezówka woj. lubelskie

Produkcja mieszana:

działy specjalne (produkcja indyków 45 000 szt.
i kurczaków 600 000 szt. rocznie)
oraz produkcja pszenicy, rzepaku i kukurydzy.

Powierzchnia gospodarstwa – 230 ha.

Bogusława i Ryszard Rojek

Chwałów woj. dolnośląskie
Produkcja roślinna – uprawa rzepaku,
jęczmienia i pszenicy (po 40 ha).
Powierzchnia gospodarstwa – 162 ha.

Weronika i Sebastian Błachowie

Bożnów woj. lubuskie
Produkcja roślinna – uprawa rzepaku (24 ha),
pszenicy (40 ha), kukurydzy (10 ha),
a także użytki zielone.
Powierzchnia gospodarstwa – 92,2 ha.

Finaliści XVII Ogólnokrajowego Konkursu *Bezpieczne Gospodarstwo Rolne 2019*

Wyróżnienia za udział w finale Konkursu i stosowanie rozwiązań
zwiększających bezpieczeństwo pracy w gospodarstwie rolnym

Ewelina i Tomasz Dąbrowscy

Kalinowo-Czasnowo woj. podlaskie
Produkcja mleka (75 krów i 35 jatełek)
oraz uprawa szytków zielonych.
Powierzchnia gospodarstwa – 24 ha.

Joanna i Rafał Zalewscy

Łowin woj. kujawsko-pomorskie
Produkcja roślinna; uprawa pszenicy (80 ha),
kukurydzy (80 ha) i rzepaku (70 ha).
Powierzchnia gospodarstwa – 233 ha.

Renata Wiesner

Bierlikowice woj. śląskie
Dział specjalny produkcji rolnej
– hodowla karczaków (420-900/rocznie).
Powierzchnia gospodarstwa – 2,6 ha.

Halina i Bogusław Kamińscy

Stanisławowo woj. pomorskie
Produkcja roślinna kwalifikowanego materiału siewnego:
pszenicy, czepaku i grochu.
Powierzchnia gospodarstwa – 120 ha.

Finaliści XVII Ogólnokrajowego Konkursu *Bezpieczne Gospodarstwo Rolne 2019*

Wyróżnienia za udział w finale Konkursu i stosowanie rozwiązań
zwiększających bezpieczeństwo pracy w gospodarstwie rolnym

Sylwia i Andrzej Szmućowie

Podziałko woj. zachodniopomorskie

Produkcja roślinna: uprawa ziemniaków przemysłowych (65 ha),
rzepaku (70 ha) i pszenicy (10 ha).
Powierzchnia gospodarstwa – 150 ha.

Ewelina i Grzegorz Zapalowie

Posądzka woj. małopolskie

Produkcja warzyw: kapusty włoskiej i pekińskiej,
kalafiora, cebuli czerwonej i selera.
Powierzchnia gospodarstwa – 10 ha.

Violetta i Norbert Jantosowie

Lwówek woj. opolskie

Produkcja roślinna: pszenica (20 ha), rzepak (10 ha),
jęczmień (10 ha) i pszenżyto (10 ha).
Powierzchnia gospodarstwa – 50 ha.

Grażyna i Michał Nowaczykowie

Strzyżew woj. wielkopolskie

Produkcja roślinna – uprawa zbóż, buraków cukrowych
i rzepaku oraz pomidorów gruntowych (5 ha).
Powierzchnia gospodarstwa – 17 ha.

Uroczysta gala podsumowująca XVII Ogólnokrajowy Konkurs „Bezpieczne Gospodarstwo Rolne” podczas AGRO SHOW w Bednarach

Podczas gali finałowej przemówienia wygłosili: Prezes KRUS dr Aleksandra Hadzik, Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi Jan Krzysztof Ardanowski oraz Główny Inspektor Pracy Wiesław Łyszczek

Uroczystość uświetniły występy Szkolnego Zespołu Ludowego „PODCHLEBNICKI”, działającego przy Szkole Podstawowej w Starej Wojskiej

Zwycięzcy w kategorii „Gospodarstwa indywidualne” – Państwo Anna i Mariusz Chrzanowscy z woj. łódzkiego

Laureaci II miejsca Państwo Alicja i Konrad Gilowscy z woj. podkarpackiego

Państwo Beata i Leszek Kamińscy z woj. warmińsko-mazurskiego oraz Państwo Grażyna i Leszek Bobrowscy z woj. mazowieckiego zdobyli ex aequo III miejsce

Nagrodę specjalną Głównego Inspektora Pracy za stosowanie innowacyjnych rozwiązań zwiększających bezpieczeństwo pracy w gospodarstwie rolnym zdobyli Państwo Magdalena i Tomasz Szczęśni z woj. świętokrzyskiego

Państwo Bogusława i Ryszard Rojkowie z woj. dolnośląskiego otrzymali wyróżnienie specjalne za ciekawą aranżację siedliska gospodarstwa oraz wykorzystanie i dbałość o walory architektoniczne starych budynków gospodarskich

Wyróżnienie specjalne za stosowanie bezpiecznych i innowacyjnych technologii produkcji rolniczej, sprzyjających utrzymaniu dobrostanu zwierząt otrzymali Państwo Izabela i Łukasz Dyczkowsky z woj. lubelskiego

Wyróżnienie specjalne za wyposażenie i organizację warsztatu narzędziowego w gospodarstwie przyznano Państwu Weronice i Sebastianowi Błachom z woj. lubuskiego

Pamiątkowe zdjęcie lauretów na zakończenie uroczystości

IX Ogólnopolski Konkurs Plastyczny dla Dzieci „Bezpiecznie na wsi – maszyna pracuje a dziecko obserwuje”

Dziewiąta edycja Ogólnopolskiego Konkursu dla Dzieci odbyła się pod hasłem „Bezpiecznie na wsi – maszyna pracuje a dziecko obserwuje”, mającym zachęcić dzieci do zapoznania się z zasadami bezpiecznego zachowania w obrębie gospodarstwa rolnego, w tym zwrócenia uwagi na zagrożenie wypadkowe związane z obecnością maszyn i urządzeń rolniczych. Honorowy patronat nad przedsięwzięciem sprawował Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi Jan Krzysztof Ardanowski, a organizacyjnie przedsięwzięcie wspierali: Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Państwowa Inspekcja Pracy, Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa oraz Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. Partnerem strategicznym było Pocztove Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych, zaś patronat medialny sprawowały redakcje: Telewizji Polskiej S.A. Programu I, dwutygodnika „Agro Serwis”, Telewizji Interaktywnej „Agronews.com.pl”, „Tygodnika Poradnika Rolniczego”, magazynu rolniczego „Agro Profil”, witryny „Gospodarz.pl Twój Portal Rolniczy”, portalu „Top Traktor – Ogłoszenia Rolnicze”, miesięcznika „Więści rolnicze”, „Magazynu Ludzi Przedsiębiorczych AGRO”, a także magazynu „Rolniczego Przeglądu Technicznego”.

Celem konkursu było upowszechnianie wśród uczniów szkół podstawowych z terenów wiejskich pozytywnych zachowań związanych z pracą i zabawą dzieci na terenie gospodarstwa rolnego, a także popularyzowanie „Wykazu czynności szczególnie niebezpiecznych związanych z prowadzeniem gospodarstwa rolnego, których nie wolno powierzać dzieciom poniżej 16 lat”, wskazującego na prace szczególnie zagrażające

bezpieczeństwu najmłodszych mieszkańców wsi. Konkurs służył również rozbudzeniu i rozwijaniu wrażliwości estetycznej oraz indywidualnych zdolności twórczych dzieci. Uczestnik miał za zadanie wykonać pracę plastyczną w dowolnej technice, w formacie A3, na temat zapobiegania wypadkom dzieci związanym z obecnością w gospodarstwach rolnych maszyn i urządzeń. Ocenie podlegały nie tylko walory estetyczne pracy, lecz także zgodność z tematem konkursu, jego trafne przedstawienie oraz oryginalność i pomysłowość w zobrazowaniu idei konkursu.

Do Konkursu zgłosiło się 49 574 uczniów z 3 597 szkół podstawowych z terenów wiejskich. Prace konkursowe zostały ocenione najpierw przez komisje regionalne, następnie przez wojewódzkie, a 96 najwyższej ocenionych prac – przez Centralną Komisję Konkursową, złożoną z pracowników Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Państwowej Inspekcji Pracy, Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Rady Ubezpieczenia Społecznego Rolników, Mazowieckiego Kuratorium Oświaty oraz przedstawiciele patronów medialnych i fundatorów nagród. W dwóch kategoriach wiekowych: klasy 0–3 i 4–8 wyłoniono łącznie 54 laureatów.

Podsumowanie etapu centralnego Konkursu odbyło się w Centralnej Bibliotece Rolniczej w Warszawie. Laureaci otrzymali nagrody ufundowane przez KRUS (sprzęt multimedialny), a także pozostałych fundatorów: Państwową Inspekcję Pracy, Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa, AGRO Ubezpieczenia, Mazowieckiego Kuratora Oświaty, portal „Top Traktor – Ogłoszenia Rolnicze”, „Tygodnik Poradnik Rolniczy”, Magazyn „AgroProfil”, „AGRO – Magazyn Ludzi Przedsiębiorczych”, dwutygodnik „AGRO SERWIS”, miesięcznik „Więści Rolnicze”, witrynę „Gospodarz.pl – Twój Portal Rolniczy”, „Rolniczy Przegląd Techniczny” oraz firmy: Kingspan, SWIMER, PPO Strzelce Opolskie oraz Bayer CropScience. Wszyscy laureaci etapu centralnego otrzymali zestawy upominków przygotowane przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Uroczystość zakończyło przedstawienie edukacyjne dla dzieci pt. „KRUSikowo”, po obejrzeniu którego laureaci wraz z rodzinami wzięli udział w warsztatach edukacyjnych, zorganizowanych przez firmę Bayer CropScience.

Prace laureatów IX Ogólnopolskiego Konkursu Plastycznego dla Dzieci „Bezpiecznie na wsi – maszyna pracuje a dziecko obserwuje”

I miejsce w kategorii kl. 0–3
Filip Karpiński, woj. wielkopolskie

II miejsce w kategorii kl. 0–3
Roksana Błędowska, woj. mazowieckie

III miejsce w kategorii kl. 0–3
Emilia Niezgoda, woj. łódzkie

I miejsce w kategorii kl. 4-8
Marcel Górnik, woj. małopolskie

II miejsce w kategorii kl. 4-8
Fabian Syniec, woj. podkarpackie

III miejsce w kategorii kl. 4-8
Martyna Witkowska, woj. dolnośląskie

Pamiętkowe zdjęcie laureatów Konkursu

Minister Szymon Giżyński zwrócił uwagę słuchaczy na znaczenie poruszania z dziećmi tak istotnego tematu jak bezpieczeństwo

Prezes Kasy dr Aleksandra Hadzik dziękowała dzieciom za twórcze i ciekawe przedstawienie tematu bezpieczeństwa

Uroczystość zakończyło przedstawienie edukacyjne dla dzieci pt. „KRUSikowo”

Podczas gali nauczyciele, którzy przygotowali uczestników do Konkursu, otrzymali dyplomy gratulacyjne Prezesa KRUS

Inne Konkursy

Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego współpracowała z Ministerstwem Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Centralnym Instytutem Ochrony Pracy oraz innymi instytucjami, m.in. Zakładem Ubezpieczeń Społecznych, Państwową Inspekcją Pracy w ramach Ogólnopolskiego Konkursu Poprawy Warunków Pracy. Celem Konkursu było inspirowanie do podejmowania działań oraz upowszechnianie opracowań i rozwiązań poprawiających bezpieczeństwo i warunki pracy, a jego przedmiotem – wdrożone rozwiązania techniczne i organizacyjne, a także prace naukowo-badawcze, których zastosowanie umożliwia poprawę bezpieczeństwa i warunków pracy. W 2019 roku zaopiniowanych zostało 71 wniosków zgłoszonych do Konkursu. Przedstawiciele Kasy uczestniczyli w pracach Sądu Konkursowego.

dr Aleksandra Hadzik Prezes KRUS wręcza nagrodę specjalną ufundowaną przez Kasę w kategorii prac naukowo-badawczych, za opracowanie pt. „Ogrzewana rękawica do ochrony przed zimnem”

Laureaci Ogólnopolskiego Konkursu Poprawy Warunków Pracy w 2019 roku

Współpracowano również z Zarządem Głównym Związku Ochotniczych Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej w zakresie organizacji:

- Ogólnopolskiego Konkursu „Najlepsi z Najlepszych” na Wzorową Młodzieżową Drużynę Pożarniczą i jej Opiekuna – przekazano zestaw ratownictwa przedlekarskiego dla jednej z wyróżnionych drużyn;
- Ogólnopolskiego Turnieju Wiedzy Pożarniczej „Młodzież Zapobiega Pożarom” – laureat Turnieju otrzymał list gratulacyjny oraz nagrodę specjalną Prezesa KRUS.

4.2. Przeglądy gospodarstw i prac polowych

Inspektorzy prewencji z jednostek terenowych Kasy organizowali wizytacje i przeglądy gospodarstw rolnych, realizowane najczęściej w trakcie wzmożonych prac polowych: wiosennych, sianokosów, żniw czy wykopków. Celem wizytacji było sprawdzenie stanu technicznego maszyn i urządzeń posiadanych przez rolników oraz ich wyposażenia i wskazanie zagrożeń związanych z użytkowaniem wadliwego sprzętu, braku odpowiedniego ubioru i wyposażenia, a także zwrócenie uwagi rolników na stan podwórzy, ewentualny bałagan w obejściu, stan instalacji elektrycznej i przestrzeganie zasad bezpiecznej pracy w trakcie wykonywania prac rolniczych.

Przeglądy gospodarstw odbywały się również przy okazji postępowania powypadkowego, a z uwagi na prowadzenie przez Kasę w 2019 roku kampanii prewencyjnych „Upadek to nie przypadek” i „Nie daj się wkręcić” przeprowadzono dodatkowo wizytacje z wykorzystaniem list kontrolnych przygotowanych w celu zapobiegania wypadkom z grup: „upadek osób” oraz „pochwycenie i uderzenie przez części ruchome maszyn i urządzeń”.

Lista kontrolna
ocena gospodarstwa rolnego
pod kątem zagrożeń przyczyniających
się do zaistnienia wypadków z udziałem maszyn i urządzeń rolniczych

Lp.	Wyszczególnienie	Tak	Nie	Nie dotyczy
1.	Przechowywanie maszyn i urządzeń w miejscu uniemożliwiającym swobodny dostęp do nich osobom nieupoważnionym (m.in. dzieciom) oraz zwierzętom			
2.	Dostępność instrukcji obsługi maszyn i urządzeń będących na wyposażeniu gospodarstwa			
3.	Kompletne, nieuszkodzone osłony i zabezpieczenia ruchomych oraz ostrych elementów maszyn i urządzeń			
4.	Wyposażenie gospodarstwa w odzież roboczą przylegającą do ciała, chroniącą przed chłodem i przegrzaniem			
5.	Dostępność środków ochrony indywidualnej - ochron głowy, oczu, twarzy, rąk oraz układu oddechowego			
6.	Wyposażenie wałów napędowych WOM w kompletne i nieuszkodzone osłony i łańcuszki			
7.	Wyposażenie pilarki tarczowej w kompletne osłony oraz klin rozszczepiający, popychacz i dociskacz			
8.	Prawidłowe usytuowanie pilarki tarczowej, ład, porządek wokół urządzenia			
9.	Sprawny hamulec bezwładnościowy pilarec łańcuchowej			
10.	Ciągniki rolnicze			
	• sprawne technicznie, posiadające sygnał dźwiękowy i aktualne badania techniczne			
	• wyposażone w bezpieczne kabiny lub ramy ochronne			
	• stopnie wejściowe – utrzymane w dobrym stanie technicznym, czyste			
11.	Wyposażenie gospodarstwa w podpory i kliny itp., zapobiegające niekontrolowanemu przemieszczaniu się maszyn oraz urządzeń			
12.	Sprawne sprzężyny i podpory ułatwiające agregowanie			
13.	Stopnie wejściowe, schody, drabinki, podesty ułatwiające wchodzenie i schodzenie z przyczep, maszyn itd.			
14.	Wyposażenie ciągników i maszyn samojezdnych w apteczki pierwszej pomocy, gaśnice, kamizelki odblaskowe i trójkąty ostrzegawcze			
15.	Stosowanie rozwiązań zabezpieczających ładunki objętościowe przed samoczynnym przemieszczaniem się lub upadkiem podczas transportu (atestowanych pasów spinających, podwyższonych burt itp.)			
16.	Sprawne i nieuszkodzone instalacje zasilające elektronarzędzia			

Lista kontrolna, dzięki której rolnik samodzielnie może określić zagrożenia dla bezpieczeństwa w prowadzonym przez siebie gospodarstwie (do pobrania ze strony www.krus.gov.pl)

Lp.	Wyszczególnienie	Tak/Nie
1.	Porządek w obrębie podwórza, obejścia i stanowisk pracy oraz w pomieszczeniach gospodarskich	
2.	Wydzielone ciągi komunikacyjne, place manewrowe, itp.	
3.	Odprowadzenie wód opadowych	
4.	Oddzielenie części mieszkalnej gospodarstwa od produkcji	
5.	Nawierzchnia podwórza w dobrym stanie, bez nierówności, utwardzona, niesliska	
6.	Uporządkowane ciągi komunikacyjne, niezastawione, bez porzuconych przedmiotów, narzędzi i leżących przewodów elektrycznych itp.	
7.	Oświetlone podwórze i stanowiska pracy oraz wnętrza budynków gospodarskich	
8.	Brak ubytków i nierówności podłóg i posadzek w budynkach	
9.	Oznakowanie progów w wejściach i przejściach	
10.	Zabezpieczenia drzwi przed samoczynnym zamknięciem	
11.	Zabezpieczenia otworów stropowych i ściennych (oznakowanie listwą podłogową, barierkami)	
12.	Schody <ul style="list-style-type: none"> • prawidłowo wykonane stopnie (prawidłowe schody: kąt nachylenia 30°, stopień: wysokość/głębokość – 0,17m/0,29m) • dobra przyczepność i czystość nawierzchni • poręcze (przy schodach powyżej 5 stopni) • brak ubytków w stopniach schodów • niezastawione przedmiotami • zadaszenie schodów zewnętrznych 	
13.	Ciągniki rolnicze używane w gospodarstwie <ul style="list-style-type: none"> • dobry stan i czystość stopni wejściowych • ład i porządek w kabinie, bez porzuconych narzędzi i innych przedmiotów 	
14.	Schody, drabinki, podesty ułatwiające wchodzenie i schodzenie z przyczep używanych w gospodarstwie	
15.	Stanowiska, kojce i boksy dla zwierząt zbudowane w sposób, który umożliwia karmienie i pojenie bez wchodzenia do środka, a także otwieranie drzwi na zewnątrz	
16.	Zabezpieczenia antypoślizgowe na ciągach komunikacyjnych, w pomieszczeniach związanych z obsługą zwierząt narażonych na wodę i odchody	
17.	Brak zagrożenie dla osób postronnych ze strony psów stróżujących (kojce i wybiegi)	
18.	Używanie obuwia roboczego z podeszwą antypoślizgową i usztywniającą staw skokowy	
19.	Dostępność sprzętu asekuracyjnego do pracy w zbiornikach i na wysokości	
20.	Drabiny używane w gospodarstwie <ul style="list-style-type: none"> • prawidłowo ustawione, pod kątem nieprzekraczającym 65°-75° oraz wystające ponad powierzchnię wchodzenia na co najmniej 0,75 m • niewadliwe, posiadające zabezpieczenia przed przewróceniem i osunięciem (haki zaczepowe, zakotwienia gumowe lub ostre) • czyste, w dobrym stanie technicznym 	
21.	Wypożyczenie w sprzęt wspomagający transport ręczny (np. taczki, wózki, windy, liny)	

Lista kontrolna, dzięki której rolnik samodzielnie może określić zagrożenia dla bezpieczeństwa w prowadzonym przez siebie gospodarstwie (do pobrania ze strony www.krus.gov.pl)

W 2019 roku inspektorzy Kasy wizytowali 13 557 gospodarstw rolnych, gdzie przeprowadzili przeglądy gospodarstw i prac polowych oraz udzielili rolnikom indywidualnego instruktażu.

OR KRUS we Wrocławiu – wizytacja gospodarstwa rolnego podczas prac

OR KRUS w Częstochowie – wizytacja podczas prac żniwnych w Bronowie

OR KRUS w Białymstoku – wizytacja podczas prac polowych

OR KRUS w Białymstoku – wizytacja gospodarstwa w oparciu o listę kontrolną kampanii „Upadek to nie przypadek” – oznakowanie progów

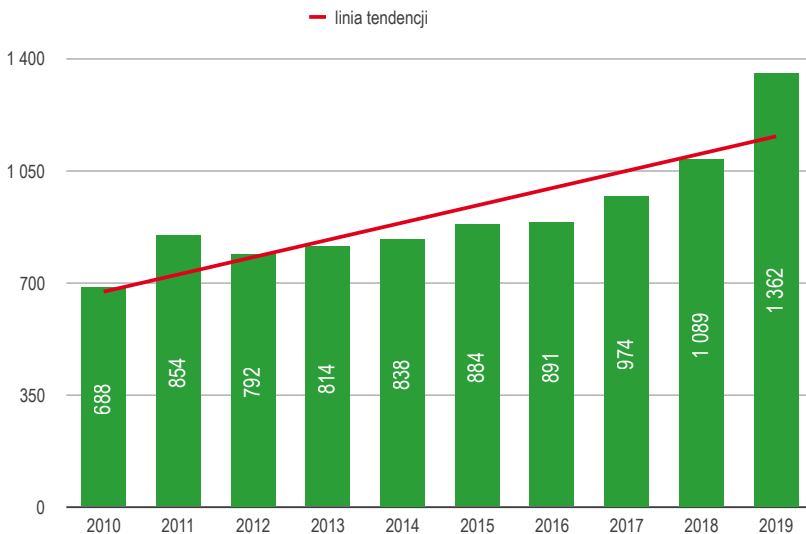
4.3. Stoiska informacyjno-prewencyjne KRUS

W 2019 roku zorganizowano 1 362 stoisk informacyjno-prewencyjnych i punktów informacyjnych KRUS podczas targów, wystaw rolniczych, dożynek, festynów, pikników czy „Dni Otwartych Drzwi” w Ośrodkach Doradztwa Rolniczego. Łącznie odwiedziło je 159 049 rolników, członków ich rodzin i osób zainteresowanych tematem ubezpieczeń społecznych rolników.

Przy stoiskach rozpowszechniano prewencyjne materiały popularyzatorskie (np. broszury, ulotki), promowano odzież roboczą i ochrony osobiste dla rolników, wyroby oznaczone „Znakiem Bezpieczeństwa KRUS” oraz maszyny zwiększające bezpieczeństwo pracy w gospodarstwie rolnym. Organizowano również konkursy wiedzy o bhp dla rolników i ich rodzin, a także pokazy bezpiecznej pracy i udzielania pierwszej pomocy, a pracownicy KRUS udzielali informacji o zagrożeniach wypadkami przy pracy oraz przysługujących ubezpieczonym w Kasie świadczeniach.

Wykres nr 23

Zestawienie danych na temat liczby stoisk informacyjno-prewencyjnych zorganizowanych przez jednostki terenowe KRUS w latach 2010–2019

OR KRUS w Lublinie – stoisko informacyjno-prewencyjne podczas dożynek powiatowych w Woli Osowińskiej

OR KRUS w Olsztynie – stoisko informacyjno-prewencyjne KRUS podczas dożynek w Filicach

OR KRUS w Częstochowie – stoisko informacyjno-prewencyjne podczas dożynek w Niegowie

OR KRUS w Bydgoszczy – stoisko informacyjno-prewencyjne w Tłuchowie

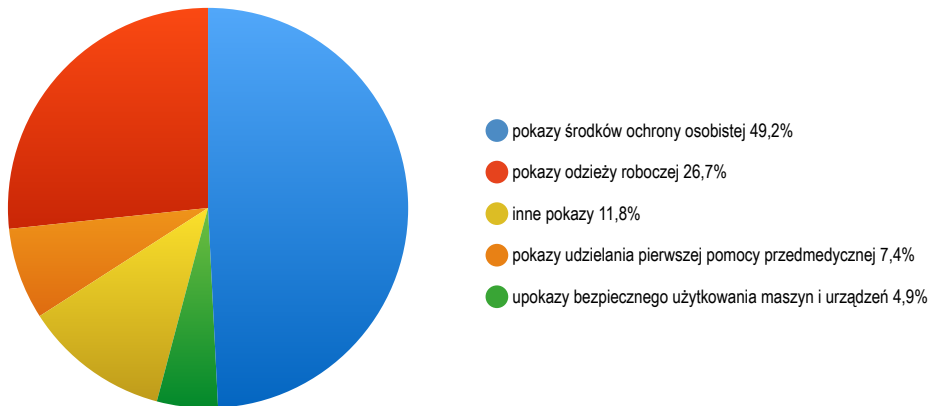
Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego organizowała ponadto stoiska informacyjno-prewencyjne podczas międzynarodowych oraz ogólnopolskich targów i wystaw rolniczych, wśród których były:

- Centralne Targi Rolnicze, 1–3 lutego 2019 roku w Nadarzynie;
- Wystawa Rolnicza Mazurskie Agro Show, 9–10 lutego 2019 roku w Ostródzie;
- Targi Rolnicze AGRO-PARK, 2–3 marca 2019 roku w Lublinie;
- Międzynarodowe Targi Techniki Rolniczej, 15–17 marca 2019 roku w Kielcach;
- Regionalna Wystawa Zwierząt Hodowlanych i Dnia z Doradztwem Rolniczym, 29–30 czerwca 2019 roku w Szepietowie;
- Międzynarodowe Targi Rolno-Przemysłowe AGRO-TECH, połączone z Regionalną Wystawą Zwierząt Hodowlanych, 29–30 czerwca 2019 roku w Minikowie;
- Krajowa Wystawa Bydła Simentalskiego, 24–25 sierpnia 2019 roku w Rudawce Rymanowskiej;
- Krajowa Wystawa Rolnicza oraz Dożynki Jasnogórskie, 31 sierpnia – 1 września 2019 roku w Częstochowie;
- Międzynarodowe Dni z Doradztwem Rolniczym, połączone z Regionalną Wystawą Zwierząt Hodowlanych, 7–8 września 2019 roku w Siedlcach;
- Dożynki Prezydenckie, 14–15 września 2019 roku w Spale;
- Międzynarodowa Wystawa Rolnicza AGRO SHOW, 19–22 września 2019 roku w Bednarach.

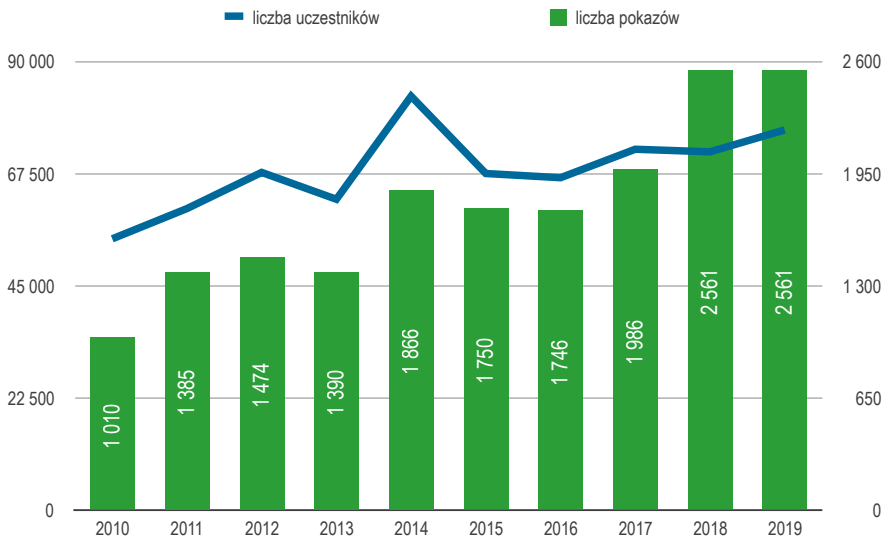
4.4. Pokazy i wystawy

Przy współudziale jednostek terenowych Kasy odbyło się 2 561 pokazów dla 76 529 osób. Ich celem było zaprezentowanie w praktyce wiedzy na temat zasad bezpiecznej pracy. W 2019 roku prezentacje dotyczyły odzieży roboczej i środków ochrony osobistej, bezpiecznego sposobu użytkowania maszyn i urządzeń rolniczych (m.in. pilarek), stosowania osłon na WOM, a także udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej (przy współpracy z ratownikami z jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych).

Wykres nr 24
Pokazy przeprowadzone przez jednostki terenowe KRUS w 2019 roku

Wykres nr 25
Pokazy przeprowadzone przez jednostki organizacyjne KRUS w latach 2010–2019

OR KRUS w Białymstoku – pokaz wymiany osłony wału przegubowo-teleskopowego w Małowistej

OR KRUS w Białymstoku – pokaz bezpiecznej obsługi pilarki łańcuchowej w Łubinie Kościelnym

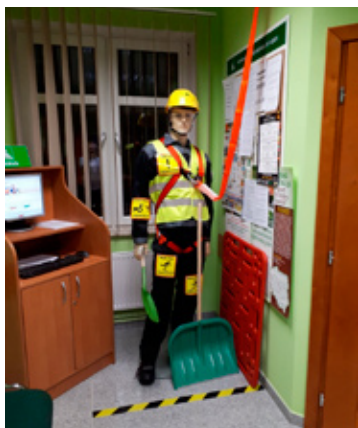
OR KRUS we Wrocławiu – pokaz udzielania pierwszej pomocy przez OSP w Szkole Podstawowej w Stroniu Śląskich

OR KRUS w Bydgoszczy – pokaz prawidłowego użytkowania pilarki

W siedzibach jednostek terenowych zorganizowano 286 wystaw promujących bezpieczną pracę w rolnictwie.

Były to m.in. wystawy odzieży roboczej, środków ochrony osobistej, zdjęć z przeprowadzonych działań prewencyjnych czy prac plastycznych zgłoszonych do konkursów organizowanych przez KRUS.

OR KRUS w Zielonej Górze – wystawa dot. bezpiecznej pracy

OR KRUS w Bydgoszczy – wystawa w PT KRUS we Wrocławku

4.5. Popularyzowanie zasad bezpiecznej pracy za pośrednictwem środków masowego przekazu

Dzięki współpracy z mediami w 2019 roku w prasie ogólnopolskiej i lokalnej ukazały się 104 artykuły, a na portalach internetowych można było przeczytać 168 publikacji. Wyemitowano także 36 audycji telewizyjnych i 41 radiowych. Tematyka publikacji dotyczyła różnych aspektów bezpiecznego wykonywania pracy w gospodarstwie rolnym, a także zagrożeń związanych z pracą rolnika, w tym sposobów ich usuwania. Materiały obejmowały również statystyki wypadków i chorób zawodowych, przyczyny ich występowania oraz zasady postępowania w przypadku zaistnienia zdarzenia wypadkowego lub podejrzenia wystąpienia rolniczej choroby zawodowej. Media publikowały również zaproszenia do udziału w szkoleniach, pokazach oraz konkursach organizowanych przez Kasę. Relacjonowały m.in. podsumowania konkursów i przebieg przeglądów prac polowych podczas wzmożonych prac w okresie żniw i wykopków. Wiele działań prewencyjnych objętych było patronatem medialnym lokalnych redakcji.

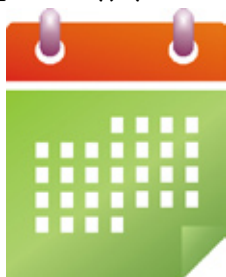
Na stronie internetowej www.krus.gov.pl zamieszczono kwartalne komunikaty o wypadkach przy pracy i chorobach zawodowych rolników, list Prezesa KRUS do rolników i ich dzieci, a także opracowania o tematyce prewencyjnej:

- „Rolniku! Pomyśl o sobie – masz tylko jedno życie i zdrowie”;
- „Kleszcze – kłujący temat! ”;
- „Kolejne wyróżnienia Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego wręczone! Rolniku, rozważ zakup sprzętu i odzieży ochronnej rekomendowanych przez Kasę”;
- „Środki ochrony roślin niszczą nie tylko owady, grzyby i chwasty, ale także zdrowie człowieka”;
- „Pamiętaj! Im więcej „promili” tym mniej bezpieczeństwa”;
- „Żniwa w pełni – uwaga na pył rolniczy”;
- „Bezpieczeństwo pracy w gospodarstwach podczas żniw”;
- „Bezpieczeństwo pracy podczas użytkowania maszyn do zbiorów roślin okopowych”;
- „Dobrze zorganizowany warsztat narzędziowy to niezbędne pomieszczenie w każdym gospodarstwie rolnym”;
- „Jak nie dać się wkręcić? ”;
- „Dermatozy dotyczą również rolników”.

Przykład opracowania o tematyce prewencyjnej

Odwiedzający stronę internetową Kasy www.krus.gov.pl w zakładce „Kalendarz Wydarzeń Prewencyjnych” mogli przeglądać i wyszukiwać realizowane przez jednostki terenowe KRUS działania prewencyjne, np. szkolenia, pokazy, wystawy, według takich kryteriów jak m.in. data czy miejsce realizacji. W 2019 roku do systemu wprowadzono 11 043 wydarzeń prewencyjnych.

Kona Kalendarza Wydarzeń Prewencyjnych

Jak co roku, Kasa ogłosiła i przeprowadziła kolejną XXV edycję konkursu „W rolnictwie można pracować bezpieczniej”. Konkurs skierowany był do dziennikarzy i osób publikujących w środkach masowego przekazu: prasie, na stronach internetowych, w rozgłośniach radiowych i telewizji. Konkurs miał na celu oddziaływanie na poprawę bezpieczeństwa pracy rolników i ich rodzin poprzez upowszechnianie

wiedzy o zagrożeniach i zasad bezpiecznej pracy, zawartych m.in. w ustanowionych przez prezesa Kasy „Zasadach ochrony życia i zdrowia w gospodarstwie rolnym” oraz „Wykazie czynności szczególnie niebezpiecznych, związanych z prowadzeniem gospodarstwa rolnego, których nie należy powierzać dzieciom poniżej 16 lat”. XXV edycja konkursu poświęcona była problematyce zapobiegania wypadkom z udziałem maszyn i urządzeń rolniczych. Udział w niej wzięło 25 osób, które zgłosiły 102 publikacje, oceniane w trzech kategoriach: „artykuły prasowe i publikacje internetowe”, „audycje radiowe” i „audycje telewizyjne”.

4.6. Seminaria i konferencje

Pracownicy Centrali Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego uczestniczyli w konferencjach, spotkaniach i posiedzeniach, na których poruszono zagadnienia związane z ergonomią oraz bezpieczeństwem pracy w rolnictwie. Uczestniczono m.in. w:

- Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej pt. „Bezpieczeństwo i zdrowie w pracy. 15 lat prewencji wypadkowej z Zakładem Ubezpieczeń Społecznych”, organizowanej w Katowicach przez Katedrę Prawa Pracy i Polityki Socjalnej Uniwersytetu Śląskiego, Zakład Ubezpieczeń Społecznych oraz Koło Naukowe Prawa Pracy „Opus per laborem” 21 listopada 2019 roku;
- Międzynarodowej Konferencji pt. „Aktywna starość na obszarach wiejskich. Między diagnozą a działaniem” organizowanej przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi w Ołtarzewie w dniu 13–14 listopada 2019 roku

Kasa współpracowała z Centralnym Instytutem Ochrony Pracy – Państwowym Instytutem Badawczym w ramach Ogólnopolskiego Konkursu Poprawy Warunków Pracy. Przedstawiciel Biura uczestniczył w pracach Sądu Konkursowego.

Ponadto współorganizowano oraz uczestniczono w:

- XXV Międzynarodowej Konferencji Naukowej pt. „Problemy intensyfikacji produkcji zwierzęcej z uwzględnieniem ochrony środowiska, standardów UE i produkcji energii alternatywnej, w tym biogazu”, organizowanej w Falentach przez Instytut Technologiczno-Przyrodniczy w dniach 11–12 września 2019 roku;
- XXV Krajowej Konferencji pt. „Problematyka bezpieczeństwa, ergonomii oraz ekologii w użytkowaniu maszyn i ciągników rolniczych”, organizowanej w Poznaniu przez Sieć Badawczą ŁUKASIEWICZ – Przemysłowy Instytut Maszyn Rolniczych w dniu 07 listopada 2019 roku Na Konferencji wygłoszono referat pt. „Wypadki przy pracy i choroby zawodowe rolników oraz działania prewencyjne KRUS na rzecz ograniczenia wypadków przy obsłudze zwierząt oraz chorób zawodowych zakaźnych”.

Pracownicy Oddziałów Regionalnych i Placówek Terenowych KRUS uczestniczyli w licznych spotkaniach oraz konferencjach organizowanych m.in. przez: Ośrodki Doradztwa Rolniczego, Starostwa Powiatowe, Państwową Inspekcję Pracy, Izby Rolnicze, Państwową Straż Pożarną, Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa oraz Państwową Straż Pożarną.

4.7. Udział Kasy w tworzeniu systemu ratownictwa przedlekarskiego

Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w celu łagodzenia skutków wypadków przy pracy rolniczej kontynuowała współpracę ze Związkiem Ochotniczych Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej. W 2019 roku wspierając rozwój systemu ratownictwa przedlekarskiego w rejonach wiejskich zakupiono 200 zestawów ratownictwa, które przekazano do rozdysponowania przez oddziały regionalne na terenie całej Polski.

OR KRUS w Łodzi – wręczenie torby OSP w Wierzchach

OR KRUS w Gdańsku – przekazanie zestawu ratownictwa dla OSP w Starym Polu

Tabela nr 24

Interwencje z wykorzystaniem zestawów ratownictwa przedlekarskiego w latach 2009–2019

Rok	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Liczba akcji ratunkowych z wykorzystaniem zestawów ratownictwa przedlekarskiego, przekazanych OSP przez KRUS	3 611	4 638	4 315	3 749	4 063	3 703	4 571	3 626	4 762	4 703	4 374

W 2019 roku przeprowadzono 4 374 interwencje z wykorzystaniem zestawów ratownictwa przedlekarskiego, udzielając pomocy 4 656 osobom. Informację o liczbie interwencji z wykorzystaniem zestawów oraz o liczbie osób, którym udzielono pomocy, w podziale na OR KRUS, przedstawiono w **załączniku nr 10**.

5. Oddziaływanie KRUS na rzecz właściwej produkcji i dystrybucji środków stosowanych w rolnictwie oraz sprzętu i odzieży ochronnej

Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w celu określenia okoliczności i przyczyn wypadków z udziałem maszyn i urządzeń rolniczych oraz kierunków i form oddziaływania prewencyjnego, analizowała przyczyny wypadków z ich udziałem w następujących grupach wypadkowych: grupie 06 „przejechanie, uderzenie, pochwycenie przez środek transportu w ruchu”, grupie 07 „pochwycenie i uderzenie przez części ruchome maszyn i urządzeń” oraz grupie 03 „upadek przedmiotów”.

Pracownicy Kasy, podczas targów i wystaw rolniczych, dokonywali oceny ofert rynkowych producentów maszyn i urządzeń do produkcji rolnej pod względem poziomu

bezpieczeństwa ich użytkowania. Zachęcano do ubiegania się o „Znak Bezpieczeństwa KRUS” oraz typowano wyroby do wyróżnienia targowego „Wyrób zwiększający bezpieczeństwo pracy w gospodarstwie rolnym”.

„Znak Bezpieczeństwa KRUS”

W ramach oddziaływania KRUS na rzecz właściwej produkcji i dystrybucji środków stosowanych w rolnictwie oraz sprzętu i odzieży ochronnej, podczas XXV Międzynarodowych Targów Techniki Rolniczej AGROTECH w Kielcach, wręczono zezwolenia na oznaczanie „Znakiem Bezpieczeństwa KRUS”:

- zbiornikom dwupłaszczowym do magazynowania i dozowania paliw płynnych klasy III – oleju napędowego produkowanych przez firmę SWIMER Łukasz Otremba, ul. Płaska 64, 87–100 Toruń;
- dwuczęściowemu kombinezonowi ochronnemu: bluza z kapturem art. AM-22, spodnie art. AM-23 produkowanemu przez firmę ARLEN S.A., ul. Adama Braniczkiego 17, 02–972 Warszawa.

Zbiorniki dwupłaszczowe do magazynowania i dozowania paliw płynnych klasy III – oleju napędowego produkowane przez firmę SWIMER Łukasz Otremba

Dwuczęściowy kombinezon ochronny: bluza z kapturem art. AM-22, spodnie art. AM-23 produkowany przez firmę ARLEN S.A.

Wyróżnienie Targowe „Wyrób zwiększający bezpieczeństwo pracy w gospodarstwie rolnym”

Podczas Międzynarodowych Targów Techniki Rolniczej AGROTECH wręczono także dwa Wyróżnienia Targowe „Wyrób zwiększający bezpieczeństwo pracy w gospodarstwie rolnym” wraz ze statuetką Dobrosław. Wyróżnienia otrzymały:

- linia obuwia bezpiecznego z poliuretanu PPO PU Boots firmy PPO PP, ul. Dworcowa 25, 47–100 Strzelce Opolskie;
- zbiorniki do magazynowania nawozów płynnych AgriMaster firmy Kingspan Environmental Sp. z o. o.

Linia obuwia bezpiecznego z poliuretanu PPO PU boots firmy PPO PP

Zbiorniki do magazynowania nawozów płynnych AgriMaster firmy Kingspan Environmental Sp. z o. o.

Uroczyste wręczenie „Znaku Bezpieczeństwa KRUS” oraz Wyróżnień Targowych „Wyrób zwiększający bezpieczeństwo pracy w gospodarstwie rolnym” odbyło się podczas gali 25. Międzynarodowych Targów Techniki Rolniczej w Kielcach

Bezpieczne wyroby oznaczone „Znakiem Bezpieczeństwa KRUS” i wyróżnione jako „Wyrób zwiększający bezpieczeństwo pracy w gospodarstwie rolnym” promowano podczas targów, konferencji, sympozjów i spotkań z rolnikami. Wykaz wszystkich wyrobów udostępniono na stronie internetowej Kasy.

W 2019 roku współpracowano z Komisją Kwalifikującą wyroby do „Znaku Bezpieczeństwa KRUS”. Zorganizowano posiedzenie Komisji, na którym rozpatrzono wnioski o przyznanie „Znaku Bezpieczeństwa KRUS” dla:

- butów z poliuretanu – model 1042, 2048, 2051 oraz trzewików z podnoskiem kompozytowym i niemetalową wkładką antyprzebiciową – model 707, produkowanych przez firmę PPO PP, ul. Dworcowa 25, 47–100 Strzelce Opolskie;
- wózka widłowego z przeciwwagą o napędzie elektrycznym marki UniCarriers, model/typ TX3–15S/AS2N1L15Q, którego autoryzowanym importerem jest firma POLSAD Jacek Korczak ul. Holenderska 14, 99–300 Kutno.

Komisja Kwalifikująca wyroby do „Znaku Bezpieczeństwa KRUS” pozytywnie rozpatrzyła wniosek firmy PPO PP. Przewodniczący Komisji rekomendował Prezesowi Kasy przyznanie „Znaku Bezpieczeństwa KRUS” wyrobom zgłoszonym przez ww. firmę.

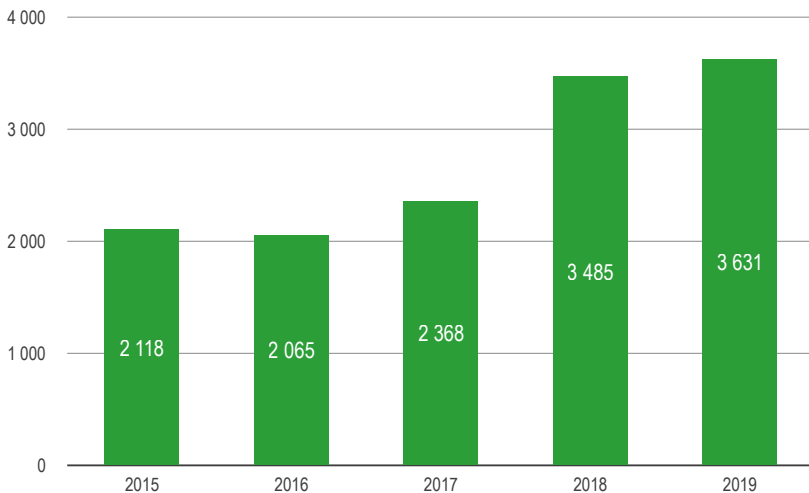
Posiedzenie Komisji Kwalifikującej wyroby do „Znaku Bezpieczeństwa KRUS”

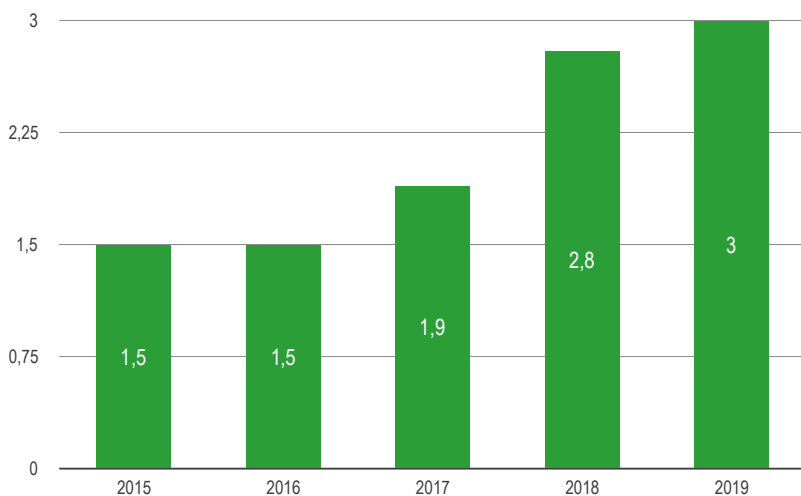
6. Finansowanie działań prewencyjnych KRUS z Funduszu Prewencji i Rehabilitacji

W 2019 roku Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego wydatkowała na realizowaną działalność prewencyjną ogółem 3 631 tys. zł ze środków Funduszu Prewencji i Rehabilitacji, tj. o 146 tys. więcej niż w 2018 roku.

Wykres nr 26
Koszty działalności prewencyjnej KRUS w latach 2015–2019

Wykres nr 27
Kwota wydatkowana na jednego ubezpieczonego w KRUS w latach 2015–2019

Na przeprowadzenie działań prewencyjnych w 2019 roku wydatkowano średnio 3 zł na jednego ubezpieczonego w KRUS, w porównaniu do 2018 roku kwota ta wzrosła o 0,2 zł.

Podsumowanie

W 2019 roku do Placówek Terenowych i Oddziałów Regionalnych KRUS zgłoszono 13 641 zdarzeń wypadkowych. W stosunku do roku poprzedniego ich liczba obniżyła się o 1 654, tj. 10,8%, a w ciągu 10 lat – o 12 664, tj. 48,1%, przy spadku liczby osób ubezpieczonych o 344 417, tj. 22,4% w stosunku do 2010 roku, a do 2018 roku – o 35 129, tj. 2,9%. Za wypadki przy pracy rolniczej, w rozumieniu ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników (bez względu na skutki zdrowotne wypadku), uznano 12 909 zdarzeń, o 2 089, tj. 13,9%, mniej niż w roku ubiegłym. Wypłatą jednorazowych odszkodowań zakończyło się 10 295 wypadków, o 1 566, tj. 13,2% mniej niż w roku ubiegłym i o 6 602, tj. 39,1% mniej niż 10 lat temu, a o prawie 80% mniej od momentu rozpoczęcia przez KRUS działalności prewencyjnej.

Struktura **orzeczonego uszczerbku na zdrowiu** w porównaniu z rokiem ubiegłym nie uległa zmianie. U większości poszkodowanych (61,1%) uszczerbek na zdrowiu nie przekroczył 5%, a u 0,7% poszkodowanych orzeczono uszczerbek powyżej 60%. Niezdolność do samodzielnej egzystencji wskutek wypadku stwierdzono u 19 osób.

Wypłacono **jednorazowe odszkodowania z tytułu śmierci** wskutek 57 wypadków przy pracy rolniczej – o 24, tj. 29,6% mniej niż w 2018 roku. W ciągu ostatnich 10 lat liczba wypadków śmiertelnych zakończonych wypłatą jednorazowego odszkodowania zmniejszyła się o 32, tj. 36%.

Wskaźnik wypadkowości, mierzony liczbą wypadków powodujących wypłatę jednorazowych odszkodowań na 1 000 ubezpieczonych w KRUS, wyniósł 8,5 i w porównaniu do 2018 roku zmniejszył się o 1, a od 2010 roku obniżył się o 2,4. Nadal występuje duże zróżnicowanie wskaźnika wypadkowości pomiędzy województwami – waha się on od 4,5 do 11,2 wypadków na 1 000 ubezpieczonych.

Podobnie jak w latach poprzednich najwięcej wypadków było w grupach wypadkowych: „upadek osób” (48,3%) i „uderzenie, przygniecenie i pogryzienie przez zwierzęta” (12%), oraz „pochwycenie i uderzenie przez ruchome części maszyn i urządzeń” (11,9%). Razem stanowiły one 72,2% wszystkich wypadków zakończonych wypłatą jednorazowych odszkodowań. Najwięcej wypadków śmiertelnych odnotowano w grupach: „upadek przedmiotów” (15 wypadków, tj. 26,3%) oraz „przejechanie, uderzenie, pochwycenie i przygniecenie przez środek transportu w ruchu” (12 wypadków, tj. 21,1%). Większość poszkodowanych w wypadkach (69,6%) to mężczyźni w wieku 50–59 lat (24%) i 40–49 lat (18,7%).

Z danych pozyskanych podczas prowadzenia postępowania powypadkowego wynika, że najczęstszymi przyczynami wypadków były:

- zły stan nawierzchni (nierówne, śliskie, grząskie);
- nieużywanie odpowiedniego obuwia roboczego;
- niedostateczna koncentracja uwagi na wykonywanej czynności;
- niewłaściwe operowanie kończynami w strefie zagrożenia;
- narowistość i agresja zwierząt, niewynikające z ich fizjologii (np. z rui, pierwszej laktacji, porodu, zapalenia wymion);

- niewłaściwe uchwycenie, trzymanie narzędzi, środków i przedmiotów pracy;
- niewłaściwy sposób obsługi zwierząt, w tym niezachowanie szczególnej ostrożności podczas kontaktu z osobnikami niebezpiecznymi;
- wady konstrukcyjne budynków, schodów i stanowisk dla zwierząt;
- nieprawidłowy sposób wchodzenia i schodzenia z maszyn rolniczych, przyczep, wozów itp.;
- niewłaściwe tempo pracy, pośpiech;
- niekorzystanie lub nieprawidłowy sposób wchodzenia i schodzenia z drabin, podestów i rusztowań podczas pracy na wysokości;
- brak ubrania i obuwia roboczego;
- nieprawidłowo skonstruowane drabiny (np. brak zabezpieczeń przed przechyłem i osunięciem, zły rozstaw szczebli itp.);
- zaskoczenie niespodziewanym zdarzeniem;
- niewłaściwa obsługa i eksploatacja maszyn i urządzeń rolniczych (regulacja, naprawy, agregowanie itp.);
- brak lub niewłaściwe osłony i zabezpieczenia ruchomych elementów maszyn i urządzeń rolniczych.

Wyplacono 337 jednorazowych odszkodowań z tytułu uszczerbku na zdrowiu bądź śmierci wskutek choroby zawodowej (170 w 2010 roku, a 337 w 2018 roku). Dominowały choroby zakaźne przenoszone przez kleszcze (282 przypadki boreliozy i 12 przypadków kleszczowego zapalenia mózgu), a także choroby układu oddechowego (31 przypadków). Choroby odkleszczowe wystąpiły głównie na obszarach Polski północno-wschodniej, w rejonie występowania dużej populacji kleszczy i produkcji bydła mlecznego.

W ramach działalności prewencyjnej, prowadzonej zgodnie z ustawą o ubezpieczeniu społecznym rolników i nakreślonymi przez Prezesa KRUS kierunkami, Kasa upowszechniała „Zasady ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym”, wiedzę o zagrożeniach wypadkami przy pracy rolniczej i chorobami zawodowymi, a także „Wykaz czynności szczególnie niebezpiecznych, związanych z prowadzeniem gospodarstwa rolnego, których nie wolno powierzać dzieciom poniżej 16 lat”. Celem działań prewencyjnych zrealizowanych w 2019 roku, wykorzystujących różnorodne formy oddziaływania na świadomość mieszkańców wsi, było przede wszystkim zwrócenie uwagi na zapobieganie najliczniej występującym zdarzeniom wypadkowym z grup: „upadek osób” oraz „pochwycenia i uderzenia przez ruchome elementy maszyn i urządzeń” w ramach kampanii prewencyjnych „Upadek to nie przypadek” i „Nie daj się wkręcić”. Informowano ponadto o sposobach zapobiegania ukąszeniom przez kleszcze i zasadach postępowania w przypadku ukąszenia, a także o metodach ograniczania ryzyka wystąpienia chorób układu ruchu. Wskazywano mieszkańcom wsi przykłady prostych, niekosztownych rozwiązań eliminujących ryzyko wystąpienia niepożądanych zdarzeń.

W 2019 roku:

- przeprowadzono **4 635** szkoleń, konferencji i spotkań szkoleniowych z zakresu bhp w gospodarstwie rolnym z udziałem **ponad 167,5 tys.** rolników i ich rodzin oraz osób związanych ze środowiskiem wiejskim;
- zrealizowano **3 238** konkursów wiedzy i olimpiad dotyczących bhp w gospodarstwie rolnym (samodzielnie lub we współpracy z innymi instytucjami), w których uczestniczyło **ponad 118,5 tys.** rolników, dzieci z terenów wiejskich i innych osób związanych z rolnictwem;
- zorganizowano **1 362** stoisk i punktów informacyjno-prewencyjnych KRUS podczas imprez masowych dla rolników (targów i wystaw rolniczych, dożynek, festynów i pikników), Dni Otwartych Drzwi w ODR-ach oraz innych spotkań z udziałem mieszkańców wsi;
- przeprowadzono również **2 561** pokazów środków ochrony osobistej i odzieży roboczej dla rolników, pokazów bezpiecznej pracy i udzielania pierwszej pomocy poszkodowanym w wypadkach dla **ponad 76,5 tys.** osób;
- rozpowszechniono szkolenie e-learningowe dla dzieci „Bezpiecznie na wsi mamy – upadkom zapobiegamy”, które w nowoczesnej formie przybliży zagrożenia wypadkowe w gospodarstwach rolnych, a także uczy prawidłowych zachowań podczas przebywania na terenie obejścia – odnotowano **48 000** wejść na stronę szkolenia;
- w oparciu o listy kontrolne wskazano tysiącom rolników zagrożenia wypadkowe, występujące w ich gospodarstwach;
- zakupiono i upowszechniono wśród rolników materiały popularyzujące wiedzę o zasadach bezpiecznej pracy w gospodarstwach rolnych (broszury, ulotki, filmy, plakaty, kalendarze prewencyjne itp.) oraz środki produkcji, których zastosowanie zmniejsza ryzyko wystąpienia chorób zawodowych i wypadków przy pracy u rolników;
- doposażono **200** jednostek OSP w zestawy ratownictwa przedlekarskiego;
- opublikowano w mediach o zasięgu lokalnym i ogólnopolskim szereg materiałów popularyzujących „Zasady ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym” i wiedzę o zagrożeniach wypadkowych, tj. artykułów, audycji radiowych i filmów.

Ponadto inspektorzy ds. prewencji prowadzili wśród rolników instruktaż podczas oględzin miejsca i przedmiotów związanych ze zgłoszonymi wypadkami, a także wydali poszkodowanym zalecenia prewencyjne w celu ograniczenia ryzyka ponownego wypadku. Uczestniczono również w konferencjach, seminariach i spotkaniach poświęconych bezpieczeństwu pracy.

Analiza przyczyn i okoliczności wypadków przy pracy i chorób zawodowych rolników zgłaszanych do KRUS, która jest dokonywana po zakończeniu każdego roku, pozwala na określenie skutecznych form i kierunków wpływania na zmniejszenie ich liczby. Dzięki pozyskaniu większych środków finansowych z Funduszu Prewencji i Rehabilitacji, pracownicy Kasy mieli możliwość dotarcia do jeszcze większej liczby adresatów działań prewencyjnych, realizowanych przez Kasę oraz inne instytucje. I choć

udział w tych przedsięwzięciach jest dobrowolny, a aktualny stan prawny nie nakłada sankcji na rolników nieprzestrzegających zasad bezpiecznej pracy, zwiększa się zainteresowanie tą problematyką na obszarach wiejskich. Za sprawą szybkiego i powszechnego dostępu do informacji, a także możliwości obserwowania i podpatrywania innych rolników w Polsce i na świecie, wielu z nich poznało, jak w praktyce stosować zasady ochrony zdrowia i życia w swoim miejscu pracy, chętnie też podjęło się eliminowania zagrożeń i stosowania rozwiązań poprawiających komfort i bezpieczeństwo pracy.

Wnioski:

- działalność prewencyjna Kasy, której kierunki były określane w oparciu o szczegółową analizę przyczyn i okoliczności zgłaszanych do KRUS wypadków przy pracy i chorób zawodowych osób ubezpieczonych w Kasie, pozwalała na określanie najczęściej występujących zagrożeń wypadkowych, monitorowanie ich przyczyn oraz wskazywanie kierunków, form, tematyki działań profilaktycznych, a także grup ich odbiorców oraz miejsc, gdzie powinny być zorganizowane;
- statystyki wypadkowe potwierdzają skuteczność działań Kasy na rzecz zmniejszenia liczby wypadków przy pracy i chorób zawodowych oraz świadczą o poprawie bezpieczeństwa pracy mieszkańców wsi; wskaźnik wypadkowości (liczba wypadków zakończonych wypłatą jednorazowych odszkodowań na 1 000 ubezpieczonych) obniżył się o 2,4 w ciągu ostatnich 10 lat, a o 1 w porównaniu do 2018 roku;
- podobnie jak w latach poprzednich w 2019 roku prawie połowę odnotowanych zdarzeń stanowiły wypadki z grup: „upadek osób” (48,3%), a kolejne liczne grupy to „uderzenie, przygniecenie i pogryzienie przez zwierzęta” (12%) oraz „pochwycenie i uderzenie przez ruchome części maszyn i urządzeń” (11,9%) – suma wypadków z tych grup stanowi 72,2% wszystkich;
- dzięki kampaniom prewencyjnym prowadzonym w 2018 i 2019 roku pod hasłami „Upadek to nie przypadek” i „Nie daj się wkręcić” nastąpił spadek wypadków w grupie „upadek osób” w porównaniu do 2018 roku o 736, tj. 12,9%, a w przeciągu 10 lat o 3 594 tj. 41,9%, a w grupie „pochwycenie i uderzenie przez ruchome części maszyn i urządzeń” odpowiednio o 237 tj. 16,2%, i 951 tj. 43,8%;
- mimo wielu działań o charakterze prewencyjnym nadal na wysokim poziomie utrzymuje się liczba wypłaconych jednorazowych odszkodowań z tytułu uszczerbku na zdrowiu wskutek choroby zawodowej z uwagi na występowanie dużej liczby zachorowań na boreliozę i kleszczowe zapalenie mózgu;
- efektywności działalności prewencyjnej dobrze służy współpraca z wieloma instytucjami, m.in. samorządami lokalnymi i organizacjami rolniczymi, mająca na celu oddziaływanie na świadomość mieszkańców wsi poprzez popularyzowanie „Zasad ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym” oraz „Wykazu czynności szczególnie niebezpiecznych, związanych z prowadzeniem gospodarstwa rolnego, których nie wolno powierzać dzieciom poniżej 16 lat”;

- różnorodne formy działań prewencyjnych (szkolenia, pogadanki, konkursy, pokazy: bezpiecznej pracy, stosowania ochron osobistych, pomocy przedmedycznej, przeglądy prac polowych, listy kontrolne sporządzane przez inspektorów ds. prewencji, publikacje w mediach, stoiska informacyjne podczas imprez masowych, a także opracowywane przez Kasę materiały popularyzatorskie) kierowane do różnych grup odbiorców zamieszkujących tereny wiejskie, oraz nagradzanie laureatów konkursów prewencyjnych przedmiotami, których zastosowanie zmniejsza ryzyko wystąpienia wypadku, spowodowały wzrost zainteresowania zagadnieniem bezpieczeństwa pracy w gospodarstwach rolnych i motywowały wielu rolników do wprowadzania w swoich gospodarstwach wskazanych zmian.

Załączniki do opracowania pt. „Wypadki przy pracy i choroby zawodowe rolników oraz działania prewencyjne KRUS w 2019 roku”:

1. Zestawienie danych na temat liczby wypadków zgłoszonych w latach 2010–2019 według województw.
2. Zestawienie danych na temat liczby wypadków zakończonych wydaniem decyzji przyznającej jednorazowe odszkodowanie z tytułu uszczerbku na zdrowiu bądź śmierci wskutek wypadku przy pracy rolniczej.
3. Wskaźnik wypadkowości (liczba wypadków zakończonych przyznaniem odszkodowania przypadająca na 1 000 ubezpieczonych) w latach 2010–2019 według województw.
4. Zestawienie danych na temat liczby wypadków, w następstwie których wypłacono jednorazowe odszkodowania w latach 2010–2019 według grup zdarzeń.
5. Zestawienie danych na temat liczby wypadków śmiertelnych zakończonych przyznaniem jednorazowych odszkodowań w latach 2010–2019 według województw.
6. Struktura wypadków śmiertelnych w latach 2010–2019 według grup wypadkowych.
7. Jednostki lub grupy chorób zawodowych, z tytułu których przyznano jednorazowe odszkodowania w latach 2010–2019.
8. Zestawienie danych na temat liczby chorób zawodowych w latach 2010–2019 według województw.
9. Wybrane działania prewencyjne, zrealizowane przez jednostki terenowe KRUS w 2019 roku, w podziale na liczbę działań i liczbę uczestników, według województw.
10. Zestawienie danych na temat liczby interwencji i osób, którym udzielono pomocy z wykorzystaniem zestawów ratownictwa przedlekarskiego zakupionych przez KRUS.

Załącznik nr 1

Zestawienie danych na temat liczby wypadków zgłoszonych w latach 2010–2019, według województw

Lp.	Województwo	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Różnica 2019–2018	2019/2018 (%)	Różnica 2019–2010	2019/2010 (%)
1	dolnośląskie (OR Wrocław)	1 056	1 066	1 012	965	909	801	767	671	590	447	-143	75,8	-609	42,3
2	kujawsko-pomorskie (OR Bydgoszcz)	1 820	1 826	1 698	1 598	1 551	1 430	1 349	1 313	1 187	1 017	-170	85,7	-803	55,9
3	lubelskie (OR Lublin)	3 292	3 305	3 003	3 069	2 782	2 683	2 625	2 456	1 972	1 922	-50	97,5	-1 370	58,4
4	lubuskie (OR Zielona Góra)	278	291	304	283	298	261	232	228	210	186	-24	88,6	-92	66,9
5	łódzkie (OR Łódź)	2 396	2 203	1 922	2 053	1 770	1 742	1 623	1 494	1 220	1 102	-118	90,3	-1 294	46,0
6	małopolskie (OR Kraków)	2 246	2 150	2 051	2 038	1 861	1 747	1 677	1 627	1 420	1 233	-187	86,8	-1 013	54,9
7	mazowieckie (OR Warszawa)	3 269	3 242	3 064	3 031	2 806	2 644	2 407	2 304	1 882	1 705	-177	90,6	-1 564	52,2
8	opolskie (OR Opole)	504	482	413	357	368	341	298	278	223	191	-32	85,7	-313	37,9
9	podkarpackie (OR Rzeszów)	1 834	1 859	1 734	1 792	1 607	1 419	1 326	1 293	1 120	1 004	-116	89,6	-830	54,7
10	podlaskie (OR Białystok)	2 214	2 074	2 037	1 769	1 700	1 558	1 593	1 412	1 218	1 149	-69	94,3	-1 065	51,9
11	pomorskie (OR Gdańsk)	766	826	797	808	735	641	616	624	520	445	-75	85,6	-321	58,1
12	śląskie (OR Częstochowa)	649	610	552	504	487	469	416	348	292	237	-55	81,2	-412	36,5
13	świętokrzyskie (OR Kielce)	1 305	1 281	1 159	1 136	1 080	995	907	866	752	621	-131	82,6	-684	47,6
14	warmińsko-mazurskie (OR Olsztyn)	1 292	1 295	1 212	1 066	1 070	919	911	847	723	645	-78	89,2	-647	49,9
15	wielkopolskie (OR Poznań)	2 977	2 899	2 691	2 563	2 593	2 209	2 100	2 115	1 758	1 574	-184	89,5	-1 403	52,9
16	zachodniopomorskie (OR Koszalin)	407	363	359	342	322	295	263	285	208	163	-45	78,4	-244	40,0
	Ogółem	26 305	25 772	24 008	23 374	21 939	20 154	19 110	18 161	15 295	13 641	-1 654	89,2	-12 664	51,9

Zestawienie danych na temat liczby wypadków zakończonych wydaniem decyzji przyznającej jednorazowe odszkodowanie z tytułu uszczerbku na zdrowiu bądź śmierci wskutek wypadku przy pracy rolniczej w latach 2010–2019, według województw

Lp.	Województwo	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Różnica 2019–2018	2019/2018 (%)	Różnica 2019–2010	2019/2010 (%)
1	dolnośląskie (OR Wrocław)	628	588	599	561	504	464	465	439	390	363	-27	93,1	-265	57,8
2	kujawsko-pomorskie (OR Bydgoszcz)	1 241	1 090	1 039	1 003	1 002	938	872	826	808	720	-88	89,1	-521	58,0
3	lubelskie (OR Lublin)	2 247	2 278	2 161	2 145	2 251	2 084	2 004	1 957	1 758	1 408	-350	80,1	-839	62,7
4	lubuskie (OR Zielona Góra)	193	164	226	193	219	199	179	174	161	149	-12	92,5	-44	77,2
5	łódzkie (OR Łódź)	1 453	1 457	1 339	1 459	1 357	1 205	1 175	1 120	1 024	821	-203	80,2	-632	56,5
6	małopolskie (OR Kraków)	1 356	1 314	1 343	1 307	1 180	1 132	1 105	1 095	1 018	895	-123	87,9	-461	66,0
7	mazowieckie (OR Warszawa)	2 111	2 088	2 115	2 058	2 049	1 846	1 799	1 737	1 481	1 317	-164	88,9	-794	62,4
8	opolskie (OR Opole)	252	258	264	189	189	203	207	163	176	119	-57	67,6	-133	47,2
9	podkarpackie (OR Rzeszów)	1 235	1 195	1 287	1 127	1 067	996	833	920	803	680	-123	84,7	-555	55,1
10	podlaskie (OR Białystok)	1 459	1 395	1 475	1 308	1 230	1 160	1 125	1 101	969	934	-35	96,4	-525	64,0
11	pomorskie (OR Gdańsk)	576	567	611	616	568	520	463	451	454	373	-81	82,2	-203	64,8
12	śląskie (OR Częstochowa)	371	350	348	316	284	293	306	255	184	156	-28	84,8	-215	42,0
13	świętokrzyskie (OR Kielce)	897	883	866	790	836	760	674	652	591	505	-86	85,4	-392	56,3
14	warmińsko-mazurskie (OR Olsztyn)	786	796	801	774	775	713	635	600	484	423	-61	87,4	-363	53,8
15	wielkopolskie (OR Poznań)	1 874	1 911	1 829	1 720	1 907	1 639	1 599	1 572	1 399	1 292	-107	92,4	-582	68,9
16	zachodniopomorskie (OR Koszalin)	218	240	234	240	231	228	221	188	161	140	-21	87,0	-78	64,2
	Ogółem	16 897	16 574	16 537	15 806	15 649	14 380	13 662	13 250	11 861	10 295	-1 566	86,8	-6602	60,9

Załącznik nr 3

Wskaźnik wypadkowości (liczba wypadków zakończonych przyznaniem odszkodowania przypadająca na 1 000 ubezpieczonych) w latach 2010–2019, według województw

Lp. Województwo	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Różnica 2019–2018	Różnica 2019–2010
1 dolnośląskie (OR Wrocław)	10,1	9,7	10,1	9,7	8,9	8,7	9,2	9,2	8,7	8,5	-0,2	-1,6
2 kujawsko-pomorskie (OR Bydgoszcz)	13,6	12,2	11,8	11,7	11,9	11,8	11,5	11,5	11,9	10,9	-1	-2,7
3 lubelskie (OR Lublin)	12,2	12,4	11,9	11,9	12,6	12,0	11,8	12,0	11,2	9,2	-2	-3
4 lubuskie (OR Zielona Góra)	9,6	8,4	11,7	10,2	10,8	11,2	10,4	10,6	10,5	10,1	-0,4	0,5
5 łódzkie (OR Łódź)	11,3	11,5	10,8	11,9	11,3	10,6	10,7	10,7	10,3	8,5	-1,8	-2,8
6 małopolskie (OR Kraków)	8,3	8,1	8,4	8,3	7,6	7,4	7,3	7,4	7,1	6,4	-0,7	-1,9
7 mazowieckie (OR Warszawa)	9,7	9,7	10	9,9	10	9,4	9,5	9,6	8,2	7,6	-0,6	-2,1
8 opolskie (OR Opole)	6,3	6,7	7	5,2	5,4	6,2	6,6	5,5	6,4	4,5	-1,9	-1,8
9 podkarpackie (OR Rzeszów)	11,8	11,5	12,5	11	10,6	10,2	8,6	9,9	8,9	7,8	-1,1	-4
10 podlaskie (OR Białystok)	13,6	13,2	14,3	12,9	12,4	12,2	12,3	12,5	11,4	11,2	-0,2	-2,4
11 pomorskie (OR Gdańsk)	11,2	11,1	12,1	12,4	11,8	11,2	10,3	10,5	11,0	9,3	-1,7	-1,9
12 śląskie (OR Częstochowa)	7,8	7,5	7,6	7,1	6,6	7,1	7,7	6,7	5,2	4,5	-0,7	-3,3
13 świętokrzyskie (OR Kielce)	10,4	10,4	10,3	9,5	10,2	9,7	8,9	9,0	8,5	7,5	-1	-2,9
14 warmińsko-mazurskie (OR Olsztyn)	14,6	15	15,4	15,2	15,6	14,9	13,7	13,4	11,3	10,1	-1,2	-4,5
15 wielkopolskie (OR Poznań)	12,4	12,8	12,4	11,9	13,5	12,1	12,2	12,6	11,6	11,0	-0,6	-1,4
16 zachodniopomorskie (OR Koszalin)	6,3	7	7	7,4	7,4	7,6	7,6	6,8	6,2	5,6	-0,6	-0,7
Ogółem	10,9	10,9	11	10,7	10,8	10,3	10,1	10,2	9,5	8,5	-1	-2,4

Zestawienie danych na temat liczby wypadków, w następstwie których wypłacono jednorazowe odszkodowania w latach 2010–2019, według grup zdarzeń

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Różnica wypadki 2019–2018 (%)	Różnica wypadki 2019–2010 (%)
Ogółem w tym:	16 897	16 574	16 537	15 806	15 649	14 380	13 662	13 250	11 861	10 295	86,8	60,9
Upadek osób (grupa 02)	8 569	8 368	8 087	8 281	7 674	6 778	6 549	6 653	5 711	4 975	87,1	58,1
Upadek przedmiotów (grupa 03)	1 173	1 403	1 350	1 266	1 320	1 138	1 006	908	779	674	86,5	57,5
Zelknięcie się z ostrymi narzędziami ręcznymi i in. ostrymi przedmiotami (grupa 04)	785	843	873	781	813	706	600	621	551	472	85,7	60,1
Uderzenie, przygnięcie przez materiały i przedmioty transportowane mechanicznie lub ręcznie (grupa 05)	301	213	273	236	211	215	233	217	241	193	80,1	64,1
Przejechanie, uderzenie, pochwycenie przez środek transportu w ruchu (grupa 06)	365	339	326	313	271	257	263	235	234	145	62,0	39,7
Pochwycenie i uderzenie przez części ruchome maszyn i urządzeń (grupa 07)	2 173	2 155	2 254	1 863	2 047	1 892	1 671	1 548	1 459	1 222	83,8	56,2
Uderzenie, przygnięcie, pogryzienie przez zwierzęta (grupa 08)	2 187	1 926	1 940	1 807	1 876	1 782	1 742	1 486	1 330	1 236	92,9	56,5
Pożar, wybuch, działanie sił przyrody (grupa 09)	114	101	112	81	99	78	80	84	78	54	69,2	47,4
Działanie skrajnych temperatur (grupa 10)	117	94	88	80	79	82	72	80	58	60	103,4	51,3
Działania materiałów szkodliwych (grupa 11)	18	29	30	19	17	31	13	9	15	8	53,3	44,4
Nagle zachorowania (grupa 12)	147	165	193	193	171	128	126	123	106	108	101,9	73,5
Inne zdarzenia (grupa 13)	948	938	1 011	886	1 071	1 293	1 307	1 286	1 299	1 148	88,4	121,1

Załącznik nr 5

Zestawienie danych na temat liczby wypadków śmiertelnych, w następstwie których przyznano jednorazowe odszkodowania w latach 2010–2019, według województw

Lp.	Województwo	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Różnica 2019–2018	Różnica 2019–2010
1	dolnośląskie (OR Wrocław)	2	1	1	1	0	2	2	0	1	2	1	0
2	kujawsko-pomorskie (OR Bydgoszcz)	4	6	6	3	5	7	1	3	8	5	-3	1
3	lubelskie (OR Lublin)	16	10	9	9	15	12	11	6	13	5	-8	-11
4	lubuskie (OR Zielona Góra)	2	1	0	0	0	4	0	2	1	0	-1	-2
5	łódzkie (OR Łódź)	9	8	11	8	6	5	15	10	8	6	-2	-3
6	małopolskie (OR Kraków)	5	8	4	7	9	1	5	5	4	5	1	0
7	mazowieckie (OR Warszawa)	13	15	19	11	12	6	12	6	11	6	-5	-7
8	opolskie (OR Opole)	3	2	1	0	2	1	2	0	2	2	0	-1
9	podkarpackie (OR Rzeszów)	1	4	7	4	4	1	4	4	5	2	-3	1
10	podlaskie (OR Białystok)	5	10	10	5	8	2	4	12	10	5	-5	0
11	pomorskie (OR Gdańsk)	4	1	1	5	2	1	4	1	3	3	0	-1
12	śląskie (OR Częstochowa)	1	1	1	4	0	6	2	2	0	2	2	1
13	świętokrzyskie (OR Kielce)	14	0	7	7	2	2	5	4	4	7	3	-7
14	warmińsko-mazurskie (OR Olsztyn)	3	3	5	5	2	4	3	2	1	0	-1	-3
15	wielkopolskie (OR Poznań)	7	7	10	7	9	8	12	7	8	7	-1	0
16	zachodniopomorskie (OR Koszalin)	0	4	0	1	1	1	1	5	2	0	-2	0
	Ogółem	89	81	92	77	77	63	83	69	81	57	-24	-32

Struktura wypadków śmiertelnych w latach 2010–2019, według grup wypadkowych

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Różnica wypadki 2019–2018	Różnica wypadki 2019–2010
Ogółem w tym:	89	81	92	77	77	63	83	69	81	57	-24	-32
Upadek osób (grupa 02)	9	10	12	10	15	8	16	12	18	6	-12	-3
Upadek przedmiotów (grupa 03)	8	8	10	6	14	7	4	8	12	15	3	7
Zetknięcie się z ostrymi narzędziami ręcznymi i in. ostrymi przedmiotami (grupa 04)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Uderzenie, przygnięcie przez materiały i przedmioty transportowane mechanicznie lub ręcznie (grupa 05)	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
Przejechanie, uderzenie, pochwylenie przez środek transportu w ruchu (grupa 06)	34	26	27	28	15	17	22	19	22	12	-10	-22
Pochwylenie i uderzenie przez części ruchome maszyn i urządzeń (grupa 07)	9	11	10	8	6	11	4	5	8	5	-3	-4
Uderzenie, przygnięcie, pogryzienie przez zwierzęta (grupa 08)	3	3	4	5	4	2	10	3	4	2	-2	-1
Pożar, wybuch, działanie sił przyrody (grupa 09)	2	3	3	0	4	0	1	3	1	0	-1	-2
Działanie skrajnych temperatur (grupa 10)	1	0	1	1	0	0	1	0	0	0	0	-1
Działania materiałów szkodliwych (grupa 11)	2	1	1	0	1	4	1	4	1	0	-1	-2
Nagle zachorowania (grupa 12)	13	12	14	15	11	9	13	8	5	9	4	-4
Inne zdarzenia (grupa 13)	8	7	10	4	7	5	11	6	10	8	-2	0

Jednostki lub grupy chorób zawodowych, z tytułu których przyznano jednorazowe odszkodowania w latach 2010–2019

Lp.	Jednostka lub grupa chorobowa	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Różnica choroby 2019–2018	Różnica choroby 2019–2010
1	Zatrucia ostre albo przewlekłe lub ich następstwa wywołane przez substancje chemiczne	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2	Astma oskrzelowa	11	7	3	14	19	10	3	14	11	12	1	1
3	Przewlekłe obturacyjne zapalenie oskrzeli	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
4	Zewnątrzopodne zapalenie pęcherzyków płucnych	8	4	12	16	21	17	14	14	12	16	4	8
5	Alergiczny nieżyt nosa	6	0	3	4	2	3	1	4	1	3	2	-3
6	Choroby skóry	8	6	3	4	7	4	8	4	5	4	-1	-4
7	Przewlekłe choroby układu ruchu wywołane sposobem wykonywania pracy	0	1	4	1	2	2	7	2	6	3	-3	3
8	Przewlekłe choroby obwodowego układu nerwowego wywołane sposobem wykonywania pracy	2	4	5	3	3	4	2	2	2	1	-1	-1
9	Nowotwór złośliwy	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
10	Przedziurawienie przegrody nosowej substancją żrącą	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
11	Obustronny trwały ubytek słuchu typu ślimakowego	1	0	1	2	1	1	0	0	1	1	0	0
12	Choroby układu wzrokowego wywołane czynnikami fizycznymi, chemicznymi i biologicznymi	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	1	1
	Choroby zakaźne, w tym:	134	159	166	189	194	204	233	253	299	296	-3	162
	a) borelioza	125	146	155	178	179	197	226	232	282	282	0	157
	b) bruceloza	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	c) kleszczowe zapalenie opon mózgowych,	7	12	11	11	13	7	7	16	14	12	-2	5
	d) aspergiloza	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
	e) toksoplazmoza oczna	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
13	f) toksokaroza	2	1	0	0	1	0	0	1	0	1	1	-1
	g) bąblowica wątroby	0	0	0	0	0	0	0	2	0	1	1	1
	h) tularemia	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
	i) listerioza	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	-1	0
	j) jersinioza	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	-1	0
	k) bartłenoza	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	-1	0
	Ogółem:	170	183	198	234	250	245	268	293	337	337	0	167

Zestawienie danych na temat liczby chorób zawodowych w latach 2010–2019, według województw

Lp.	Województwo	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Różnica Choroby 2019–2018	Różnica Choroby 2019–2010
1	dolnośląskie (OR Wrocław)	5	9	12	7	5	8	7	10	11	8	-3	3
2	kujawsko-pomorskie (OR Bydgoszcz)	3	9	6	7	7	5	8	13	22	11	-11	8
3	lubelskie (OR Lublin)	18	11	16	17	19	32	16	28	21	30	9	12
4	lubuskie (OR Zielona Góra)	3	3	1	5	2	4	10	9	9	11	2	8
5	łódzkie (OR Łódź)	0	2	5	3	7	5	7	8	14	9	-5	9
6	małopolskie (OR Kraków)	8	5	9	14	18	34	23	29	27	21	-6	13
7	mazowieckie (OR Warszawa)	35	26	26	32	38	29	57	34	46	66	20	31
8	opolskie (OR Opole)	2	0	0	1	1	1	0	3	0	0	0	-2
9	podkarpackie (OR Rzeszów)	1	3	4	2	3	6	5	4	7	6	-1	5
10	podlaskie (OR Białystok)	58	71	67	80	69	46	47	69	81	60	-21	2
11	pomorskie (OR Gdańsk)	6	3	5	4	15	7	7	12	11	17	6	11
12	śląskie (OR Częstochowa)	0	6	5	10	13	6	9	8	8	8	0	8
13	świętokrzyskie (OR Kielce)	1	2	1	3	6	3	4	5	7	8	1	7
14	warmińsko-mazurskie (OR Olsztyn)	19	24	29	38	34	48	57	49	55	55	0	36
15	wielkopolskie (OR Poznań)	6	1	6	9	10	7	5	8	12	16	4	10
16	zachodniopomorskie (OR Koszalin)	5	8	6	2	3	4	6	4	6	11	5	6
	Ogółem	170	183	198	234	250	245	268	293	337	337	0	167

Załącznik nr 9

Wybrane działania prewencyjne, zrealizowane przez jednostki terenowe KRUS w 2019 r., w podziale na liczbę działań i liczbę uczestników, według województw

Lp.	Województwo	Liczba działań					Liczba uczestników działań				
		szkolenia	konkursy	stoiska	pokazy	przebiegi gospodarstw, wizyty prac polowych	szkolenia	konkursy	stoiska	pokazy	przebiegi gospodarstw, wizyty prac polowych*
1	dolnośląskie (OR Wrocław)	258	222	90	215	268	7 584	6 991	4 940	5 538	762
2	kujawsko-pomorskie (OR Bydgoszcz)	227	243	57	541	181	5 986	6 464	8 105	14 240	892
3	lubelskie (OR Lublin)	291	277	100	18	890	11 718	13 395	15 074	982	1 566
4	lubuskie (OR Zielona Góra)	93	51	33	62	101	3 562	1 841	1 711	1 614	204
5	łódzkie (OR Łódź)	281	234	78	121	33	7 573	8 893	10 167	2 629	935
6	małopolskie (OR Kraków)	532	219	98	96	993	31 585	10 597	10 909	3 975	1 091
7	mazowieckie (OR Warszawa)	533	445	197	443	651	14 944	12 378	24 482	20 937	1 446
8	opolskie (OR Opole)	137	89	57	141	79	5 431	3 829	2 267	4 738	216
9	podkarpackie (OR Rzeszów)	305	207	118	197	91	11 367	10 028	19 600	5 609	970
10	podlaskie (OR Białystok)	449	217	65	326	53	13 942	6 725	11 935	5 949	953
11	pomorskie (OR Gdańsk)	162	85	45	22	104	6 188	3 712	3 742	519	369
12	śląskie (OR Częstochowa)	144	98	63	29	7	4 370	3 262	11 505	1 242	68
13	świętokrzyskie (OR Kielce)	376	160	94	42	209	14 746	5 365	14 207	1 418	618
14	warmińsko-mazurskie (OR Olsztyn)	230	271	63	27	60	6 715	4 173	6 347	544	474
15	wielkopolskie (OR Poznań)	340	277	153	90	229	13 857	15 653	8 313	3 425	2 673
16	zachodniopomorskie (OR Koszalin)	277	144	51	191	192	8 107	3 083	5 745	3 170	320

* liczba gospodarstw

Zestawienie danych na temat liczby interwencji i osób, którym udzielono pomocy z wykorzystaniem zestawów ratownictwa przedlekarskiego zakupionych przez KRUS

Lp.	Oddział Regionalny KRUS	Liczba interwencji z wykorzystaniem w zestawu	Liczba osób, którym udzielono pomocy
1	Białystok	226	249
2	Bydgoszcz	226	273
3	Częstochowa	55	241
4	Gdańsk	30	500
5	Kielce	109	131
6	Koszalin	19	27
7	Kraków	472	540
8	Lublin	287	347
9	Łódź	285	343
10	Olsztyn	181	204
11	Opole	46	48
12	Poznań	222	282
13	Rzeszów	325	202
14	Warszawa	711	778
15	Wrocław	246	253
16	Zielona Góra	934	238
Ogółem		4 374	4 656

KASA ROLNICZEGO
UBEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO

---

www.krus.gov.pl